STORTINGET

Stortingstidende
Referat fra møter i Stortinget

Nr. 69 · 21. april
Sesjonen 2021–2022

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste voteringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte torsdag den 21. april 2022 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 69):

1. Stortingets vedtak til lov om endringer i rettshjelploven og husleieloven (Husleietvistutvalgets geografiske virkeområde, faglige uavhengighet, innhenting av taushetsbelagt informasjon fra Folkeregisteret mv.)
   (Lovvedtak 58 (2021–2022), jf. Innst. 229 L (2021–2022) og Prop. 53 L (2021–2022))
2. Stortingets vedtak til lov om endringer i tolloven (forskriftshjemmel om at loven skal gjelde for Svalbard)
   (Lovvedtak 59 (2021–2022), jf. Innst. 250 L (2021–2022) og Prop. 70 L (2021–2022))
3. Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømutgifter (forlenget strømstønad)
   (Lovvedtak 60 (2021–2022), jf. Innst. 250 L (2021–2022) og Prop. 70 L (2021–2022))
4. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Dag-Inge Ulstein om koronakompensasjon til ideelle sykehus
   (Innst. 245 S (2021–2022), jf. Dokument 8:78 S (2021–2022))
5. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Grete Wold og Kari Elisabeth Kaski om helsehjelp til papirløse migranter i Norge
   (Innst. 244 S (2021–2022), jf. Dokument 8:79 S (2021–2022))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug og Bjørnar Moxnes om å bremse krafteksport og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve om å innføre begrensning på krafteksport for å ivareta norsk beredskap og forsyningssikkerhet
   (Innst. 216 S (2021–2022), jf. Dokument 8:3 S (2021–2022) og Dokument 8:38 S (2021–2022))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken og Birgit Oline Kjerstad om forbud mot gummigranulat
   (Innst. 217 S (2021–2022), jf. Dokument 8:96 S (2021–2022))
8. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Abid Raja og Guri Melby om å styrke undervisningskvaliteten for studenter under pandemien og følge opp studenters studieprogresjon og undervisningstilbud
   (Innst. 253 S (2021–2022), jf. Dokument 8:109 S (2021–2022))
9. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Abid Raja, Jan Tore Sanner, Kari-Anne Jønnes og Margret Hagerup om en plan for å ta igjen tapt faglig og sosial læring og tette kunnskapshull for elever i norsk skole
   (Innst. 252 S (2021–2022), jf. Dokument 8:118 S (2021–2022))
10. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og Alfred Jens Bjørlo om omstillings- og stimuleringstiltak for reiselivet og serverings-, kultur- og utelivsbransjen etter koronapandemien
    (Innst. 242 S (2021–2022), jf. Dokument 8:94 S (2021–2022))
11. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi og Roy Steffensen om inntektspolitisk samarbeid gjennom lønnsoppgjøret
    (Innst. 236 S (2021–2022), jf. Dokument 8:112 S (2021–2022))
12. Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Roy Steffensen, Helge André Njåstad, Dagfinn Henrik Olsen, Bengt Rune Strifeldt og Sivert Bjørnstad om å utsette endringene i formuesskatten på oppdrettskonsesjoner
    (Innst. 237 S (2021–2022), jf. Dokument 8:110 S (2021–2022))
13. Interpellasjon fra representanten Marie Sneve Martinussen til finansministeren:
    «Mange mennesker opplever nå et prissjokk. På vei ut av en pandemi hvor forskjellene har økt; de rikeste har økt formuene sine mens mange med vanlige og lave inntekter har vært arbeidsledige og mistet inntekt, kommer dette på toppen. Det er ingen tvil om at det meste av dette skyldes Russlands brutale invasjon av Ukraina. Likevel forventer mange at staten gjør en innsats for at ikke hele regningen sendes til de med lave og vanlige inntekter. Mange andre land har innført tiltak. Sverige har, som Norge, innført en begrenset strømstøtte. På toppen av dette har de gjort tiltak mot mye

dyrere drivstoff. New Zealand har kuttet halve prisen på kollektivtransport og redusert drivstoffutgiftene. EU har sendt nye regler for statsstøtte på høring. Det er ingen naturlov at Norge skal vente på alle andre.

Hva skal til for at regjeringen innfører tiltak som treffer husholdningene under dette prissjokket?»

14. Referat

Minnetale over tidligere stortingsrepresentant og statsråd Arne Nilsen

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Den 16. april 2020 døde tidligere stortingsrepresentant Arne Nilsen fra Voss, 96 år gammel. Nilsen representerte Arbeiderpartiet og Hordaland gjennom fem perioder, fra 1965 til 1985. I denne tiden ble han betrodd en rekke tunge verv, bl.a. som formann i kommunalkomiteen og finanskomiteen.

Med sin ordførerbakgrunn fra Voss sto kommunene og arbeidsplasser i distriktene Arne Nilsens hjerte nært. Det var også Kommunal- og arbeidsdepartementet han kom til da Odvar Nordli hentet ham som statsråd i 1978. Ved endringene høsten 1979 ble han sosialminister og fortsatte som det i Gro Harlem Brundtlands første regjering.

Arne Nilsen begynte i NSB som 17-åring, og Jernbaneskolen forble hans høyeste formelle utdanning. Jernbanebakgrunnen delte han med flere markante arbeiderpartipolitikere i sin generasjon. De var gjerne, som Arne Nilsen, kjennetegnet av en utpreget orden, struktur og disiplin i sitt politiske arbeid. Som en stortingskollega av Nilsen fra den tiden forteller: Arne gikk ikke på Tostrupkjelleren, han gikk hjem og leste dokumenter.

Mange vil huske Arne Nilsen som selve urvestlendingen, seriøs i sitt arbeid, stilsikker i tale og skrift og kompromissløs i sin nynorsk. En stødig, kunnskapsrik og trygg politiker. Samtidig var han en helstøpt sosialdemokrat, klar på sitt grunnsyn og engasjert til det siste.

Som 16-åring hadde Arne Nilsen sett barndomshjemmet på Vangen bli bombet av tyske fly, og han satte seg selv i fare med illegalt arbeid under krigen. Slik han hele livet så verdien av freden, så han verdien av et samfunn som gir muligheter for alle. Arbeiderklassegutten og jernbanemannen som ble stortingsmann og statsråd hadde opplevd det selv.

Vi lyser fred over Arne Nilsens minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra representantene Ingvild Wetrhus *Thorsvik,* Lise *Christoffersen,* Lise *Selnes,* Even *Eriksen,* Linda Hofstad *Helleland* og Ingjerd *Schou* om permisjon i tiden fra og med 25. til og med 29. april – alle for delta i Europarådets parlamentarikerforsamlings sesjon i Strasbourg.
- fra Høyres stortingsgruppe om permisjon for representanten Trond *Helleland* i tiden fra og med 25. til og med 29. april for å delta i møter i NATOs parlamentariske forsamling i Dallas og Washington D.C.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i Stortinget i tiden fra og med 26. til og med 28. april:
   For Vest-Agder: Emma Georgina *Lind*
   For Buskerud: Kristin Ørmen Johnsen og Solveig Vestenfor
   For Hedmark: Bente Irene Aaland og Håvard Sagbakken Saanum
   'For Sør-Trøndelag: Guro Angell Gimse For Østfold: Fredrik Holm

Presidenten: Representanten Frank Edvard Sve vil framsette et representantforslag.

Frank Edvard Sve (FrP) [10:03:53]: Eg har på vegner av representanten Morten Stordalen og meg sjølv æra av å setje fram eit representantforslag om å kutte ferjebilletten på Nordøyvegen.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sakene nr. 1–3 behandles under ett. Sakene gjelder andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 58–60.

Sak nr. 1 [10:04:25]

Stortingets vedtak til lov om endringer i rettshjelploven og husleieloven (Husleietvistutvalgets geografiske virkeområde, faglige uavhengighet, innhenting av taushetsbelagt informasjon fra Folkeregisteret mv.) (Lovvedtak 58 (2021–2022), jf. Innst. 229 L (2021–2022) og Prop. 53 L (2021–2022))

Sak nr. 2 [10:04:25]

Stortingets vedtak til lov om endringer i tolloven (forskriftshjemmel om at loven skal gjelde for Svalbard)

(Lovvedtak 59 (2021–2022), jf. Innst. 250 L (2021–2022) og Prop. 70 L (2021–2022))

Sak nr. 3 [10:04:25]

Stortingets vedtak til lov om endringer i midlertidig lov om stønad til husholdninger som følge av ekstraordinære strømutgifter (forlenget strømstønad) (Lovvedtak 60 (2021–2022), jf. Innst. 250 L (2021–2022) og Prop. 70 L (2021–2022))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 4 [10:04:33]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Dag-Inge Ulstein om koronakompensasjon til ideelle sykehus (Innst. 245 S (2021–2022), jf. Dokument 8:78 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [10:05:22] (ordførar for saka): Eg ønskjer å takke for engasjementet for dei ideelle sjukehusa våre. Sjukehusa nemnde i representantforslaget bidrar med heilt nødvendig kapasitet i helsevesenet. Det er ikkje tvil om at det er eit tverrpolitisk engasjement for dei ideelle bidragsytarane våre. Desse har langsiktige avtalar med helseføretaka og driv med behandling på vegner av det offentlege. Helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol har uttalt seg om forslaget. Det har ikkje kome inn høyringsinnspel til representantforslaget. Statsråden uttalar at ideelle sjukehus skal kompenserast på lik linje med andre helseføretak, og at bodskapen om likebehandlingsprinsipp skal vere godt innarbeidd hos dei regionale helseføretaka.

I uttalen frå statsråden om representantforslaget blir det trekt fram at Helse Sør-Aust i styremøtet sitt i februar i år behandla forslag om kompensasjon for koronaeffektar frå andre halvår i 2021, og statsråden skriv:

> «Helse Sør-Øst RHF har bekreftet at forslaget til fordeling av kompensasjonen innebærer at Diakonhjemmet og Lovisenberg behandles på lik linje med de offentlige sykehusene.»

Me viser til at det i vedtaket til Helse Sør-Aust kjem fram at Diakonhjemmet Sykehus og Lovisenberg Diakonale Sykehus er blant sjukehusa som mottek kompensasjon:

> «Styret slutter seg til at det tildeles en samlet kompensasjon på 186,7 millioner kroner til Sykehuset Østfold HF, Vestre Viken HF, Diakonhjemmet Sykehus, Lovisenberg Diakonale Sykehus og Martina Hansens Hospital for økonomisk merbelastning ved koronapandemien andre halvår 2021.»

Styrevedtaket til Helse Sør-Aust og tildelinga av kompensasjonsmidlar til Diakonhjemmet Sykehus og Lovisenberg Diakonale Sykehus viser at ideelle sjukehus blir likebehandla med dei offentleg eigde. Forslaget frå representantane er at ideelle sjukehus må få kompensert kostnadene sine knytte til pandemien på lik linje med dei offentlege, og dette er følgt opp av det regionale helseføretaket.

Senterpartiet har elles eit stort engasjement for dei ideelle aktørane og vil jobbe for å sikre at det er føreseieleg, og for langsiktige avtalar for desse.

Cecilie Myrseth (A) [10:07:47]: Selvfølgelig stiller jeg meg bak det som nettopp kom fra saksordfører Ness Klungland. Så vil jeg si en stor takk til alle som har gjort en viktig jobb i lang tid med pandemi. Det innebærer selvfølgelig også jobben som de ideelle har gjort.

De ideelle sykehusene, og særlig de ideelle lokalsykehusene i Oslo og Bergen, har vært viktige for den håndteringen av beredskapen som vi sårt har trengt. De har bidratt til å ta godt vare på sine pasienter, men de har også vært med på å avlaste sykehus som har hatt for stor belastning.

Jeg er også glad for at denne saken har løst seg lenge før den var behandlet ferdig på Stortinget. Samtidig var det viktig å få regnskapene og de faktiske kostnadene på bordet før RHF-ene kunne utbetale kompensasjonen. Sykehusene har fått kompensert sine kostnader og er i dag fornøyd.

Jeg var før påske på besøk hos Diakonhjemmet sykehus her i Oslo, og jeg er imponert over hvordan de har klart å snu seg rundt, være kreative og sikre pasientene sine. I tillegg har de avlastet Ahus med over 300 innlagt koronapasienter.

I Hurdalsplattformen har Arbeiderpartiet og Senterpartiet sagt tydelig at vi ønsker å samarbeide mer og tettere med de ideelle. Det er vi godt i gang med. De ideelle sykehusene er allerede en integrert del av vår felles helsetjeneste og er avgjørende for de 420 000 som har et ideelt sykehus som sitt lokalsykehus.

Sandra Bruflot (H) [10:09:49]: Når koronakompensasjonen har blitt fordelt i de regionale helseforetakene, har ikke de ideelle sykehusene automatisk fått en andel

av kompensasjonen fra sitt regionale helseforetak. Høyre mener det er helt åpenbart at sykehus som Lovisenberg og Diakonhjemmet må kompenseres for økonomisk merbelastning ved koronapandemien på lik linje med de offentlige sykehusene. Sykehusene har avlastet både Oslo universitetssykehus og Akershus universitetssykehus i tillegg til å ha et sørge-for-ansvar for deler av befolkningen bosatt i Oslo. Sykehusene ble kompensert for særskilte pandemikostnader for 2020, og det er bra at Helse Sør-Øst vedtok kompensasjon for private og ideelle sykehus også for 2021. Siden denne saken er løst, stemmer ikke Høyre for representantforslaget, men Høyre vil minne om at da representantforslaget ble fremmet, hadde ikke de ideelle sykehusene blitt kompensert for sine kostnader knyttet til pandemien.

Det som ikke er bra, er usikkerheten disse aktørene har hatt rundt om de blir kompensert eller ikke. Høyre mener det offentlige må sikre forutsigbarhet, langsiktighet og fleksibilitet i sitt samarbeid med ideelle og private aktører. Vi kan ikke ta for gitt at alle gode krefter skal storme til og hjelpe når man samtidig har en sånn usikkerhet for egen økonomi og framtid. Høyre understreker at den viktige beredskapen som private og ideelle aktører stiller opp med i kriser, ikke vil være der om den ikke er en del av velferdsmiksen også i hverdagen.

De ideelle og private helseaktørene har stor betydning i pasientens helsetjeneste. I tillegg til den pasientbehandlingen disse aktørene ivaretar hver dag, har de gjennom koronapandemien bidratt til helt nødvendig bistand til og beredskap for en hardt presset offentlig helsetjeneste.

Morten Wold (FrP) [10:12:14]: Det er mange som har stått på og bidratt under pandemien. Hele samfunnet ble satt på dugnad for å forhindre smitte, sykdom og død. Samtidig er det noen som har vært disponible og har stilt opp mer enn andre. Det vil være en selvfølge at ideelle sykehus, som har bistått og tatt økonomiske tap som følge av pandemien, skal få sine økonomiske tap dekket. Det handler om at vi må sikre kapasiteten både under og etter pandemien.

Det fremgår også, som saksordføreren påpekte, at Helse Sør-Øst har tildelt både Diakonhjemmet sykehus og Lovisenberg Diakonale Sykehus kompensasjon på linje med offentlige sykehus, noe statsråden også viser til i sitt svar til komiteen i anledning representantforslaget.

Samtidig mener Fremskrittspartiet at vi ikke skal glemme den store innsatsen som har blitt lagt ned av de private aktørene gjennom pandemien. Både ideelle og private virksomheter i helsesektoren har gitt viktige bidrag for å korte ned helsekøer og for å bistå i pandemihåndteringen. Derfor burde det vært en selvfølge at både private og ideelle aktører ble kompensert for de merkostnader de har hatt, noe flertallet i denne sal sier nei til.

Jeg viser til det forslaget Fremskrittspartiet er en del av, som lyder:

> «Stortinget ber regjeringen sørge for at private helseaktører med merkostnader knyttet til pandemien får disse kompensert.»

Dette får dessverre bare støtte fra Pasientfokus.

For å ha en mangfoldig og sterk helsesektor er vi avhengig av et godt samspill mellom offentlige, private og ideelle virksomheter. Under pandemien benyttet det offentlige seg av private aktører for å sikre smittevern og avlastning. De private hadde ledig kapasitet, og bidraget var stort. Derfor er det trist å se at regjeringen og venstresiden har gått til kamp mot de private aktørene som det offentlige selv viste seg å være helt avhengig av i en krisesituasjon.

Det er ingen på Stortinget som mener at private aktører skal ta over hele det offentlige tilbudet, men de private må være et styrket supplement til den offentlige helsetjenesten. Det å gå til kamp mot private aktører vil bare føre til lengre helsekøer og til at færre norske pasienter får den hjelpen de trenger. Det er fordi venstresiden opptrer med ideologiske skylapper, der det er hvem som utfører tjenesten, som teller, og ikke kvaliteten på tjenestene som gis.

Bidraget vi har fått fra private og ideelle aktører under pandemien, har vært viktig. Bidraget deres vil fortsatt være det. Det bør derfor være en selvfølge at de ikke straffes økonomisk for å ha bidratt i bekjempelsen av pandemien.

Jeg tar med det opp forslaget som Fremskrittspartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Morten Wold har tatt opp det forslaget han refererte.

Seher Aydar (R) [10:15:05]: Flere av de ideelle sykehusene har tradisjoner som er lengre enn velferdsstaten vår. Alle pengene de får fra det offentlige, går tilbake i tjenesten og blir til velferd til befolkningen. De ideelle sykehusene er og skal være et tilskudd til de offentlige tjenestene. Da trenger de forutsigbare rammer som sikrer at de kan drifte gode tjenester med langsiktige mål. Vi må sikre dem økonomisk trygghet, også i krisetider.

Høyresiden og de kommersielles interesseorganisasjoner omtaler ofte private helsetjenester som én ting. Vi mener betegnelsen private helsetjenester rommer to helt forskjellige typer virksomheter, nemlig de kommersielle og de ideelle. Mangfoldet og fagutviklingen, som ofte trekkes fram som det verdifulle ved de private, er det de ideelle aktørene som står for.

Vi kommer ikke til å støtte Fremskrittspartiets forslag, fordi kommersielle aktører har profittmotiv og

skiller seg grunnleggende fra ideelle aktører. Der en rekke private kommersielle helseaktører har tjent store penger, har ideelle sykehus hatt merkostnader og sett en usikker tid i møte. De kommersielle har allerede hentet ut stor profitt. Det gir liten mening å skulle kompensere dem ytterligere.

Samtidig har koronapandemien påført de ideelle sykehusene store utgifter og uforutsigbare rammer. I 2021 var situasjonen veldig krevende for Oslos to ideelle sykehus, Diakonhjemmet og Lovisenberg. De gikk med over 150 mill. kr i underskudd det året på grunn av økte utgifter og tapte inntekter som følge av pandemien, som Helse Sør-Øst ikke hadde kompensert dem for da dette forslaget ble fremmet. I en situasjon der de bidro med bl.a. helt nødvendig intensivkapasitet, sto de faktisk i fare for å gå konkurs. Nå har heldigvis Helse Sør-Øst kompensert de ideelle sykehusene for merkostnadene knyttet til pandemien for 2021.

Vi støtter forslaget fra Kristelig Folkeparti, for vi er bekymret for den usikkerheten som har preget de ideelle aktørene, og vi er også bekymret for at det kan dukke opp igjen. De ideelle sykehusene må kunne være trygge på at de kan fortsette å utføre sitt samfunnsoppdrag, også når krisene rammer. Med det tar jeg opp forslaget som Rødt er en del av.

Presidenten: Representanten Seher Aydar har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:17:50]: Ideelle sykehus er ikke bare et bidrag til det offentlige. De er faktisk en integrert del av behandlingen i Oslo og i Helse Sør-Øst. I den krevende tiden som pandemien var, stilte disse to sykehusene opp for det norske folket og for oss, for å drive behandling på vegne av den norske stat. De har gjort en jobb på vegne av oss alle.

Jeg synes det er veldig bra at Helse Sør-Øst i februar i år kom med betalingen for 2021, men usikkerheten for dem som skulle lage budsjettene i disse sykehusene rundt nyttår, var ganske stor, for de ante ikke om de fikk det dekket. De fikk dekket mye. Det var ikke hundre prosent, men det var så mye at de to sykehusene sa seg fornøyd med det.

Hele grunnlaget for dette forslaget er at det er denne usikkerheten som må vekk. Vi kan snakke om Hurdalsplattformen og at en skal ha tettere samarbeid med ideelle sykehus, men da må de ha en forutsigbarhet for den økonomiske driften framover. Det kan komme nye bølger med andre typer pandemier, eller den pandemien vi har stått oppe i nå, kan blomstre igjen. Da fortjener de ideelle sykehusene noe annet enn at de i etterkant, gang etter gang, skal søke om å få dekket det de har bidratt med.

De ideelle sykehusene fortjener bedre. De er en viktig del av vår beredskap. Derfor er jeg opptatt av vi kan be regjeringen ivareta forutsigbarheten ved å beslutte dette også for framtiden – at sånn skal det bli.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:20:15]: Representantenes forslag om at ideelle sykehus bør kompenseres økonomisk for koronakonsekvenser på lik linje med landets øvrige helseforetak, er helt i tråd med de styringssignalene som er gitt.

Budskapet om likebehandling av de private ideelle sykehusene og våre offentlige helseforetak er godt innarbeidet i de regionale helseforetakene, og likebehandling er et grunnleggende prinsipp når helseregionene fordeler midler bevilget av Stortinget. Dette prinsippet kommer tydelig fram i begge styresakene der Helse Sør-Øst RHF tildeler midler til dekning av økonomiske konsekvenser av pandemien i 2021 til egne helseforetak og til de ideelle sykehusene i regionen. For annet halvår 2021 fikk f.eks. de to ideelle sykehusene Diakonhjemmet og Lovisenberg til sammen 44 pst. av den samlede fordelte kompensasjonen fra det regionale helseforetaket. Tildelingen tok høyde for særskilte utfordringer for akkurat disse to sykehusene.

Gjennom pandemien har de ideelle sykehusene – sammen med helseforetakene – tatt ansvar og bidratt positivt til å løse utfordringene helsetjenesten har stått overfor. Det er jeg både stolt over og glad for. De private ideelle sykehusene som har driftsavtaler med de regionale helseforetakene, utgjør viktige deler av sykehustilbudet i sine regioner. I Hurdalsplattformen har regjeringen vært tydelig på at ideell sektor skal støttes opp om, og at sektoren må sikres gode rammevilkår og forutsigbar drift. Pandemien har imidlertid vært alt annet enn forutsigbar – den har hatt ulike konsekvenser rundt om i landet, på ulike tidspunkt. Jeg har merket meg at da Helse Sør-Øst RHF tildelte midler for annet halvår 2021, tok de høyde for eventuell over- eller underdekning av tildelingen for første halvår – som delvis ble foretatt på grunnlag av da anslåtte pandemikostnader. Dette gjorde at faktisk overdekning hos egne helseforetak og underdekning hos de ideelle sykehusene for første halvår ble justert ut i den endelige tildelingen for 2021.

Jeg vil forsikre representantene om at likebehandlingsprinsippet står støtt, og jeg er fornøyd med at flertallet i komiteen ser ut til å være enig i det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sandra Bruflot (H) [10:23:08]: Lovisenberg og Diakonhjemmet har avlastet både Oslo universitetssykehus og Akershus universitetssykehus i tillegg til å ha sørge-for-ansvar for deler av befolkningen bosatt i Oslo.

Mener statsråden at de ideelle og private aktørene har vært viktige for beredskapen under pandemien?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:23:30]: De to sykehusene som representanten nevner, er en helt integrert del av spesialisthelsetjenesten i denne regionen. De har driftsavtale, og de er lokalsykehus for deler av befolkningen. I så måte er de jo ganske likestilt og gjør en felles innsats under pandemien. Helse Sør-Øst er en av de regionene der man har vært veldig flink til å avlaste hverandre under pandemien. Det er også den delen av landet, særlig representert ved Ahus, som har hatt flest inneliggende, f.eks. på intensivavdelingen. Så jeg synes de har gjort en stor innsats alle sammen, og jeg er både stolt og glad for å se det.

Sandra Bruflot (H) [10:24:16]: Ideelle er en integrert del, som statsråden sier. Statsråden velger selv å svare kun for de ideelle og ikke de private, selv om jeg også spurte om hun mener de private aktørene har vært viktige for beredskapen under pandemien. Regjeringen har en uttalt ambisjon om å øke kapasiteten, slik at vi kan ta unna toppene når vi har helsekriser, som under en pandemi. Samtidig styrer regjeringen på en plattform som vil avvikle all kommersiell drift av velferdstjenester. Hvordan tenker statsråden at dette skal gå opp?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:24:48]: Denne regjeringen har en klar retning for helse- og velferdspolitikken, der vi ønsker å styrke fellesskapets evne til å gi gode velferdstjenester til flest mulig, lengst mulig. Da må vi også sørge for at vi samarbeider med private på en sånn måte at det tjener fellesskapets interesser. Det er det flere kapitler i Hurdalsplattformen som omtaler. De kapitlene jeg har ansvaret for å gjennomføre, er ganske tydelige. Jeg har møtt representanten Bruflot i mange debatter om det. Jeg tror ikke det er noen tvil om at en regjering bestående av Arbeiderpartiet og Senterpartiet har som sitt viktigste mål å sikre gode og likeverdige helsetjenester til alle innbyggerne i hele landet, og at strategien for å få til det er avtaler med private aktører som ivaretar fellesskapets behov for å styre ressursene etter pasientenes behov.

Sandra Bruflot (H) [10:25:45]: Det er ikke rart at vi møtes i debatt om dette ofte, det er jo fordi jeg føler at jeg ikke får noe svar. Nå sier statsråden på den ene siden at de skal samarbeide med private velferdstjenester innenfor helse, samtidig er det et verbalforslag i samarbeidet med SV om å utrede hvordan man skal utfase private fra helsetjenestene. Hvordan i alle dager er det mulig å gjøre begge disse tingene samtidig – både samarbeide med dem og utfase?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:26:16]: Representanten Bruflot spurte hvordan dette går i hop, og da fikk hun et svar om hva som er strategien til denne regjeringen. Så jeg mener i aller høyeste grad at jeg møter representanten med respekt og svarer på de spørsmålene jeg får. At det ikke er de svarene representanten ønsker seg, er vel også bakgrunnen for at vi representerer to ulike retninger i politikken og to ulike partier.

Det er viktig at jeg svarer for det jeg har konstitusjonelt ansvar for, når jeg møter i denne salen. At vi skal fase ut privatiseringsreformen Fritt behandlingsvalg, mener jeg er i tråd med vår målsetting om å sikre at fellesskapet klarer å styre ressursene på en sånn måte at vi gir gode og likeverdige helsetjenester over hele landet. Evalueringen av den ordningen har vist at den ikke bygger opp under den målsettingen, og det er en av grunnene til at vi avvikler den.

Sandra Bruflot (H) [10:27:17]: Da tolker jeg statsråden dit at kapasiteten man ønsker seg, den går opp, og den har man fordi man samarbeider med private, og at en utfasing av private vil gjøre at kapasiteten ikke er like god. Har jeg tolket statsråden riktig da?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:27:33]: Det er jo ingenting verken i det jeg som statsråd har sagt, eller i Hurdalsplattformen, som sier at vi skal fase ut private behandlere i helsetjenesten. Vi har store deler av den offentlige helsetjenesten som utføres gjennom avtaler med private. Så jeg synes at representanten Bruflot legger en veldig søkt tolkning til grunn for sitt mer retoriske enn faktabaserte spørsmål. Vi kommer til å ha avtaler med de private som gjør at vi kan opprettholde gode helsetjenester over hele landet, og vi mener at det er en bedre måte å sikre innbyggerne de pasientrettighetene Stortinget har gitt dem.

Presidenten: Siden det er kort tid etter påske, skal presidenten være snill og si at til nå har SV ikke tatt opp egne forslag, så hvis man har tenkt til å gjøre det, kan det være greit å tegne seg.

Morten Wold (FrP) [10:28:37]: Det var statsrådens snakk om det private behandlingsvalget som fikk meg til å tegne meg til replikk.

Jeg var forleden dag på besøk på Modum Bad i Vikersund i Modum kommune. Det er et høyt respektert og anerkjent ideelt sykehus, gode på forskning, gode på behandling, velkjent både nasjonalt og internasjonalt. De tilbyr behandling via privat behandlingsvalg innenfor angst og depresjon til unge mennesker. De har ca. 4 500 pasientdøgn per år og representerer en omsetning på ca. 50 mill. kr. De er bekymret for at ordningen ser ut

til å bli fjernet, og hva det vil ha å si for mange mennesker som trenger deres tilbud.

Jeg må rett og slett spørre statsråden: Mener statsråden at Modum Bad ikke oppfyller sin oppgave innenfor det området de er satt til å betjene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:29:39]: Modum Bad er en institusjon som har hatt avtale med det offentlige i mange, mange år – lenge før privatiseringsreformen til Høyre og Fremskrittspartiet, fritt behandlingsvalg. De har levert gode tjenester og hjulpet mange pasienter innenfor både rus og psykisk helsevern, og det ønsker jeg at de skal fortsette med. Jeg har også vært der på besøk, og jeg opplever at de ønsker forutsigbarhet gjennom gode avtaler. At de også har deler av virksomheten sin gjennom fritt behandlingsvalg-ordningen, er en variant som flere bruker, men vi mener at gjennom langsiktige avtaler med de regionale helseforetakene, vil vi også bedre samhandlingen med slike gode behandlingsinstitusjoner og gi dem større forutsigbarhet enn det fritt behandlingsvalg-ordningen legger opp til.

Grete Wold (SV) [10:30:41]: Da må jeg utfordre statsråden på hurtigsporet man legger opp til når det gjelder å avvikle privat behandlingsvalg. Det er høringsfrist 1. juli, behandling i Stortinget utpå høsten, og avvikling fra 1. januar – med en ørliten overgangsperiode. Hvordan mener statsråden det er mulig å innfase et tilbud som det Modum Bad representerer med 4 500 pasientdøgn, hvis det skal bringes over til f.eks. den offentlige helsetjenesten og ikke blir videreført ved Modum Bad?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:31:21]: Jeg er ikke enig med representanten Wold. Det er ikke et hurtigspor. Det er et lovarbeid i tråd med lov og forskrifter. Alle tidsfrister er innenfor det som er helt normalt når man endrer lover i Stortinget. Vi har også lagt opp til en overgangsordning for de pasientene som er inne i langvarige behandlingsforløp, slik representanten selv refererte til.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Marian Hussein (SV) [10:32:04]: Tusen takk, president, for både påminnelsen og ordet!

Denne saken og pandemien har vist, som flere har vært inne på, viktigheten av godt samspill mellom de ideelle aktørene og helsevesenet for øvrig. Vi har sett at vi har et godt helsevesen som evner å samarbeide når det er behov, men samtidig ser vi at det er behov for å sikre bedre rammeverk for ideelle aktører. Derfor har vi i SV fremmet et forslag om at regjeringen bør gi de regionale helseforetakene i oppdrag å lage et rammeverk for kostnadskompensasjon for ideelle aktører, for de tilbakemeldingene vi har fått – og som andre representanter har henvist til – viser at veldig mange ideelle aktører har måttet ta en større kostnad og levd med en usikkerhet i planleggingen av sin videre drift. Her i Oslo er Lovisenberg Diakonale Sykehus og Diakonhjemmet sykehus lokalsykehus for veldig mange innbyggere. Hvis de skal fortsette og utvikle sitt tilbud og sørge for sin spesialisthelsetjeneste, er det behov for at de ikke sitter igjen med udekkete utgifter i framtiden.

Med det tar jeg opp forslaget SV er en del av i denne saken.

Presidenten: Da har representanten Marian Hussein tatt opp forslaget hun refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [10:33:55]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Grete Wold og Kari Elisabeth Kaski om helsehjelp til papirløse migranter i Norge (Innst. 244 S (2021–2022), jf. Dokument 8:79 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Seher Aydar (R) [10:34:43] (ordfører for saken): Retten til helse er en grunnleggende menneskerett, og helsehjelp skal være tilgjengelig for alle, uten diskriminering. I dag behandler vi et forslag som berører nettopp dette.

Alle som oppholder seg i Norge, har i dag rett til øyeblikkelig helsehjelp. Forslagene vi behandler om helsehjelp til papirløse migranter, handler om det som er utover det akutte. Komiteens flertall fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet går imot forslagene, og ulike mindretall støtter ulike forslag. Jeg regner med at partiene kommer til å redegjøre for sitt syn i debatten. Jeg kommer i debatten også til å redegjøre for hvorfor Rødt mener at alle mennesker må ha rett til helsehjelp.

Nå skal jeg gjengi noen av innspillene komiteen har fått til denne saken:

– FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter har kritisert Norge for begrensningene i papirløses tilgang til helsehjelp. Flere, bl.a. Norges

institusjon for menneskerettigheter, mener at forslagene som er fremmet, vil svare ut anbefalingene fra FN.
- Likestillings- og diskrimineringsombudet peker på at dagens begrensninger kan være i konflikt med likestillings- og diskrimineringslovens formål om rett til helsehjelp uten diskriminering.
- Flere nevner at betalingskravet er en barriere for å ta imot også den behandlingen migrantene faktisk har rett på, da dette er personer som lever med en ekstremt krevende økonomi. Norsk organisasjon for asylsøkere nevner en kvinne som ble krevd for 90 000 kr etter en fødsel.
- Flere høringsinnspill viser til Røde Kors' rapport Helserettigheter for «papirløse», der det understrekes at fastlegeordningen sikrer kontinuitet og tilgang til helsehjelp, og at mangel på tilgang til denne gjør at de ikke får et adekvat tilbud.
- Unicef-komiteen i Norge bemerker i sitt høringsinnspill at FN spesifikt har anbefalt at papirløse barn må få stå på fastlegelistene.
- Den norske legeforening og flere andre peker på at det ikke finnes dokumentasjon på at tilbud om helsetjenester har betydning for om mennesker kommer til landet, eller om mangel på et slikt tilbud får dem til å dra.
- Røde Kors henviser til studier som tilbakeviser en såkalt effekt av det som i dag kalles innvandringsregulerende hensyn i Norge.
- Kirkens Bymisjon viser til en EU-rapport som konkluderer med at det er mer kostnadsbesparende å tilby forebyggende behandling til papirløse enn å la problemene få utvikle seg til akutte situasjoner.

Dette handler om mennesker som trenger helsehjelp. Komiteen har ulike syn på det, men vi i Rødt støtter forslagene. Med det tar jeg opp forslagene Rødt er en del av.

Presidenten: Representanten Seher Aydar har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Cecilie Myrseth (A) [10:37:50]: Vi skal ta vare på folk i særlig sårbare situasjoner, men la meg til denne saken gjøre klart hva som er de eksisterende rettighetene man har i dag.

Alle som oppholder seg i Norge, har rett til øyeblikkelig hjelp fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten og fra spesialisthelsetjenesten. Personer uten lovlig opphold kan ikke avkreves forhåndsbetaling for øyeblikkelig hjelp og helsehjelp som ikke kan vente. Gravide har i stor grad samme rett til helsehjelp som personer med lovlig og fast opphold. De som er alvorlig psykisk syke, og som utgjør en fare for seg selv og andre, har rett til helsehjelp også når de oppholder seg ulovlig i Norge. Det er også den samme retten til svangerskapsavbrudd etter reglene i abortloven som gjelder, og smittevernhjelp etter smittevernloven.

Det betyr ikke at det ikke finnes eksempler som ikke er bra. Det finnes eksempler på at denne gruppen ikke har fått tilgang til den helsehjelpen som de faktisk har krav på. Det er ikke akseptabelt, verken for enkeltmenneskene eller for samfunnet. Det er ingen som er tjent med at personer uten lovlig opphold, er redde for å oppsøke øyeblikkelig hjelp. Det er derfor veldig viktig at pasientene blir trygge på at de kan motta hjelp. Vi anerkjenner behovet for at man må gjøre mer for at disse menneskene faktisk får den helsehjelpen de har krav på, for det kan oppstå uverdige situasjoner for både voksne og barn dersom det ikke skjer. Da er det av avgjørende betydning at helsepersonell har god kompetanse på hvilke rettigheter disse pasientene har. Derfor er det viktig og riktig at regjeringen nå vil foreta en gjennomgang for å sikre at rettighetene til papirløse praktiseres etter intensjonene.

Sandra Bruflot (H) [10:40:24]: Vi har noen rettigheter som er universelle, uavhengig av om man har lovlig opphold i Norge eller ikke, også når det kommer til helsehjelp. Alle har rett på øyeblikkelig hjelp, hjelp som ikke kan vente uten fare for død, varig nedsatt funksjonstilstand, alvorlig skade eller sterke smerter, akutt psykisk helsehjelp, hjelp i forbindelse med smittevern og hjelp i forbindelse med fødsel, svangerskap og svangerskapsavbrudd.

Til representantforslaget er å si at noe av formålet med å stå på liste hos fastlegen at pasienten har en lege som kjenner pasientens sykehistorikk, og som kan følge pasienten over tid. Det hensynet er mindre relevant når rettigheten er foreslått for mennesker som i utgangspunktet ikke har rett på opphold, og som ikke skal oppholde seg i landet over tid.

Å opprette en finansieringsordning for dem som behandler denne gruppen, slik at de kan få refundert utgifter og medisiner til pasienter utenfor folketrygden, når vi samtidig har andre grupper som heller ikke er en del av folketrygden, blir en krevende øvelse å forklare. Å gi personer uten lovlig opphold tilgang til primærhelsetjenesten utover den nødvendige helsehjelpen på lik linje med andre, kan gi en pull-effekt og er uheldig slik vi ser det.

Men det er helt avgjørende at pasienter uten lovlig opphold faktisk får den helsehjelpen de har krav på. Helsepersonell må vite at disse pasientene har en rekke rettigheter, og det er ikke akseptabelt at rettighetene ikke blir oppfylt. Vi kan ikke ha det slik at det er ulik praksis i forskjellige deler av landet, der det er tilfeldig hvem som får hjelp og hva slags hjelp de får ved ulike sy-

kehus. Regelverket er i utgangspunktet ganske tydelig. Selv om Høyre ikke stemmer for representantforslaget og endringene, vil vi understreke at de universelle rettighetene til helsehjelp som alle har, uavhengig av oppholdsstatus, må følges.

Hans Inge Myrvold (Sp) [10:42:40]: La meg starta med å seia at alle menneske som oppheld seg i Noreg, uavhengig av opphaldsstatus, skal få rett på naudsynt helsehjelp når situasjonen krev det. Gjennom forskrift om rett til helse- og omsorgstenester til personar utan fast opphald i riket legg ein til grunn at alle personar som oppheld seg i riket, skal ha grunnleggjande rettar som varetek liv og motverkar alvorleg sjukdom. Dette er grunnlaget og utgangspunktet for denne saka som er lagt fram for debatt i Stortinget i dag. Representantforslaget me handsmar, er i sin heilskap basert på ei generell utviding av dagens rettar til å gjelda bl.a. fastlege og andre primærhelsetenester.

Gjennom den skriftlege høyringa som er referert til av tidlegare talarar, har fleire institusjonar, bl.a. NIM og Likestillings- og diskrimineringsombodet, framheva at det er behov for å sikra at personar med denne opphaldsstatusen vert varetekne etter hensikta. Frå NIM si side vert det lagt vekt på at dagens praksis kan ha utilsikta og manglande evner til å vareta pasienttryggleiken.

Eg støttar difor heilhjarta opp om statsrådens initiativ, som òg støttar Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti sitt forslag i tilsvarande sak for ganske nøyaktig eitt år sidan. Eg siterer: «Stortinget ber regjeringen sørge for at alle papirløse som oppholder seg i Norge, faktisk får nødvendig helsehjelp som ikke kan vente, samt gjennomgå praksisen med rett til nødvendig helsehjelp».

Det handlar ikkje om å greia ut nye rettar, men derimot sikra at liv og helse vert vareteke etter intensjonen. Denne regjeringa tek dette på største alvor og er i gang med ein tydeleg gjennomgang av dagens praksis og faktisk varetaking av grunnleggjande menneskerettar. Til dette krevst det innsats og vilje, ikkje berre frå stat, men like fullt frå alle landets kommunar som har born, vaksne og eldre som oppheld seg innanfor kommunegrensene. Eg er overtydd om at me i fellesskap avklarar og løyser det som skal sikra denne gruppa naudsynt helsehjelp.

Morten Wold (FrP) [10:45:32]: I dag diskuterer vi en tilbakevendende sak. La meg – som flere av de første talerne allerede har pekt på – slå fast at alle som oppholder seg i Norge, har rett til øyeblikkelig hjelp fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten og fra spesialisthelsetjenesten. Forslaget vi behandler i dag, er langt mer vidtrekkende enn øyeblikkelig hjelp og vil belaste den norske helsetjenesten. Såkalt papirløse migranter er migranter som har fått avslag på asylsøknaden sin, men som ikke drar tilbake til hjemlandet sitt.

Dette er mennesker som befinner seg i Norge på ulovlig grunnlag. De skal ikke bo og virke her. De har ikke beskyttelsesbehov. De er det folk flest kaller ulovlige innvandrere. Vi har allerede lange helsekøer, og det er fastlegemangel i Norge. Da må vi prioritere ressursene, noe som etter Fremskrittspartiets syn betyr at vi må prioritere våre egne innbyggere, altså folk som har lovlig opphold i Norge.

Selvfølgelig skal alle som trenger øyeblikkelig helsehjelp, få det, men vi kan ikke legge opp til at man kan komme til Norge på ulovlig grunnlag og motta offentlige goder og helsetjenester. Såkalt papirløse migranter har ikke forholdt seg til vedtak om å reise ut av landet. Hvis vi gir gratis helsehjelp til ulovlige innvandrere på samme grunnlag som norske innbyggere får det, vil konsekvensen være at flere mennesker vil søke til Norge uten lovlig grunnlag for å kunne benytte seg av våre helsetjenester. Det er gal bruk av fellesskapets penger og ressurser, spesielt i en tid der helsevesenet fortsatt sliter med både sykefravær og kapasitet etter en pandemi som har kostet helsesektoren mye.

I tillegg er det paradoksalt at forslagsstillerne vil ha ulovlige innvandrere inn på fastlegelistene. Det grunnleggende med fastlegen er at det er en lege man selv kan forholde seg til over tid, og som kjenner hver enkelt pasients pasientforløp. Ulovlige innvandrere har fått avslag på asylsøknaden sin, og det har derfor veldig liten hensikt å gi dem tilgang til fastlegeordningen siden fastlegene ikke kjenner pasientforløpet og ei heller kommer til å ha dem som pasienter særlig lenge, hvis de respekterer beslutningen om å forlate riket.

Det virker som forslagsstillerne ønsker å være rause og godhjertet. Det er en god egenskap, men man bør ikke være raus med annen manns lommebok, noe sosialister for så vidt er godt kjent for. Helse-Norge har ingen utømmelig Sareptas krukke, uansett hvor meget man gjerne skulle ønske seg det. Derfor er det riktig av flertallet å avvise dette forslaget i dag. Vi må først og fremst prioritere helsehjelp til norske statsborgere og andre som oppholder seg lovlig i landet vårt.

Marian Hussein (SV) [10:48:22]: Jeg er glad for at dagens regelverk er rausere enn det forrige taler sa, og f.eks. gir tilgang også til dem som er asylsøkere.

Papirløse flyktninger har en umulig helsesituasjon i Norge. Dette er mennesker med små ressurser som lever et vanskelig liv i Norge. De har ikke som andre flyktninger rett på adekvat helsehjelp. Dette gjør en allerede svært vanskelig livssituasjon nesten ulevelig. Mange kan ikke returneres og er satt i limbo av norske myndigheter.

I ytterste konsekvens fører det at de ikke får helsehjelp, bokstavelig talt til at liv går tapt.

Som flere har vært inne på, har FN kritisert Norge for vår behandling av papirløse flyktninger. Tidligere har både Arbeiderpartiet og Senterpartiet tilsynelatende tatt dette på alvor, men nå som de har mulighet til å endre situasjonen, har de endret holdning.

For 13 måneder siden var statsråden stortingsrepresentant, og Arbeiderpartiet var enig med SV i denne saken. Da skrev vi i en merknad:

> «Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti tar det svært alvorlig når FN kritiserer Norge for å bryte menneskerettighetene ved ikke å tilby papirløse migranter og EU-borgere uten helsekort tilgang på helsehjelp på linje med resten av befolkningen. Å ikke etterkomme FNs appell om å endre dette vil svekke Norges posisjon i FN og FNs sikkerhetsrapport. Andre land som begår alvorlige brudd på menneskerettighetene, kan neglisjere oppfordringer fra FN ved å henvise til Norges opptreden.»

Siden denne merknaden har vi hatt et valg og fått et nytt stortingsflertall, men dessverre viser saken i dag at papirløses grunnleggende menneskerettigheter ikke er like viktige for regjeringspartiene når de har mulighet til å endre situasjonen. Historien til Badhon Chowdury, som ble gjeldsslave i Norge etter å ha fått barn på sykehus, og tragedien der en mann døde av kreft etter å ha blitt nektet helsehjelp på Haukeland og på Haraldsplass, viser at vi må få til en endring. Vi vet at sårbare kvinner føder ufrivillig hjemme.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:51:20]: Retten til helse og helsehjelp er en menneskerett, og helsehjelp bør være tilgjengelig for alle uten diskriminering.

Mange av dem som er papirløse, går rundt og venter på at en sykdom, en lidelse eller en plage skal bli alvorlig nok til å kunne oppsøke akutt helsehjelp. Det skaper store personlige og ikke minst samfunnsøkonomiske kostnader. I verste fall kan det føre til at helsehjelpen forsinkes eller uteblir, og det kan også føre til død som konsekvens for den som venter for lenge.

Igjen vises det at det er de ideelle som driver et viktig helsearbeid for en gruppe som staten ikke tar i. Her driver Røde Kors og Kirkens Bymisjon sine tilbud i veldig mange store byer. Her møter et mangfold av fagpersonell ulike typer pasientgrupper med ulike helseplager av ulik alvorlighetsgrad.

Å få besøke en av disse plassene gjør et sterkt inntrykk. Der kommer legen, spesialisten, tannlegen, jordmoren, helsesykepleieren etter en lang dag på jobb og møter dem som kommer med lua i hånda for å få helsehjelp for sine plager. Og ikke bare det: Disse frivillige organisasjonene dekker både behandling og medisiner for denne gruppen – slikt som egentlig er en menneskerett å få hjelp til.

For meg gjorde dette et sterkt inntrykk. Derfor er Kristelig Folkeparti opptatt av at det minste vi kan gjøre, er å få en finansieringsordning for det arbeidet som gjøres så grunnleggende av Røde Kors og Kirkens Bymisjon, sånn at de får refundert utgifter de har til behandling og medisiner, gitt til personer som er utenfor folketrygden. De gir reell helsehjelp som sparer plager, men det sparer også samfunnet økonomisk over tid.

Derfor skal jeg ta opp de forslagene vi er en del av, selv om de har vært tatt opp før, for å være sikker. Denne saken handler ikke bare om prinsipper. Den handler om folk.

Presidenten: Alle forslagene er tatt opp.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:54:32]: Alle som oppholder seg i Norge, har rett til øyeblikkelig hjelp og helsehjelp som er helt nødvendig, og som dermed ikke kan vente. Kvinner som ønsker svangerskapsavbrudd, har rett til det, personer som trenger smittevernhjelp har rett til det, og psykisk ustabile som utgjør en nærliggende og alvorlig fare for eget eller andres liv eller helse, har rett til psykisk helsevern, uavhengig av oppholdsstatus. Barn og gravide har i stor grad samme rett til helsehjelp, uavhengig av oppholdsstatus.

Et hovedhensyn bak fastlegeordningen er å ivareta kontinuitet i behandlingsrelasjonen mellom pasient og lege. Kommunene har også plikt til å dimensjonere allmennlegetjenesten slik at det også er kapasitet til å behandle pasienter som ikke har rett til å stå på liste hos en fastlege.

Som hovedregel skal personer uten fast opphold i Norge selv betale for helsehjelpen. Det kan ikke kreves forhåndsbetaling for øyeblikkelig hjelp og helsehjelp som ikke kan vente. Hvis pasienten ikke selv kan dekke utgiftene, må de dekkes av helseinstitusjonen, kommunen eller tjenesteyteren. Retten til utgiftsdekning kan ikke være mer omfattende enn retten til å motta helsetjenester.

Jeg mener at oppmerksomheten bør rettes mot å sikre at pasienter uten lovlig opphold faktisk får den hjelpen de har krav på. Samfunnet er ikke tjent med at personer uten lovlig opphold er redde for å oppsøke helsetjenesten for øyeblikkelig helsehjelp. Det er derfor viktig at disse pasientene blir trygge på at de kan motta hjelp, og særlig viktig at foreldre blir trygge på at barna deres kan få helsehjelp når de trenger det.

Jeg mener at regelverket innfrir våre internasjonale forpliktelser. Jeg ser derfor ikke behov for å foreslå generelle utvidelser av rettighetene som personer uten fast opphold i Norge har til helsetjenester. Jeg ser derimot

behov for en gjennomgang for å sikre at rettighetene praktiseres etter intensjonen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marian Hussein (SV) [10:57:09]: Statsråden sa i sitt innlegg – og flere har vært inne på det – at helsehjelpen skal være tilgjengelig, at regelverket for dette på et vis er på plass, og at man ikke ser behovet for at noen skal ha fastlegeordning osv., som vi stiller forslag om. Samtidig er vi kjent med at menneskeliv har gått tapt i Norge fordi regelverket er slik at en ikke får kreftbehandling f.eks. Så er vi kjent med at barn ikke får anfallsforebyggende behandling. Er statsråden fornøyd med regelverket slik det er i dag, hvor menneskeliv går tapt, og hvor barn ikke får epilepsiforebyggende behandling fordi de ikke har papirene i orden?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:58:11]: Jeg ber om forståelse for at jeg ikke kan kommentere enkelthendelser. Det er klage- og tilsynsmyndighetene som har ansvar for å vurdere om regelverket er fulgt i de enkelte tilfellene. Jeg mener at regelverket vårt innfrir våre internasjonale forpliktelser. Det er også slik at de som trenger helsehjelp som ikke kan vente, eller som trenger øyeblikkelig hjelp, har rett på det. Derfor ser jeg behov for en gjennomgang for å sikre at rettighetene praktiseres etter intensjonen. Men i motsetning til representanten Hussein ser ikke jeg, og heller ikke flertallet i denne salen, behov for å foreslå generelle utvidelser av rettighetene som personer uten fast opphold i Norge har til helsetjenester.

Marian Hussein (SV) [10:59:11]: Jeg registrerer at Arbeiderpartiet på Stortinget i opposisjon og Arbeiderpartiet i regjeringskontorene har ulike forhold til internasjonale forpliktelser og hva FN-konvensjonen sier. Samtidig har jeg et spørsmål til statsråden, for i svaret til Stortinget skriver statsråden at det å gi helsehjelp til papirløse, vil få flere til å komme til Norge.

Mitt spørsmål er: Når forskning viser at dette ikke stemmer, at folk ikke flykter fra sine hjem for å være helseturister i Norge, lurer jeg på hvilke belegg statsråden har for å skrive til Stortinget at flere flykter til Norge for å få helsehjelp?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:00:11]: De uttalelsene, eller det svaret som representanten refererer til fra meg som statsråd, er jo basert på veldig bredt forankret innvandringspolitiske hensyn og grunnleggende rettigheter til nødvendig helsehjelp både når det ikke kan vente, og når det er snakk om øyeblikkelig hjelp. Det er forankret i et stort flertall i denne salen og ikke noe statsråden synser om eller diskuterer med internasjonal forskning om. Det er slik lovene og reglene er i Norge, vedtatt av Stortinget.

Marian Hussein (SV) [11:00:53]: Men statsråden skriver at det å gi helsehjelp til denne gruppen

«vil kunne føre til at flere vil komme til Norge for å få gratis behandling. Det vil etter mitt syn være uheldig og feil bruk av helseressursene.»

Jeg registrerer samtidig at statsråden nå sier at hun ikke har belegg for det, verken i forskning eller annet – annet enn at det skal være innvandringsregulerende hensyn. Mener statsråden det er riktig at menneskeliv går tapt, at barn ikke får epilepsimedisiner, og at kvinner frykter for å føde på norske sykehus fordi innvandringsregulerende hensyn veier tyngre for regjeringspartiene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:01:46]: Nå vil jeg nesten si at det går over stokk og stein for representanten Hussein. Statsråden har ikke sagt at hun ikke har belegg i forskning. Man må holde seg for god til å drive med fri diktning fra stortingssalen. Det er sånn at alle som oppholder seg i Norge, har rett til helsehjelp som er helt nødvendig, og som ikke kan vente. Regelverket er utslag av en saklig forskjellsbehandling basert på pasientens tilknytning til Norge, som er nedfelt i lover som denne salen vedtar, basert på demokratisk flertall, og det er det en statsråd har å forholde seg til.

Personer uten lovlig opphold i Norge har i mange tilfeller heller ikke forholdt seg til vedtak om at de skal reise ut av landet, og å gi rettigheter utover det som er i regelverket i dag, mener både statsråden og det store flertallet i Stortinget er feil signal og feil bruk av ressurser.

Seher Aydar (R) [11:03:04]: Helsehjelp er en menneskerettighet, og i dag er det noen mennesker i Norge som nektes denne rettigheten. Det er derfor Røde Kors og Kirkens Bymisjon må gjøre den jobben det offentlige burde ha gjort. I fjor skrev Arbeiderpartiet selv at de tar det alvorlig når FN kritiserer Norge for å bryte menneskerettighetene ved ikke å tilby papirløse migranter tilgang på helsehjelp på linje med resten av befolkningen. Da stemte til og med begge regjeringspartiene sammen for at forskriftene skulle evalueres, for å sikre helsetilbud til sårbare grupper som barn, personer med funksjonsnedsettelser, gravide kvinner og eldre – på linje med tilbudet til befolkningen for øvrig.

Jeg lurer litt på det, for er det sånn at Senterpartiet og Arbeiderpartiet har sluttet å bry seg om menneskerettigheter og den kritikken vi får, når de kommer i posisjon, eller bryr de seg fortsatt om den kritikken FN har kommet med, og vil gjøre noe med det – og endre loven, som en statsråd jo kan foreslå?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:03:57]: Det er ikke sånn at disse partiene har endret mening. Det reflekteres jo i den innstillingen vi behandler i dag – den samme holdningen som man kan gå ett år tilbake i tid og finne skriftliggjort fra disse partiene.

Nå skal jo jeg forsvare regjeringen og det mitt departement har gjort i behandlingen av dette forslaget, og vi mener at regelverket innfrir våre internasjonale forpliktelser. Vi ser heller ikke noe behov for å foreslå generelle utvidelser av rett til helsetjenester som personer uten fast opphold i Norge har. Det vi derimot ser behov for, er en gjennomgang for å sikre at rettighetene praktiseres etter intensjonen, og det er vel også det som sto i merknadene til den saken som ble behandlet for ett år siden.

Seher Aydar (R) [11:04:59]: Det er fint at regjeringen skal gjøre den gjennomgangen, men poenget her er jo at FN har kritisert Norge for at mennesker ikke har rett til helsehjelp på lik linje med befolkningen for øvrig, og det var den kritikken bl.a. helseministerens eget parti så alvorlig på i fjor. I år sier altså representanten fra samme parti at man innfrir alle sine forpliktelser. Det er en grunnleggende uenighet.

Så er det jo sånn at disse menneskene, uansett hva slags papirer de har i orden, eller ikke, er mennesker; det er derfor de omfattes av menneskerettighetene. Er det sånn at den kritikken FN har kommet med av Norge, ikke stemmer lenger?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:05:40]: Det som er faktum, er at alle som oppholder seg i Norge, har rett til øyeblikkelig hjelp, og de har rett til helsehjelp som er helt nødvendig, og som ikke kan vente. Kvinner som ønsker svangerskapsavbrudd, har rett til det. Personer som trenger smittevernhjelp, har rett til det. Psykisk ustabile som utgjør en nærliggende og alvorlig fare for eget og andres liv, har også rett til psykisk helsevern – helt uavhengig av oppholdsstatus. Barn og gravide har i stor grad de samme rettighetene til helsehjelp som representanten Seher Aydar og jeg selv har. Så det er ikke en framstilling jeg går god for. Jeg mener vi har et regelverk i tråd med internasjonale forpliktelser, men jeg ønsker å gjennomgå om dette praktiseres i tråd med intensjonene, sånn at vi sikrer at papirløse også føler seg trygge til å oppsøke helsehjelp som de har rett på.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:06:58]: Statsråden sa både i hovedinnlegget og i replikkrunden at gravide papirløse «i stor grad» får lik behandling som den statsråden og vi stortingsrepresentanter får. Da lurer jeg på hva «i stor grad» betyr? Betyr det at den som er gravid, og ikke har papirene i orden, får full hjelp som alle andre, eller får en det ikke?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:07:30]: Jeg refererte til barn og gravide, og de har i dag i stor grad samme rett til helsehjelp uavhengig av oppholdsstatus. Det betyr at en gravid kvinne i Norge som er papirløs, får oppfølging under svangerskapet. Det blir regnet som nødvendig helsehjelp og helsehjelp som ikke kan vente.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Erlend Wiborg (FrP) [11:08:11]: La meg først slå fast to viktige prinsipper: Det ene er at det å bryte lover og regler ikke skal belønnes. Det andre grunnleggende prinsippet er at alle mennesker i Norge har rett på og skal ha rett på akutt helsehjelp. Men den gruppen man snakker om her, er personer som har fått avslag på sin søknad om beskyttelse, og når man har fått et endelig avslag på sin søknad, gjerne etter å ha anket og fått prøvd saken i mange runder, har man en plikt til å forlate landet.

Dette er ikke, som noen prøver å framstille det som i debatten, papirløse personer. Dette er ikke papirløse personer; dette er personer som i stor grad oppholder seg illegalt i Norge. At man skal begynne å gi rettigheter og velferdsgoder til personer som oppholder seg illegalt i Norge, mener Fremskrittspartiet er galt. Det er ikke norske skattebetaleres jobb å finansiere personer som bryter de lover, regler og vedtak man har.

Vi vet også at helsevesenet er et knapphetsgode. Vi har helsekøer – mange mennesker står i kø for å få nødvendige operasjoner. Vi har også en fastlegekrise. At man da skal komme med flere personer inn i helsevesenet – personer som ikke har rett på det – mener Fremskrittspartiet blir galt, ikke bare overfor skattebetalerne, men ikke minst også overfor andre mennesker som nå står i kø for å få nødvendig helsehjelp eller behandling.

Dette handler også om hvilke signaler det er vi ønsker å sende ut. Norge har et godt helsevesen. Mye kan selvfølgelig forbedres og bli enda bedre, men sett i forhold til store deler av verden har Norge et veldig godt helsevesen. Norge har også et veldig høyt velferdsnivå, med gode offentlige velferdsytelser, som det selvfølgelig er attraktivt for veldig mange mennesker å få dra nytte av. Men vi kan ikke ha et system der vi sier at om man ikke har behov for beskyttelse, skal man likevel ha rett på disse velferdsgodene. Vi må sørge for at norske velferdsgoder går til dem som har lovlig opphold i landet.

Grete Wold (SV) [11:11:18]: Denne saken er alvorlig. Det er faktisk et spørsmål om liv eller død for noen mennesker i en særlig sårbar situasjon, mennesker som av ulike årsaker faktisk bor i Norge. De går under betegnelser som «mennesker i limbo» eller «papirløse mi-

granter». De er strengt tatt ikke uten papirer, men de oppleves å være uten rettigheter. Dette er mennesker som befinner seg i en situasjon som ikke gjør det mulig å delta i det samfunnet som man faktisk bor i – det være seg muligheten til å forsørge seg selv gjennom arbeid, muligheten til et familieliv, eller, som denne saken omhandler, muligheten til å få nødvendig helsehjelp.

I dag er helsehjelp til papirløse migranter begrenset til akutthjelp og helsehjelp der det er helt nødvendig og ikke kan vente. Ofte har da også sykdomsforløpet kommet veldig langt. Dersom man ikke er medlem av folketrygden, må man selv betale fulle kostnader for helsehjelpen. Det er kostnader som de fleste av oss ikke aner størrelsen på, for vi tar det som en selvfølge at vi får den hjelpen vi trenger, når vi trenger den, med helt overkommelige egenandeler. Det betyr at mange som oppholder seg i Norge, ikke får den helsehjelpen som de har behov for, noe som kan føre til alvorlige sykdomstilstander og – i noen få tilfeller – også død, ser vi.

For SV er det en selvfølge at vi sikrer nødvendig helsehjelp til alle som trenger det i Norge, uavhengig av hvilken status man har. Det skal være behovet som styrer hjelpen. Det er det offentliges ansvar, og det er et ansvar som må gjelde i hele landet. I dag gjør frivilligheten en fantastisk innsats, men det er en begrenset innsats de kan gjøre. Kirkens Bymisjon og Røde Kors drifter helsesenter for papirløse migranter i både Oslo og Bergen. Det er bra for dem som oppholder seg i Oslo og Bergen. De melder nettopp om konsekvensene for dem som ikke får nødvendig hjelp. De møter alle dem som ikke får rettighetene sine oppfylt.

De er ikke de eneste som reagerer. I 2020 samlet Norsk Sykepleierforbund, Den norske legeforening, Norsk Psykologforening, Kirkens Bymisjon, Norsk Folkehjelp, Norges Kristelige Legeforening og Leger uten grenser seg om et eget opprop:

> «Vi er helsepersonell. La oss få gjøre jobben vår!»

Dette er fagpersoner som ønsker å gjøre det de nettopp har tatt en utdanning for å gjøre – hjelpe mennesker og redde liv. Da må vi som politikere legge til rette for at de faktisk kan gjøre det.

Som har vært nevnt fra talerstolen tidligere i dag, reagerer også FN på Norges politikk på dette feltet. Komiteen for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter kritiserte senest i sin rapport fra 2020 Norge for brudd på menneskerettighetene ved ikke å tilby papirløse migranter den helsehjelpen de trenger, på lik linje med den øvrige befolkningen. Norge er i en særstilling på dette området. I rapporten ber FN oss om å rette opp dette. Vi fikk en frist på 24 måneder. De månedene har gått, og derfor er det uverdig – faktisk også betenkelig – at vi politisk sett ikke nå lykkes med å rydde opp i dette.

Seher Aydar (R) [11:14:34]: Jeg må gjenta: Helsehjelp er en menneskerettighet, og menneskerettigheter følger mennesker, ikke papirer. Sykepleierforbundet, Legeforeningen og Psykologforeningen har tatt til orde for å gi papirløse reell tilgang til helsehjelp, basert på faglige vurderinger, yrkesetiske retningslinjer og menneskerettslige prinsipper. De ber om å få behandle mennesker som oppholder seg i Norge, likt.

Jeg skulle ønske vi endelig hadde fått en helseminister som ville la helsepersonell gjøre jobben sin. Arbeiderpartiet og Senterpartiet mente at det var alvorlig da FN kritiserte oss for at Norge nekter noen folk helsehjelp. Det skulle jeg ønske at de kunne gjøre også når de selv er i regjering.

Jeg vet ikke om helseministeren kjenner noen papirløse personer. Jeg gjør det. Ja, de kalles papirløse, men de har alle et navn og en historie. Vi snakker om mennesker som er frarøvet grunnleggende rettigheter, om mennesker som er blitt utsatt for tortur, som ikke får helsehjelp. Det er mennesker som har måttet forlate alt og alle de kjenner, mennesker som har noen av de dårligste levekårene i landet vårt.

Det virker som om flertallet i denne salen glemmer at vi snakker om mennesker. De er laget av kjøtt og blod, som deg. De puster inn den samme luften som deg. Høyre, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet sier til mennesker at de ikke kan regne med å få hjelp av en lege eller få medisiner hvis de f.eks. får lungebetennelse eller har diabetes. Selv om forskning tilbakeviser det, får vi høre at helsehjelp til papirløse vil føre til at flere kommer hit. Noe blir ikke sant bare fordi man gjentar det mange nok ganger.

Hvis man kunne velge: Ville man ha levd et liv som papirløs i et land der ens menneskerettigheter ikke knyttes til mennesket man er, men til papirene man har eller eventuelt ikke har? Vi kan ikke, og bør ikke, gjøre livet verre enn det folk flyktet fra. Det kan ikke være oss. Vi skal være et land der mennesker får helsehjelp, ikke et der folk blir overlatt til smerter og sykdommer som kan ta livet av dem fordi legen ikke får lov til å gi dem hjelp tidlig nok.

Både hjelpeorganisasjonene og fagbevegelsen har lagt fram sterke og viktige argumenter. Regjeringen burde lytte til dem, ikke til tomme påstander som bare er funnet på for å nekte folk helt grunnleggende menneskerettigheter. Hvis ikke regjeringen bryr seg om mennesker, bryr de seg kanskje om penger. Det lønner seg også med forebygging framfor å vente til det blir akutt, både økonomisk og ikke minst menneskelig.

Retten til helse er en grunnleggende menneskerett. Helsehjelp må være tilgjengelig for alle, uten diskriminering. Jeg håper regjeringen for vanlige folk også kan sørge for det.

Marian Hussein (SV) [11:17:40]: Som forrige taler var innom, er det veldig mange mennesker som ikke får nødvendig helsehjelp i Norge. Det er mennesker som har navn, som Badhon, eller som mannen som døde, som vi ikke kjenner identiteten til. I Norge nekter vi barn insulinbehandling. Vi gjør gravide til gjeldsslaver etter å ha født barn. Vi vet at sårbare kvinner føder ufrivillig hjemme. Vi vet at syke mennesker ikke får tilgang på livsviktige medisiner og behandling.

Jeg forstår det ikke, men i dag vil ikke Arbeiderpartiet og Senterpartiet gjøre noe med dette, som de ville gjøre noe med for 13 måneder siden – å etterkomme FNs appell nå som de sitter i regjeringskontorene.

Helseministeren skriver, som jeg var inne på i sted, i sitt svar til Stortinget:

> «Å gi personer uten fast opphold i Norge samme rett til helsehjelp som personer med fast opphold på grunnlag av oppholds- og/eller arbeidstillatelse, vil kunne føre til at flere vil komme til Norge for å få gratis behandling.»

Det er uforståelig for meg at helseministeren kan mene dette, og det er uforståelig at hun gjentar dette. Trine Myhrvold har på oppdrag av Norges Røde Kors gjort en systematisk gjennomgang av litteraturen og forskningen vi har om denne påstanden, og har sagt at vi har ikke vitenskapelig grunnlag for å hevde at papirløse kommer til Norge for å få helsehjelp. Flere andre rapporter på området viser også at tilgangen på helsehjelp ikke er grunnen til at folk flykter. Jeg vet det selv, for min familie har måttet flykte. Ingen forlater sitt hjem fordi de kan få bedre helsetjenester i Norge – enda vi tror det her i Norge.

I dag stemmer flertallet i denne sal for å nekte insulin til diabetikere, for å nekte anfallsforebyggende medikamenter for epileptikere, for ikke å gi prevensjonsmidler til kvinner, for ikke å gi hjerteoperasjon til en som har en livstruende hjertesykdom. Flertallet stemmer for fortsatt å nekte grunnleggende helsehjelp til medmennesker fordi det innvandringsregulerende hensynet er viktigere for dette storting enn å hjelpe medmennesker. Menneskeverdet må stå sentralt i hvordan vi behandler hverandre. At syke, fattige mennesker i Norge ikke får helsetjenester, virker forrående på oss alle, det er en nedverdigelse av vårt felles menneskeverd. Denne saken burde vært den enkleste sak i verden: Det å gi helserettigheter til alle mennesker, burde være lett, men dessverre noterer jeg meg at denne salen ikke er enig.

Cecilie Myrseth (A) [11:20:51]: Jeg må si at jeg reagerer på retorikken som føres fra denne talerstolen. Jeg tenker det er klokt å lytte til det både statsråden og andre representanter faktisk sier, i stedet for å male et bilde som ikke stemmer.

Det er ingen tvil om at ikke alle har fått den hjelpen som man har behov for, som man har krav på, og som man har mulighet til å få innenfor det regelverket vi faktisk har i dag. Det er alvorlig. Derfor er det så viktig og riktig at man skal ta en gjennomgang av det regelverket som er, for å sikre at det praktiseres rett. Men det er slik at de som oppholder seg i Norge, har rett til øyeblikkelig hjelp fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten og fra spesialisthelsetjenesten.

Dette ramset jeg opp i sted – hva som faktisk er rettighetene. Så min bønn til komiteen er at vi i hvert fall forholder oss til det som er fakta, det som er riktig, og forholder oss til hva man faktisk sier, i stedet for å lage et bilde som ikke stemmer. Det tror jeg debatten blir bedre av også. Jeg tenker at vi skal ha respekt også der vi er uenig, det er greit, men ikke kom og fortell en sannhet som ikke stemmer.

Seher Aydar (R) [11:22:20]: Vi som har vært på talerstolen for å argumentere for at alle mennesker skal ha menneskerettigheter, inkludert helsehjelp, har snakket basert på den virkeligheten folk befinner seg i, den virkeligheten som også er utenfor denne salen. Vi har ikke funnet på noen ting. Vi har faktisk snakket om hvordan mennesker opplever de lovene og reglene flertallet i denne salen vil beholde. Det er realiteten.

Vi hører veldig godt hva regjeringspartiene sier. Vi hører godt hva de sier at folk har rett til. Jeg synes det er bra at regjeringen vil ta en gjennomgang av det, men det vi kritiserer, er nettopp det folk ikke har rett til, og det er den delen regjeringspartiene dessverre velger ikke å snakke om. Jeg skulle ønske de valgte å snakke om det.

Da representanten fra Arbeiderpartiet kom opp og snakket om tonen, trodde jeg hun skulle snakke om tonen som mennesker som er papirløse, blir snakket om med, og ikke at vi som kjemper for at folk skal ha helserettigheter, snakker om hvordan folk opplever dagens situasjon. Det synes jeg egentlig er litt synd, men jeg bemerker at det var det representanten valgte å påpeke.

Hans Inge Myrvold (Sp) [11:23:50]: Eg òg må berre understreka og stilla meg bak representanten Myrseths innlegg herifrå, for det som har vorte framført, og i særleg grad frå representantane frå SV og Raudt, har ikkje rot i verkelegheita. Når me, som del av regjeringspartia, har prøvd å framføra bodskapen vår, kan dei umogleg ha lytta til oss i debatten i dag.

Både statsråden har gjort greie for og underteikna har i innlegget sitt uttrykkeleg presisert at det krevst ein gjennomgang av dagens praksis – nettopp for å sikra at den grunnleggjande og akutte helsehjelpa skal varetakast for dei menneska som oppheld seg i dette riket. Med det vil ein nettopp imøtekoma det som òg SV var ein del av for knappe 13 månader sidan i denne salen,

der dei slutta seg til eller var ein del av ein merknad bestående av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og SV, der ein ber regjeringa sørgja for at alle som oppheld seg i Noreg, faktisk får nødvendig helsehjelp, og gjennomgå praksisen med rett til nettopp dette.

Difor forundrar det meg, for det som har endra seg på 13 månader, er nettopp at partiet SV vel å gå lenger og skal utvida desse rettane, i motsetnad til Arbeidarpartiet og Senterpartiet, som står faste ved det ein òg meinte for 13 månader sidan.

Presidenten: Representanten Marian Hussein har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Marian Hussein (SV) [11:25:49]: Jeg merker meg at forrige taler var mer opptatt av det ene forslaget som vi var enige med regjeringspartiene om, og ikke tok opp de andre forslagene som Senterpartiet og Arbeiderpartiet hadde i forrige omgang. Det som har endret seg, er at nå har Senterpartiet og Arbeiderpartiet kommet inn i regjeringskontorene, og de velger fortsatt ikke å gi rettigheter til mennesker i Norge.

Dagen i dag er en historisk dag. Det er 50 år siden denne salen gjorde slutt på at det var ulovlig å være homofil i Norge. Dessverre er kampen for mennesker som har vært på flukt, fortsatt en lang kamp vi må kjempe i denne salen. Som representanten Aydar var inne på, skulle jeg ønske at regjeringspartiene var mer opptatt av rettighetene og menneskeverdet til de menneskene, istedenfor å være tonepoliti mot oss.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [11:26:57]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug og Bjørnar Moxnes om å bremse krafteksport og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve om å innføre begrensning på krafteksport for å ivareta norsk beredskap og forsyningssikkerhet (Innst. 216 S (2021–2022), jf. Dokument 8:3 S (2021–2022) og Dokument 8:38 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalspersoner. Så vil det bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre vil de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, også få en taletid på inntil 3 minutter.

Ola Elvestuen (V) [11:28:03] (ordfører for saken): Først vil jeg takke komiteen for samarbeidet.

Som presidenten refererte, er dette en sak som er basert på to representantforslag. Det er et forslag fra representanter fra Rødt om å bremse krafteksport, og et forslag fra representanter fra Fremskrittspartiet om å innføre begrensning på krafteksport for å ivareta norsk beredskap og forsyningssikkerhet. Forslagene, som er opprettholdt gjennom behandlingen, går ut på å begrense krafteksport for selvfølgelig også å bidra til lavere pris i Norge.

Det er flere mindretallsforslag i saken, bl.a. om

– å begrense krafteksport ved lav fyllingsgrad
– økt minstekrav til fyllingsgrad i vannmagasinene
– å reforhandle avtalene for kablene North Sea Link, NorNed og NordLink
– å utrede innføring av en eksportavgift på kraft

Ingen av disse har fått flertall i komitébehandlingen, men jeg går ut fra at de som står bak disse forslagene, kommer til å argumentere for dem under denne behandlingen også. Venstre støtter ikke forslagene som har blitt fremmet av Rødt og Fremskrittspartiet.

Nå vil jeg komme inn på mine argumenter. Det nordiske energimarkedet og – etter hvert – det europeiske energimarkedet har tjent Norge godt i mer enn 30 år, og det må være grunnlaget for det vi skal gjøre framover også. Det er klart at både utenlandskablene og den lave fyllingsgraden i vannmagasinene vi har i år, har vært med på å påvirke prisen i Norge i vinter, men det er en begrenset påvirkning. Det som er hovedårsaken til de veldig høye prisene vi har i dag, er først og fremst at der Russland tidligere har holdt tilbake sine gassleveranser til Europa, er vi nå, når Russland har angrepet Ukraina, i en helt motsatt situasjon, der Europa ikke ønsker å benytte seg av russisk gass og vil begrense det så mye som mulig. Dermed drives prisene opp. Det er likevel viktig å bemerke at prisene er og har vært lavere i Norge enn ellers i Europa.

I den situasjonen vi er i, der Europa trenger å bli mindre avhengig av gass, er Venstre opptatt av at vi trenger å framskynde samarbeidet med Europa, og at vi trenger å ha et mer forpliktende energisamarbeid. Vi har også forslag om det sammen med SV og Miljøpartiet De Grønne. Jeg vil også mene at vi trenger en bedre overføring av kapasitet mot Europa, og derfor har vi også et forslag sammen med Miljøpartiet De Grønne om behovet for hybridkabler ved utbygging av havvind i Norge.

Med det tar jeg opp de forslagene som Venstre står bak.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Representanten Ola Elvestuen har teke opp dei forslaga han refererte til.

Marianne Sivertsen Næss (A) [11:31:37] (komiteens leder): Det er godt kjent at Norge har nytt godt av utveksling av strøm med våre naboland siden 1960-tallet. Det nordeuropeiske kraftsystemet har gitt oss rikelig tilgang på kraft hele året, økt forsyningssikkerhet og lavere priser. Denne utvekslingen har sikret oss en trygg forsyningssikkerhet når det har vært tørrår og det har blitt produsert lite strøm i Norge. I år med mye nedbør har vi kunnet eksportere overskuddet fra produksjonen.

Europa har denne vinteren rekordhøye priser på kull, gass og CO_2-kvoter og perioder med lav vindkraftproduksjon. Samtidig har magasinfyllingen vært under normalen i de sørlige delene av Norge. Ettersom vi er en del av det europeiske kraftmarkedet, påvirkes vi av prisstigningen i Europa. I tillegg har Russlands invasjon av Ukraina medført en helt ny energirealitet som vi ikke ser konsekvensene av ennå.

Situasjonen vi står i nå, er helt ekstraordinær. Derfor er det helt nødvendig og klokt å gjøre det som regjeringen varsler i tilleggsmeldingen, nemlig å foreta en gjennomgang av hvordan endringene i kraftmarkedene rundt oss og vår tilknytning til disse markedene påvirker norsk kraftforsyning. Mye tilsier at kraftprisene i Norge vil være vedvarende høye framover. Det er derfor et stort behov for mer kunnskap om hva slags sammenhenger som gjelder i kraftmarkedene de kommende årene.

Energikommisjonen skal som en del av sitt mandat evaluere erfaringene med utenlandsforbindelsene. Dette er viktig kunnskap som vi må legge til grunn før vi eventuelt foreslår endringer i kraftutvekslingssystemet. Det vil samtidig være viktig å ha god dialog med Storbritannia og EU om import og eksport med hensyn til vår nasjonale forsyningssikkerhet, som regjeringen har varslet at de vil.

Det skal ikke være noen tvil om Arbeiderpartiets ambisjoner. Tilgang til rikelig, ren og rimelig kraft skal også i framtiden være norsk industris fremste konkurransefortrinn og et gode for folk. Vi vil føre en energipolitikk som bidrar til økt verdiskaping og til å innfri Norges internasjonale klimaforpliktelser.

Nikolai Astrup (H) [11:34:31]: Jeg har stor forståelse for ønsket om å gjøre noe med de høye strømprisene. Det er et ønske som jeg tror hele denne salen deler. Men ingen av forslagene som er til behandling i dag, vil bidra til å gjøre noe med årsakene til de høye strømprisene. Tvert om kan forslagene bidra til å forsterke utfordringene eller skape nye problemer.

Jeg er enig i at nasjonal forsyningssikkerhet er et viktig premiss for det norske kraftsystemet, og Høyre legger til grunn at regjeringen fortløpende gjør vurderinger av det.

Dersom forslagene blir vedtatt, noe det heldigvis ser ut til at de ikke blir, kan det imidlertid føre til at Norge ikke får importert kraft i tråd med våre behov i tørre år, noe som vil svekke forsyningssikkerheten, som forslagsstillerne er opptatt av, og føre til høyere priser – alt annet like.

Forslaget om en produksjonsavgift, som i praksis vil måtte være en avgift på all kraftproduksjon i Norge, kan også bidra til å øke kraftprisene, noe som vil ramme forbrukere og næringsliv.

Det viktigste tiltaket for å bidra til lavere og mer forutsigbare priser for både husholdninger, industri og næringsliv er å bygge ut mer kraftproduksjon. Det er også helt nødvendig for å oppnå klimamålene i Norge. Vi trenger både solenergi, landvind og småkraft, og vi trenger oppgradering av eksisterende vannkraftverk, men særlig innenfor havvind kan vi høste store volumer.

Min bekymring er at regjeringen har for lave ambisjoner og tar seg for god tid, slik at vi risikerer å gå glipp av både ny kraft og direkte og indirekte industrielle ringvirkninger. Høyres mål er at vi skal ha rikelig, ren og rimelig energi i Norge. Det forutsetter at vi bygger ut betydelige kraftvolumer i årene som kommer, og at vi ser på alle muligheter for å gjøre det.

På kort sikt er det faktisk småkraft som kan gi oss mest kraftproduksjon. Småkraftforeninga har anslått at det er et potensial på 13,5 TWh, men de siste par årene har det vært behandlet lite småkraft i NVE. Dette må komme i gang igjen, slik at vi også i nær fremtid får økt kraftproduksjonen. Men som sagt, det store volumet ligger innenfor havvind, og der er det regjeringen som må svare for tempo og ambisjoner.

Å gjøre endringer i kraftsystemet, slik det foreslås i disse forslagene, uten grundige utredninger, gjør at vi risikerer til dels store negative og utilsiktede konsekvenser. Det vil jeg sterkt fraråde. Jeg mener vi bør avvente regjeringens gjennomgang i energikommisjonen før man eventuelt gjør endringer i det kraftsystemet vi har i dag.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [11:37:50]: De ekstremt høye strømprisene vi har sett i høst og vinter, har store konsekvenser for folk i hele landet. For å svare på denne situasjonen er det viktig å ta både kortsiktige og langsiktige grep. Vi vet det er mange som har vært vel-

dig bekymret for strømregningen, og dette har regjeringen virkelig tatt på alvor. Strømstøtteordningene, som er det viktigste kortsiktige tiltaket, har fungert. Derfor mener jeg at det er helt riktig at Stortinget før påske vedtok at det skal være strømstøtteordninger til og med mars 2023, og at de nåværende ordningene utvides ut 2022. Dette gir en forutsigbarhet for dem som har mottatt strømstøtte de siste månedene, enten det er husholdninger, frivillig sektor, landbruket eller veksthusnæringen.

Samtidig som det er viktig med de kortsiktige tiltakene, jobber regjeringen med flere langsiktige tiltak for kontroll over kraften. Regjeringen vil følge opp kraftsituasjonen 2021–2022 med en grundig gjennomgang av årsakene til årets situasjon og en vurdering av risikoen for at lignende situasjoner framover skal kunne komme.

Gjennomgangen vil også inkludere en vurdering av flere av de tiltakene som har kommet opp i diskusjonen i vinter, samt forslag som fremmes i disse representantforslagene. Gjennomgangen skal se på tiltak som makspris på strøm, krav til fyllingsgrad i magasinene og andre ulike måter å sikre strømkundene på.

Regjeringen har også sagt at de vil gå i en dialog med Storbritannia og EU med mål om å sikre at vi unngår lange perioder med ren eksport i perioder med lav magasinfylling. Dette vil være et avgjørende grep for å sikre forsyningssikkerheten i Norge. Men dette er ikke enkelt. Derfor er jeg glad for at regjeringen tar de nødvendige grepene og vurderingene før man går inn og gjør kortsiktige og litt panikkaktige grep.

Hurdalsplattformen slår klokkeklart fast at det ikke skal bygges nye utenlandskabler i den innværende perioden. Det er positivt å merke seg at det nå er et stort flertall på Stortinget som sier nei til flere nye utenlandskabler.

Regjeringen har signalisert at den vil se på endringer i grunnrenteskatten for å sikre næringsliv og husholdninger tilgang på gunstige fastprisavtaler. Dette tror jeg er et viktig grep. I Norge velger kun 3–4 pst. fastprisavtaler, mens i Danmark og Finland er andelen over 50 pst.

Det må ikke være tvil om at Senterpartiet og Arbeiderpartiets klare visjon er at strømmen skal være grønn og rimelig. De ulike arbeidene jeg har nevnt, er allerede godt i gang, og jeg er trygg på at resultatet av dette vil være at vi går senere vintre i møte med vesentlig større trygghet enn vi har gjort i år.

Terje Halleland (FrP) [11:41:09]: Jeg tror vi kan være enige om at Norge har havnet i en svært vanskelig situasjon, med svært høye kraftpriser. Vi har bygd opp dagens moderne Norge gjennom tilgangen på rikelig og rimelig kraft. Når vi ser at vi på kort tid kan komme i en situasjon som utfordrer den tilgangen, som utfordrer konkurransedyktige priser, må vi kunne se på hvilke muligheter en har for å unngå at sånne situasjoner skal oppstå.

Jeg finner det særdeles beklagelig at vi ikke får flertall for et forslag der vi i dag ber om en utredning av de mulighetene som ligger i inngåtte avtaler når magasinfyllingsgraden er lavere enn normalt. I Europa setter EU nå krav til 80 pst. fylling av gasslagrene før neste vinter. Hvem er det som ønsker å protestere på det? Når Norge sier at vi skal ha et minimum av vann i våre magasiner før neste vinter, er det visstnok i strid med alle avtaler og vil bli oppfattet slik at vi skal bli straffet neste gang vi er avhengige av å importere kraft. Med respekt å melde, jeg tror vi har bedre venner i Europa enn som så.

Jeg kan bare minne forsamlingen om at vi i fjor eksporterte 15 TWh kraft – vi eksporterte 1 500 TWh gass. Det er ikke sånn at vi avhjelper energisituasjonen i Europa med elektrisk kraft – det gjør vi med gass, og det gjør vi med hensyn til klimautslippene ved at en kan fase ut kull med norsk gass.

Det kan se ut til at de fleste er enige om at økt kraftproduksjon vil løse problemene med de høye prisene. Det er en tanke jeg for så vidt deler, men hvilke tiltak er det som blir innført for å klare å øke den tilgjengelige kraften? Ja, i disse dager er det havvind alle gjemmer seg bak. Det er mer eller mindre useriøse forslag om at vi skal etablere 30 GW med havvind før 2030. Det lar seg ganske enkelt ikke gjennomføre.

Fremskrittspartiet har jobbet for å få på plass en ny vannkraftbeskatning slik at vi får modernisert vår vannkraftproduksjon. Vi ønsker å se på potensialet som vi har i økt vannkraftutbygging. Vi ønsker ikke å bruke tilgjengelig kraft på å elektrifisere sokkelen. Men vi ser at i den situasjonen som nasjonen står overfor, mener dagens regjering og deler av opposisjonen at dette ikke er viktig nok. Dette beklager Fremskrittspartiet.

Jeg tar opp forslaget som Fremskrittspartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Terje Halleland har teke opp det forslaget han refererte til.

Lars Haltbrekken (SV) [11:44:29]: Vinterens og denne vårens skyhøye strømpriser har gjort det nødvendig å snu alle steiner i kraftpolitikken for å se hva som kan gjøres for å sikre norske forbrukere fortsatt tilgang på ren og rimelig kraft. Det er en bærebjelke i samfunnet i vårt, både siden husholdningene i Norge har et høyere forbruk av strøm enn mange andre, og fordi vår industri er avhengig av rimelig kraft for å kunne konkurrere både på det europeiske markedet og på verdensmarkedet.

Jeg synes det er litt pussig å høre debatten i dag, for det er flere som etterlyser mer kunnskap, og at de tinge-

ne som foreslås, må utredes før de innføres. Men det er jo nettopp det som foreslås. Det er jo en rekke forslag om å skaffe oss mer kunnskap som SV og andre partier i dag fremmer. Vi mener det er viktig å få satt i gang disse utredningene og få hentet inn kunnskap om konsekvensene av dette. Derfor er det litt merkelig at forslagene ikke får flertall.

Vi må ta inn over oss den veldig alvorlige energisituasjonen i Europa. Russland har med vitende og vilje opptrådt på en måte som destabiliserer europeiske lands energipolitikk gjennom å holde tilbake gass. Dette skjedde under opptakten til invasjonen av Ukraina.

Norge bør hjelpe europeiske land med å omstille seg fra gass, russisk gass, men løsningen som vi hører presentert av kamerat Halleland, er ikke en løsning. Det er noe som først ville ha virket om 15–20 år, i en periode da Europa vil ha frigjort seg fra bruk av gass. Skal vi hjelpe Europa, er det andre tiltak som må til. Det er økt satsing på energieffektivisering, og det er økt satsing på fornybar energi i Europa.

Selv om disse forslagene vi fremmer – og jeg tar opp de forslagene som SV står bak – stemmes ned i dag, er jeg sikker på at vi kommer tilbake til denne diskusjonen i forbindelse med det som blir en av de viktigste sakene denne våren, nemlig behandlingen av energimeldingen.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har teke opp dei forslaga han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Nikolai Astrup (H) [11:47:49]: Representanten Haltbrekken snakket om behovet for å bygge ut mer fornybar energi, også i et europeisk perspektiv. Samtidig var representanten Mykjåland her oppe på talerstolen og sa et kontant nei til nye utenlandsforbindelser, herunder også hybridkabler, med henvisning til Hurdalsplattformen. Spørsmålet mitt til representanten Haltbrekken er om SV vil bruke sin posisjon som konstruktivt opposisjonsparti til å stadfeste at havvindutbyggingen i Norge skal skje med hybridkabler?

Lars Haltbrekken (SV) [11:48:29]: Det er nok delte oppfatninger også i bransjen om hybridkabler er nødvendig for å få den havvindsatsingen man ønsker. Vi venter nå spent på den utredningen som regjeringen har bedt NVE om å komme med når det gjelder hybridkabler. For oss er det viktig at havvindsatsingen i Norge bidrar til å kutte utslipp av klimagasser, at den bidrar til å sikre norsk verftsindustri og norske arbeidsplasser framover, og at den også bidrar til fortsatt rimelig tilgang på kraft i Norge.

Nikolai Astrup (H) [11:49:13]: Representanten Haltbrekken refererte til at det er delte oppfatninger i bransjen om hybridkabler er nødvendig for å få lønnsomhet i nye havvindprosjekter. Da vil jeg gjerne utfordre representanten til å fortelle oss hvilke aktører som mener at det ikke er nødvendig.

Lars Haltbrekken (SV) [11:49:30]: Det har vært diskusjoner i bransjen om hvorvidt dette er nødvendig. Jeg skal ikke navngi noen konkrete selskaper, men vi ser i dag at det er interesse for utbygging selv om man har en såkalt radial, en utbygging inn mot Norge.

SV har også lansert en tredje vei i diskusjonen om satsing på havvind, hvor SV ønsker å bruke elektrifisering av sokkelen som en motor for å få fortgang i havvindsatsingen, og hvor vi ønsker å pålegge oljeselskapene å bruke elektrifiseringen til å sette i gang utbygging av havvind og betale for denne utbyggingen. Da vil det også være en utbygging som vil kunne tjene det norske fastlandet godt etter at plattformene er ferdig.

Nikolai Astrup (H) [11:50:37]: Bare for å klargjøre: Er det slik at SV er for eller mot hybridkabler?

Lars Haltbrekken (SV) [11:50:44]: Det svarte jeg på i mitt første spørsmål. Vi venter spent på den utredningen som NVE skal komme med. Vi har stilt noen klare krav til dette, og jeg kan godt gjenta de kravene for representanten Astrup: Havvindsatsingen må bidra til å kutte utslipp av klimagasser, den må bidra til å sikre norske arbeidsplasser, og den må bidra til å sikre at vi fortsatt har rimelig kraftpris i Norge.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Sofie Marhaug (R) [11:51:33]: Den aller første dagen vi kunne levere forslag i stortingssalen, fremmet Rødt et representantforslag som vi skal behandle nå i dag. Det handler om å ta større hensyn til forsyningssikkerheten, om å regulere krafteksporten og om å stanse alle nye utenlandskabler, inkludert NorthConnect. Enn så lenge ligger den søknaden bare i bero. Den kan når som helst plukkes opp av skuffen, og hvis regjeringen mener alvor med at den ikke ønsker å bygge ut flere utenlandskabler, kan og bør regjeringen avslå søknaden i denne stortingsperioden, sånn at verken Solberg eller Astrup kan plukke søknaden opp fra skuffen.

Denne vinteren har Rødt – dessverre, kan jeg kanskje legge til – fått rett i mye. Tilknytningen til det europeiske strømmarkedet gir unormalt høye priser, slik vi har advart om i flere år, og vannmagasinene tappes til et minimum fordi det spekuleres i å eksportere når prisene er høye. Dette truer forsyningssikkerheten, og det er negativt for både Norge og Europa. Framtiden ser ikke noe lysere ut, og dette har vært en varslet priskatastrofe. Alle-

rede før krigen brøt ut i Ukraina, advarte NVE om høye og ustabile priser ut året.

Den siste siden er det blitt pekt på muligheten for å binde Nord- og Midt-Norge tettere til Sør-Norge for å bøte på problemet. Dette er et blindspor, for ikke å si en kortslutning. Det eneste det vil føre til i dagens situasjon, er høyere priser i nord. Det er nemlig de store og dyre prisområdene som blir bestemmende, slik vi har sett med kablene til Nederland, Tyskland og Storbritannia.

På den bakgrunn fremmer Rødt et løst forslag om ikke å framskynde planene om å knytte nord og sør tettere sammen i dagens kraftsituasjon med spekulasjon i høye priser og tapping av magasinene.

Avslutningsvis vil jeg legge til at forslagene ikke nødvendigvis er et spørsmål om hvor mye vi eksporterer totalt sett, men til hvilke tider og til hvilken pris, og om vi skal ha markedstvang, eller om vi skal ta samfunnshensyn.

Rødt er skuffet over at den sosialdemokratiske regjeringen ikke fører en sosialdemokratisk politikk i møte med et kynisk kraftmarked. Kraften er vår, heter det i fagbevegelsen, men i regjeringskontorene heter det at markedet er suverent. Regjeringen gjør skam på arbeiderbevegelsens stolte historie med nasjonal og demokratisk kontroll over kraften. Jeg forventer ikke så mye av høyrepartiene, men jeg forventer litt mer av Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Sofie Marhaug har teke opp det forslaget ho refererte til.

Une Bastholm (MDG) [11:54:53]: I høst og vinter har vi hatt ekstraordinært høye strømpriser i Sør-Norge og i Europa. De høye prisene skyldes flere faktorer, som lav fyllingsgrad i norske vannmagasiner, høye gasspriser og kvotepriser på CO_2 i Europa og for liten overføringskapasitet innad i Norge.

Det må åpenbart gjøres grep for at strømmarkedet i Norge skal tjene forbrukere og næringslivet bedre, men svaret på høye kraftpriser i Norge er ikke å strupe krafttilførselen til Europa, som Rødt og Fremskrittspartiet foreslår. Det er ikke bare usolidarisk med resten av verden. Det vil også fort føre til økte priser i Norge over tid og svekke Norges posisjon internasjonalt.

Det er ikke bare Norge som står i en ekstremt utfordrende situasjon på grunn av høye energipriser nå. Mange europeiske land har hatt betydelig høyere priser enn oss, og det er viktig også å minne om at Norge nå tjener enorme summer på høye energipriser i verden, bl.a. høye gasspriser i Europa.

I en slik situasjon er det for meg helt uforståelig og navlebeskuende å mene at Norge skal bure seg inne og ikke stille opp for et Europa som etterspør mer fornybar kraft for å løse klimakrisen og også for å gjøre seg uavhengig av Putin. EU har satt seg ekstremt høye ambisiøse fornybarmål etter at Putin gikk til krig mot Ukraina. Europa ønsker å bli energiuavhengig – ikke avhengig av Norge som en ny gassleverandør. I Tyskland har regjeringen, som De Grønne er en del av, gått inn for å lovfeste at all kraft i landet skal være fornybar innen 2035.

Istedenfor å begrense eksporten vår av kraft burde Norge gjøre det vi kan for å bli en viktig og stabil leverandør av fornybar energi. Det er også bra for vår industri, som skal omstille seg. Vi må øke ambisjonsnivået for havvindutbygging og selvfølgelig også for sol og energisparing kraftig, og vi må koble havvindparkene til Europa, ikke kun til Fastlands-Norge. Det bør regjeringen gjøre samtidig som vi skal være en stabil leverandør av gass de nærmeste årene, uten å bruke det som hvilepute mot en omstilling som vi alle vet at vi må igjennom, og det raskt.

Miljøpartiet De Grønne fremmer derfor i dag forslag om å ta initiativ til et langsiktig, forpliktende energisamarbeid med EU, som legger til grunn en gradvis økning av fornybar i vår eksport til Europa. En slik avtale vil gi myndigheter, næringsliv og arbeidsfolk i Norge forutsigbarhet i omstillingen og i tillegg være viktig for klimaet og for at EU kan bli uavhengig av Putins gass og nå sine mål om en raskere omstilling til fornybar energi. Vi fremmer i dag også et forslag om at utbyggingen i Sørlige Nordsjø II faktisk skjer med hybridkabler.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:58:12]: Det er en helt annen diskusjon eller situasjon rundt denne tematikken enn det har vært de siste årene. Fra bare å snakke om å ta kraften i bruk og hvordan vi skal bruke den, er det i dag en diskusjon om knapphet, om hvordan vi kan få bygd ut mer kraft så raskt som mulig, og ikke minst om hvordan vi kan løse utfordringen med høye strømpriser.

Jeg er veldig opptatt av at en skal ha kortsiktige tiltak, men at de ikke ødelegger for det langsiktige arbeidet, enten det er energieffektivisering, klimatiltak eller å sikre at vi fortsetter å ha den verdiskapingen og den industrien som er avhengig av billig strøm. Så fra Kristelig Folkepartis side er vi opptatt av løsninger som kan løse utfordringer på kort sikt. Der mener vi at strømstøtteordningen burde ha vært bedre, den burde ha vært mer innrettet mot frivillige – ideelle organisasjoner, ikke minst, som jeg er bekymret for hvis dette kommer til å vedvare over lengre tid – men også mot næringslivet.

Men så er årsakene til problemene det vi må diskutere. Her vet jeg at vi kommer til å ha gode diskusjoner i forbindelse med energimeldingen om hvordan vi kan produsere mer energi, osv. Jeg mener at et viktig fundament er at Norge skal bidra til å eksportere kraft – det er Kristelig Folkepartis utgangspunkt – men jeg er også av

den oppfatning at vi bør gjøre det på en måte som gjør at vi har mer kontroll over eksporten. Vi skal ha utenlandskabler, og for den saks skyld kan det godt være at det kommer flere utenlandskabler, så lenge en har kontroll på det. Vi kommer forhåpentligvis til å fortsette utbyggingen, og hvis vi lykkes med den enorme satsingen som kan komme på f.eks. havvind, vil vi også kunne eksportere enda mer kraft.

Derfor er jeg litt uenig i den kritikken som ligger i forbindelse med noen av forslagene her, for de forslagene Kristelig Folkeparti står inne i, handler om å utrede. Vi er enige i at det er et komplekst system, og det er viktig å gjøre utredninger av systemet, men et av de forslagene som jeg synes er veldig spennende, er å utrede det med et eget prisområde akkurat rundt eksportkablene. Jeg vil gjerne bruke litt tid på det, for for meg handler det om at en lager en egen sone for å kunne fortsette eksport – litt som en egen auksjon, slik det er på UK-kabelen – og der kan man fortsette å eksportere, men til en høyere pris, og sikre en lavere pris i Norge. Å utrede det og se på det mener jeg at regjeringa bør gjøre, men det gjelder også de andre forslagene om å se på mulighetene som ligger i avtalene, og også kravene til fyllingsgrad.

Grunnen til det siste, med fyllingsgrad, er selvsagt at energipolitikk er blitt sikkerhetspolitikk. Jeg er helt enig med representanten Bastholm, som hadde et godt innlegg knyttet til at vi skal være solidariske med Europa – det er kjempeviktig. Men vi må heller ikke komme i en situasjon som den jeg så i de siste tallene for NO1 – der var fyllingsgraden 8,1 pst. Det er utfordrende. Vi vet også at det ikke er rekordlavt, det har faktisk vært lavere, men det er en utfordring knyttet til sikkerhet. Derfor mener jeg at en bør se på den typen tiltak, som også vil gjøre noe med prisnivået, noe jeg mener er viktig.

Statsråd Terje Aasland [12:01:30]: Ren og rimelig kraft har vært et gode i Norge, og det skal også være et gode i fortsettelsen. Det er noe av det samfunnet vårt er bygget opp rundt når det gjelder både industri, næringsliv og tryggheten til folk. Sånn må det også være i fortsettelsen, og det å sørge for at vi har tilstrekkelig tilgang på fornybar energi, er viktig.

Jeg er veldig glad for at det er veldig bred tilslutning til at vi faktisk må bygge ut mer ren fornybar kraft i Norge, fordi det er en mulighet for å videreutvikle også samfunnet, få ned prisnivået og få større stabilitet enn det vi har nå. Jeg har bare lyst til å understreke at den situasjonen vi er inne i nå, er veldig uønsket, og den er uholdbar over tid. Men den har et grufullt bakteppe – krigen i Ukraina – som har forsterket en krise som var på vei.

Vi er knyttet til det europeiske kraftmarkedet. Vi har i over 50 år vært knyttet til andre land når det gjelder kraftsystemet vårt. Det har tjent oss godt. Vi har utnyttet investeringene våre på en god måte. Vi har sørget for inntekter til samfunnet, men vi har samtidig også hatt Europas rimeligste strømpriser helt fram til 2020, helt fram til krisen begynte. Da gassmarkedene begynte å svikte i Europa, begynte prisene å stige, og våre strømpriser steg samtidig. Det som er viktig, er å forstå helheten og sammenhengen i det komplekse bildet.

Derfor har regjeringen vært veldig tydelig, og vi har varslet at vi nå utreder alle sider av kraftsituasjonen for 2021 og 2022 og vil komme tilbake til Stortinget med det i ulike puljer i løpet av året, fordi det er viktig. Det er viktig at vi fortsetter den energidebatten som Stortinget har dratt opp nå flere ganger, omtrent på de samme temaene. Det er viktig at vi fortsetter med det også når vi får et grunnlag for å trekke gjennomtenkte beslutninger. Det er det som er viktig, og det er det som også helt sikkert vil være krevende.

Vi følger nøye med på situasjonen som den er nå. Det er ingen fare for forsyningssikkerheten i Norge når det gjelder tilgang på strøm nå, og det er viktig at vi følger med på det i fortsettelsen. Men jeg tror det er veldig uklokt å kortslutte, for å bruke et elektrisk uttrykk, det som har tjent oss godt gjennom så mange år, i en situasjon som er helt ekstraordinær, og som er så krevende som det den er. Jeg tror det er klokt å ta den helhetlige debatten og trekke gjennomtenkte konklusjoner på et tidspunkt hvor en ser mer av sammenhengene enn det en faktisk gjør nå. Det synes jeg er litt utfordrende å forholde seg til når opposisjonen mange ganger hiver opp enkle, løse forslag, som i utgangspunktet virker tilforlatelige, men som i utgangspunktet også kan redusere mulighetene våre betraktelig i tiden framover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Terje Halleland (FrP) [12:04:52]: I denne saken forstår jeg at også statsråden er bekymret for den utviklingen som har vært, både rundt forsyningssikkerhet og ikke minst priser, som spesielt forbrukere og norsk næringsliv opplever. Men det framkom i svaret fra statsråden i forbindelse med denne saken at forsyningssikkerhet basert på fyllingsgrad ikke er en god løsning, og at man kan få reaksjoner fra EU. Når EU selv i sin beredskapsplan ønsker at før neste vinter skal de ha et lager med gass på 80 pst., kan statsråden fortelle meg hva som er forskjellen på en fyllingsgrad i magasinene for å sikre egen forsyningssikkerhet og et lager med gass?

Statsråd Terje Aasland [12:05:47]: Vi kunne gjerne hatt et seminar om det, og utvekslet ulike tanker om det. Det er en vesentlig forskjell på et gasslager og hvordan kraftforsyningen i Norge nå faktisk fungerer. Men vi kommer til å vurdere også magasinfyllingen opp mot krafteksporten, og det har vi allerede varslet. Vi skal se

alle sammenhenger som ligger der, så vi kommer også til å få en evaluering knyttet til dette med magasinfylling. Men hvis vi setter minstestandarder, reduserer vi fleksibiliteten i systemet, og vi kan fort komme i en situasjon hvor vi øker usikkerheten knyttet til energisikkerheten vår.

Terje Halleland (FrP) [12:06:26]: Jeg vet ikke om det var noe svar, men greit. Det er ingen her som egentlig ønsker å utfordre fleksibiliteten. Jeg tror flertallet i denne sal ser fordelen med den kraftutvekslingen som har vært, og behovet for kraftutvekslingen. Den skal vi ikke undervurdere; den er det absolutt viktig at vi har med oss. Men i innlegget sitt sa statsråden nå at han ønsket å bygge mer ren energi i Norge. Kan han fortelle lite grann om hvordan han har tenkt å gjøre det, f.eks. i de neste fem årene?

Statsråd Terje Aasland [12:07:00]: Vi har startet opp igjen konsesjonsbehandlingen for vindkraft på land. Der hvor kommunene er enige, ønsker vi å legge til rette for at konsesjonsbehandlingen blir gjennomført. Det ble stoppet av den forrige regjeringen. Vi mener at skattesystemet rundt vannkraften nå er sånn posisjonert at det absolutt bør investeres i oppgraderinger og utvidelser av vannkraften vår. Vi har kommet i gang med konkrete tiltak når det gjelder havvindutbygging. Denne regjeringen er absolutt «on track» når det gjelder utbygging av ny fornybar energi.

Jeg hørte representanten Halleland nevne at mange dekket seg bak dette med havvind. Jeg tror havvind er en mulighet, som flere har gitt uttrykk for. Denne regjeringen har også store ambisjoner på det området. Det er både en kvalitet når det gjelder produksjon av fornybar energi, det er en kvalitet når det gjelder muligheten for å kutte klimagassutslipp, og ikke minst er det en mulighet for industrien vår til å utvikle et nytt bein å stå på.

Terje Halleland (FrP) [12:07:58]: Spørsmålet mitt var altså hva slags kraftproduksjon en ville se en økning i de neste fem årene, og statsråden nevner vindkraft på land, som kan være et initiativ fra kommunene selv. Han kan gjerne tallfeste det litt, eventuelt hvor mange kommuner og eventuelt hvor mye kraft det er snakk om. Så kan han gjerne følge opp hvor mye kraft han regner med å få fra havvind de neste fem årene.

Statsråd Terje Aasland [12:08:33]: Det foreligger konsesjonssøknader på vindkraftanlegg på land der kommunene er enige, som en kommer i gang med konsesjonsbehandlingen raskt på. Hvor raskt en velger å bygge ut, må være opp til dem som står bak prosjektene, og vil være avhengig av det. Jeg kan jo returnere spørsmålet: Hvor mye mer kraft får vi av det som Fremskrittspartiet har foreslått gjennom både sju år i regjering og det som de nå foreslår i opposisjon? Det er svært lite – egentlig ingenting.

Nikolai Astrup (H) [12:09:14]: Til å ha sittet i energi- og miljøkomiteen må jeg si at statsråd Aasland er lite informert om hvor mye kraft som ble bygget ut i forrige periode. 16 TWh ble bygget ut de siste åtte årene, så det statsråden nettopp sa, var ikke korrekt.

Jeg er glad for at statsråden er utålmodig etter å bygge ut ny fornybar energi. I dag er det slik at konsesjonsbehandlingen for stor vannkraft – det er ikke så mye stor vannkraft, men relativt stor vannkraft – tar ti til tolv år. Jeg vet at statsråden har vært opptatt av at konsesjonsbehandlingstiden må ned. Det er noe som Høyre er svært utålmodig etter å få til, fordi vi nå er i en helt annen situasjon, og vi må bygge langt raskere enn før. Da er spørsmålet: Hvor raskt mener statsråden det er mulig å behandle konsesjoner?

Statsråd Terje Aasland [12:10:06]: Når det gjelder de ulike konsesjonstiltakene som trenger konsesjonsbehandling, fra vannkraft, vindkraft på land til havvind, vil det være ulike ledetider. Men det som det jobbes konkret med nå, er å få ned ledetidene på utbygging av havvind. Jeg tror at vi, forutsatt at vi klarer parallelle prosesser, kan klare å få til gode resultater. Jeg vil komme tilbake igjen til Stortinget og gi en nærmere orientering om akkurat det.

Når det gjelder vannkraftanlegg, mener jeg at oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg bør underlegges en rask konsesjonsbehandling. Når det gjelder vindkraft på land, vil det være nødvendig at kommunene, som vi skal lytte til, faktisk har gode prosesser, som kan ta noe tid.

Ellers har jeg bare lyst til å bemerke at jeg er klar over 16 TWh i forrige periode, men jeg registrerte at representanten Astrup sa at det er behov for betydelig mer utbygging av fornybar kraft nå, og det er seks måneder etter at de gikk ut av regjeringskontorene. Da lurer jeg på: Hva er det som ligger igjen av Høyre i Olje- og energidepartementet som handler om ny kraftutbygging? Det er svært lite.

Nikolai Astrup (H) [12:11:18]: Jeg minner statsråden på at han er her for å svare på spørsmål, og representanten, som står her, er her for å stille spørsmål. Det tror jeg er en god arbeidsfordeling, med mindre statsråden ønsker å bytte rolle, for det er også mulig å få til.

Når det gjelder havvind, som statsråden var inne på, var jo representanten Mykjåland inne på at Senterpartiet sier absolutt nei til utenlandskabler. Da er spørsmålet til statsråden om det er slik at statsråden vil vurdere hybridkabler som en utenlandskabel eller ikke.

Statsråd Terje Aasland [12:11:57]: Aller først: Jeg svarte på spørsmålet fra representanten Nikolai Astrup, og så kommenterte jeg det han bemerket til det foregående, og det synes jeg er helt legitimt å gjøre i Stortinget. Såpass god erfaring har jeg med Stortinget.

Nå skal jeg svare på dette med utenlandskabler. Der er regjeringen veldig tydelig på at vi skal ikke bygge nye utenlandskabler i denne perioden eller gi konsesjoner for utenlandskabler i denne stortingsperioden. Men det er et interessant spørsmål når det gjelder havvind, for hvis vi skal få opp ambisjonsnivået, må vi få en kraftflyt som tjener også prosjektene, og det er mange ulike løsninger.

For Sørlige Nordsjø har vi valgt en radial. Det mener jeg gagner det norske kraftsystemet på en veldig god måte, og så har vi satt i gang en utredning om hvordan en i framtiden skal kunne håndtere dette, og vil komme tilbake igjen til det. Da er det mange ulike løsninger. Hybrid er én løsning, som kan dimensjoneres slik at vi får en netto kraftflyt til Norge. Det andre er å ha direkte kabler fra vindkraftparker ute på havet, som går direkte til utlandet. Det er også interessant for dem som eventuelt er engasjert i tilknytning til havvind.

Sofie Marhaug (R) [12:13:19]: Forrige uke var fyllingsgraden i Norge i snitt på 22,7 pst. Selv om det ikke var bunnrekord på Østlandet, var det det på Vestlandet, NO5. Jeg vil påstå at tomme magasiner ikke er solidarisk. Det er ikke bra for forsyningssikkerheten, verken i Norge eller i Europa. I denne situasjonen lurer jeg på hvorfor ikke statsråden og regjeringspartiene kan støtte forslag om å sette strengere krav til minste vannstand i magasinene.

Statsråd Terje Aasland [12:14:01]: Vi setter minste vannstand i magasinene våre gjennom de konsesjonsvilkårene vi behandler fortløpende, eller i hvert fall i tilknytning til de ulike anleggene. Da blir den typen forhold vurdert, og jeg mener det er riktig å gjøre det i den sammenhengen. Så kommer vi til å vurdere magasinfyllingskapasiteten eller magasinfyllingsgraden i tilknytning til at vi vurderer konsekvensene av krafteksporten både når det gjelder pris, og når det gjelder energitrygghet. Hvis vi setter for høy magasinfyllingsgrad som konsekvent standard, vil vi miste noe av vannkraftens kvalitet – nettopp den fleksibiliteten som ligger der til å kunne produsere veldig variert også over store volumer og store mengder – så det vil egentlig svekke det norske energisystemet, i motsetning til å bringe det fram. Men vi vurderer det og kommer tilbake med helhetlige vurderinger av de problemstillingene som er reist, og som er sentrale i debatten.

Sofie Marhaug (R) [12:15:05]: Mitt bestemte inntrykk er at kraftbransjen selger når prisene er høye, og at det er det som er bestemmende for fyllingsgraden i magasinene i dag. Det viser seg jo at det innebærer at magasinene tappes. Mitt oppfølgingsspørsmål til statsråden er egentlig om statsråden mener at dagens situasjon er ideell, eller om statsråden er fornøyd med dagens markedsløsning.

Statsråd Terje Aasland [12:15:40]: Jeg tror jeg ga tydelig uttrykk for at det som er situasjonen nå, er jeg overhodet ikke fornøyd med. Det er ikke regjeringen heller. Jeg tror ingen her i stortingssalen heller er fornøyd med den situasjonen vi er inne i nå, med ekstremt høye priser. Derfor har vi sagt at vi skal snu hver stein, se om det er ting som det er naturlig og riktig at vi gjør justeringer på, for å styrke energisikkerheten, sørge for et mer stabilt prisnivå og for at vi over lang tid har tilstrekkelig tilgang på rimelig energi til ulike formål i det norske samfunnet. Da er jeg veldig glad for at denne regjeringen har en ambisiøs politikk når det gjelder å bygge ut mer fornybar energi, som nettopp understøtter robustheten og kraften i det norske kraftsystemet.

Ola Elvestuen (V) [12:16:47]: For meg er det nesten litt uforståelig hvorfor regjeringen er imot hybridkabler på utbygging av havvind i Sørlige Nordsjø. Når statsråden argumenterer for at vi trenger en radial, minner det litt om orwellsk nytale – at det skal være en fordel for dette prosjektet. Heldigvis har vi utenlandsforbindelser til både Tyskland, Nederland og Storbritannia, og de er etablert. Jeg tror det kunne vært vanskelig i dagens storting, men heldigvis er de der fra før av. I en situasjon hvor Europa må omstille sitt kraftsystem for å redusere bruken av russisk gass, og det må gjøres fort, er Norge en viktig aktør for å få det til. Når regjeringen ikke vil ha hybridkabler, er mitt spørsmål: Hvordan ser statsråden for seg at vi skal bidra til den energiomstillingen fra russisk gass som Europa trenger?

Statsråd Terje Aasland [12:17:54]: For det første: Jeg er enig med representanten Elvestuen i at når det gjelder det ene prosjektet som skal bygges ut med en radial, hvis det er ett slikt prosjekt i Sørlige Nordsjø, er ikke det nødvendigvis det mest lønnsomme for prosjektet, men det er lønnsomt for det norske kraftsystemet, og det er en vesentlig faktor å vektlegge i den sammenhengen. Det er det ene. Det andre er at regjeringen ikke har sagt at vi er imot hybridkabler. Vi har sagt at vi utreder et framtidig kraftnett for å satse på havvind, og så får vi komme tilbake igjen når den utredningen foreligger, med hvilke løsninger regjeringen foretrekker. I svaret mitt til representanten Astrup prøvde jeg å si at det er mange ulike løsninger på hvordan man kan dimensjonere de ulike retningene i en hybridløsning. Det kan være flere radialer, men det kan

også være havvindprosjekter på norsk sokkel som går direkte til andre markeder enn det norske systemet, sånn at man ikke får noen innflytelse over det i det hele tatt. Det er noe av det som utredes, og jeg tror det er klokt å vente til de utredningene er gjort, før en trekker endelige konklusjoner.

Ola Elvestuen (V) [12:18:57]: Når det gjelder behovet for hybridkabler i Sørlige Nordsjø, tror jeg nok at der er vi bare uenige, så jeg skal ikke stille flere spørsmål om det.

Når vi ser på Europas behov for å redusere sin bruk av russisk gass, svarer regjeringen som regel med at dette handler om at vi skal være en stabil gassleverandør. Men Europa trenger også å redusere forbruket av gass generelt, og da blir spørsmålet hvordan statsråden ser for seg at det norske bidraget til europeisk bruk av fornybar energi best skal kunne gjøres, og hvilke tiltak vi bør gjøre for å bidra til det.

Statsråd Terje Aasland [12:19:36]: Det er ingen tvil om at det å være en stabil og langsiktig leverandør av gass også inn i et framtidsperspektiv er viktig for den europeiske energitryggheten, så det er en viktig satsingsfaktor for regjeringen. Når det gjelder hvordan vi skal bidra med fornybar energi inn i det europeiske markedet, har ikke regjeringen tatt stilling til det. Jeg har registrert at bortfall av russisk gass, hvis en omgjør det til elektrisitet, vil tilsi noe sånt som 700 TWh som skal erstattes, så det er en betydelig mengde. Jeg mener at hvis vi ønsker å bygge ut havvind og satse stort på det, tror jeg vi gjennom en sånn tilnærming kan tilby noen av de terawatt-timene som det her er snakk om, på en god måte for det europeiske markedet, men da må vi finne løsninger som gjør at vi ikke på ytterligere vis utsetter det eksisterende kraftsystemet i Norge for eksport. Det tror jeg er viktig for tryggheten til industrien, til næringslivet og ikke minst til folk.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:20:52]: Vi har knytt oss til ein marknad som er kjempestor – det er snakk om minst ti gonger heile den norske kraftproduksjonen viss ein skal erstatte russisk gass. Det eg lurer på, er om regjeringa reknar på kor mykje meir energi som må produserast, og kva som er arealkonsekvensane av den energiproduksjonen viss vi skal greie å produsere så mykje at vi fyller opp kablane og greier å skape eit overskot som gjer at prisen går ned.

Statsråd Terje Aasland [12:21:26]: Det vil være produksjonsinnsatsen i de ulike kraftsystemene som til enhver tid bestemmer kraftflyten. Vi har sagt at vi ikke skal bygge ut flere utenlandskabler i denne stortingsperioden eller ha konsesjoner som legger et grunnlag for det. Det mener jeg er helt riktig.

Til det med å utnytte kapasiteten på installert effekt: Hvis man skulle overflyttet det til et nytt system med vind, som jeg forstår at representanten spør om, har ikke regjeringen regnet på det. Det er ikke et interessant regnestykke heller, for det vil ikke skje. Vi har vannkraften, som er juvelen i det norske kraftsystemet, og det skal den fortsatt være. Så mener jeg, i likhet med mange, at vi har store tilleggspotensialer. Vi har tilleggspotensial på vindkraft på land, som vi ønsker å utnytte, dersom kommunene er enige i det. Vi har også et stort potensial når det gjelder havvind, hvis vi tar det i bruk. Så er det de ulike avveiningene, mot miljøbelastning osv., som må tas når en skal fatte endelige beslutninger om det.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:22:29]: Eg ønskjer ikkje eit eige system for kraft, for vi har berre eitt system, og det er no europeisk – mot viljen til SV, rett nok. Eg gjentek spørsmålet: Gjer regjeringa utrekningar av kva det betyr? Kor store mengder må til for at ein skal fylle opp så mykje i den norske kraftmarknaden at prisen faktisk går ned? Vi har ein eksportkapasitet no på 9 000 megawatt, og vi har bygd ut 3 000 megawatt vindkraft til no. Kor mykje meir må til, og kor mykje areal går med?

Statsråd Terje Aasland [12:23:04]: Den kabelkapasiteten vi har installert mellom Norge og de ulike markedene og landene vi har, blir utnyttet og brukt i dag – begge veier – kanskje med unntak av UK-kabelen. Det kommer vi til å fortsette med. Det er ingen grunn til å regne ut noe mer utover det. Det som er viktig for oss, er å sørge for at vi har tilstrekkelig tilgang på rimelig, fornybar energi for å understøtte et økende kraftbehov i tiden framover, for å etablere trygge, framtidsrettede arbeidsplasser i batterifabrikker og hydrogenfabrikker. I ulike sammenhenger trenger vi mer kraft i tiden som kommer. LO og NHO la fram en rapport som viser at hvis vi skal klare klimaforpliktelsene våre og bygge ny industri i Norge, trenger vi kanskje et sted mellom 50 og 70 TWh i årene som ligger foran oss. Det er en stor oppgave å skulle klare å løse dette. Vi må i hvert fall ta utgangspunkt i at vi skal ha tilstrekkelig tilgang på rimelig kraft i tiden framover.

Une Bastholm (MDG) [12:24:17]: Dette er en interessant replikkutveksling som viser litt av bredden i energipolitikken, og hvordan alt henger sammen med alt. Det er bra vi også får en energimelding som vi kan få debattere i vår.

Representanten Elvestuen var innom spørsmålet om hvordan Norge kan rigge seg nå for å bli en viktig leverandør av fornybar energi for Europa. Selv om vi kan

være uenige om hastverket eller tempoet i denne utskiftningen fra primært gass til fornybar energi, vil jeg legge til grunn at regjeringen er enig i at det er viktig for Norge å bli en stabil leverandør av fornybar energi til EU. Et av forslagene som ligger på bordet i dag – og som vil bli nedstemt – handler om at Norge kan ta initiativ til en energiavtale med EU hvor vi nettopp prøver å gi en stabil forutsigbarhet for vår industri og utbyggingen av fornybar energi hos oss sammen med EU, ved at vi forplikter oss til en innfasing av fornybar energi.

Ser statsråden noen fordeler ved et slikt initiativ?

Statsråd Terje Aasland [12:25:20]: Hvis en skal bygge stabilitet over tid, er i hvert fall tillit mellom land særdeles viktig, ikke minst i energispørsmålet. Vi ser konsekvensene av manglende tillit, sviktende grunnlag og krig, slik situasjonen er nå, hvor energiutryggheten gjør det veldig krevende. Så det å bygge tillit, forutsigbarhet og stabilitet er viktig. Jeg synes Norge har opptrådt som en stabil og forutsigbar aktør for det europeiske energimarkedet i mange år. Norsk sokkel, norsk olje- og gassvirksomhet, er bygget nettopp på det premisset. Jeg tror det er en kvalitet å ha med seg i fortsettelsen også.

Når det gjelder fornybar energi, er det mer sårbart, mer omdiskutert og følsomt, men jeg tror vi har et stort havvindpotensial, forutsatt at vi klarer å utnytte det på en slik måte at vi ikke eksponerer det norske kraftsystemet for ytterligere eksport, for det tror jeg vi vil få mye motstand mot.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:26:28]: Jeg synes statsråden svarer godt på mange av spørsmålene, og jeg deler mange av hans vurderinger, ikke minst det at vi må produsere mer kraft. Men min frykt er at vi på mellomlang sikt – én ting er på veldig kort sikt – når vi virkelig får utbyggingene, vil fortsette å importere de høye europeiske kraftprisene. Selv med regjeringas støtteordning vil folk med gjennomsnittlige inntekter oppleve at det er krevende med høye strømpriser. Som jeg har nevnt mange ganger, er det en del ideelle organisasjoner og noen frivillige som ikke faller inn under ordningene, som vil slite, men også næringslivet. Dette kan også vare ved over lang tid.

Ett av forslagene i denne saken er å se på en egen prissone. Mitt spørsmål er om statsråden har sett på det forslaget, gjort noen vurderinger av det, eller om han er villig til å gjøre det. Slik jeg tenker, kan det fungere som en fiktiv flaskehals, som sikrer at en presser opp prisen akkurat i prissonen, slik at det er den samme prisen som Europa betaler for kraften i dag, akkurat i tilknytningspunktet, mens en presser prisen ned i Norge og kan ha den lave kraftprisen som jeg mener er helt nødvendig for husholdningene og industrien og de etableringene som skal komme.

Statsråd Terje Aasland [12:27:34]: Aller først: Når det gjelder prisnivået og muligheten for at dette kan vedvare, har regjeringen lansert at vi ønsker bedre fastprisavtaler. Jeg tror det kan være en god løsning for både husholdningene og næringslivet i en krevende tid, men også i en mer stabil tid tror jeg det vil være riktig å kunne velge den typen avtaler lettere, i hvert fall.

Når det gjelder det med egne prissoner rundt kabelpunktene, som jeg forstår er Kristelig Folkepartis forslag, har vi ikke vurdert det. Jeg er usikker på om det er et godt forslag. De prisområdene vi allerede har og har erfaringer med, virker ikke nødvendigvis helt naturlige, de heller, men det er noe som det går an å drøfte og se på i fortsettelsen – om en i større grad kan frikoble noen av de prisområdene vi har, fra utenlandsforbindelsene. Jeg tror det er viktig i den sammenhengen å erkjenne at kraftflyten også gjennom de punktene som representanten vil ha et eget prisområde for, er viktig også for å ha kraftflyt inn i det norske markedet. Så det taler imot det forslaget.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har òg ei taletid på 3 minutt.

Andreas Arff (FrP) [12:29:06]: Mine kollegaer i Fremskrittspartiets energi- og miljøfraksjon fremmet i november et forslag om å regulere og begrense krafteksporten for å unngå vedvarende skyhøye strømpriser, noe som også sikrer forsyningssikkerheten i landet vårt. Det ble dessverre ikke behandlet da, men kommer først nå. De siste månedene har vist at forslaget virkelig var på sin plass, og dessverre er dette i dag enda mer aktuelt enn noensinne. Strømprisene er skyhøye, krafteksporten er høyere enn i fjor, og vannmagasinenes fyllingsgrad er rekordlave.

Det er ingenting usolidarisk i å ta grep for å unngå ødeleggende strømpriser for folk og næringsliv i Norge, og det er ingenting usolidarisk i å sikre Norges forsyningssikkerhet. I debatten så langt kan det synes som at flertallet er mer opptatt av å tekkes EUs interesser enn å ha hjerte og solidaritet for det norske folk og landet vårt – dessverre. Det som også er usolidarisk, er å føre en uansvarlig energi- og klimapolitikk, slik EU og Storbritannia har gjort, hvor man har faset ut kjernekraftverk, gasskraftverk og stabil energi uten at det har vært fullverdige erstatninger på plass. Det er så langt fra solidaritet man kan komme, det er å føre en elendig hjemlig politikk, og det er å la borgerne i andre land, som Norge, ta regningen.

Norge eksporterte 17 TWh strøm i fjor, mens tyskerne la ned tre kjernekraftverk som produserte 30 TWh kraft i desember og i januar i år, midt i en kraftkrise. Før det la de ned elleve kjernekraftverk til og viser ingen

tegn til å reversere den dårlige politikken sin, som bidrar til rekordprisene vi nå opplever både i Norge og i EU.

Det vi derimot ser, er at det eksporteres mer kraft enn noensinne. Uke 12 i år målt opp mot samme tid i fjor viser at eksporten av strøm er over 25 pst. høyere. Norge eksporterte i fjor i tillegg til 17 TWh strøm også utrolige 1 500 TWh gass til Europa og bidrar enormt til kraftmarkedet der. Det er ikke Norge og Stortingets ansvar å beskytte europeiske land mot konsekvensene av deres egen feilslåtte energi- og klimapolitikk.

Fremskrittspartiet frykter, i lys av høye kraftpriser og lav magasinfyllingsgrad, at landets beredskap og forsyningssikkerhet svekkes. Hodeløs klimapolitikk har trumfet fornuftig energipolitikk og forsyningssikkerhet, og resultatet er ødeleggende priser for Norges befolkning. Derfor må krafteksporten reguleres og begrenses så fort som mulig.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:32:27]: Arbeidet med å gjere Europa til éin energimarknad for elektrisitet har føregått lenge og i mange trinn. Filmen e-Highway2050, som ligg YouTube, presenterer prosjektet og kva som er tenkt, og Noreg har vore involvert i den planen. Den store planen er fri flyt av kraft mellom land i éin elmarknad. Mykje er bra med det, men prissystemet slik det fungerer no, er blitt eit kjempeproblem. Tilknytinga til EUs tredje energimarknadspakke, som eit fleirtal i Stortinget gjekk inn for 2018, og som SV stemte imot, var eit steg på vegen for å få til denne marknaden. Dei nye eksportkablane har heile tida lege inne i denne planen. Målet har vore fri flyt, og ein konsekvens av det er likare pris. Når Reguleringsmyndigheita for energi, RME, legg føringar for kva flaskehalsinntektene frå kablane skal brukast til, er det for å fjerne flaskehalsar i kraftnettet slik at fysiske hindringar for straumflyten og dermed skilje mellom prisområde blir borte.

Eg fryktar konsekvensen av dette på sikt for norsk industri. Om ein reduserer eksporten, forandrar ein ikkje dette prissystemet. Difor er det ingen garanti for at prisen blir lågare om ein stryper eksporten.

Så er det føreslått å produsere meir kraft, men statsråden svarar i dag ikkje på kor mykje meir kraft, og kva som er konsekvensane av den mengda kraft for det norske naturlandskapet, samiske interesser, villaks og alt det andre som det kan få følgjer for. Vi må finne løysingar – det er verken krigen i Europa eller europeisk kraftpolitikk som tvingar oss til å betale 10–20–30 gonger meir for det det kostar å produsere vasskrafta, men eit ekstremt liberalisert marknadssystem. Det er marknadskreftene som må tøymast. Difor har SV fremja fleire forslag for å få kontroll på dette, og det skal behandlast i energimeldinga.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:35:10]: Litt tidlegare i dag høyrde eg på representanten Astrup frå Høgre, som var så oppteken av at vi måtte byggje så mange utanlandskablar, og at utanlandskablane var så viktige i tørrår, dei var så viktige i tørrår for å kunne importere kraft frå Europa.

Då lurer eg på: Kva kraft frå Europa? Det er jo ikkje kraft i Europa å importere til Noreg. Det er ei kraftkrise i Europa på grunn av ein feilslått miljø- og klimapolitikk i Europa, der ein nett tek ned atomkraftverka og kolkraftverka sine og har gjort seg heilt avhengig av norsk gass. Og vi er så greinlause at vi klarer å sende straumen vår – vi skal i alle fall gjere det – ut på plattformene for ikkje å kunne brenne vår eigen gass til straum. Straumen skal til Europa og verte brend i gasskraftverk der, og vi skal eventuelt få straumen tilbake igjen.

Er det mogleg å vere så greinlause at vi skal gjere noko sånt i ein situasjon der vi manglar straum i Noreg? Kva straum er det Europa kan eksportere? Frå eg kom på Stortinget i oktober og fram til i dag, har pila gått frå Noreg til Europa med straumeksport, ikkje omvend. Nokre få dagar har eg sett det, og eg trur eg har vore inne på driftsdata.statnett.no nesten kvar dag. Kva straum er det Europa skal sende til Noreg? Dei skal kutte ned endå meir i dette klimahysteriet sitt i Europa.

Så snakkar ein om tørrår – nei, då skal ein gjere ting og tang. Ja, når var det sist tørrår i Noreg? Det var i 2006. Då var magasinfyllinga på 30 pst. No i dag er magasinfyllinga på 22,6 pst., og på Austlandet er ho på 8,1 pst. Kva tørrår er det ein snakkar om? Skal det verte endå verre? Ein fortset å eksportere kraft til utlandet som om ingenting har hendt, og prisane går til himmels.

Så vert det sagt frå representanten frå SV at det ikkje er eksporten og kablane som gjer at prisane vert så høge på Aust-, Vest- og Sørlandet. Kva er det då som gjer at det i Midt- og Nord-Noreg har vore ein snittpris på 12, 13, 14 øre – der magasinfyllinga er høg? Kva er det då som gjer at det er så stor forskjell på prisane i Noreg? Det er ikkje ein einaste kabel frå Midt-Noreg og sørover. Det er ein kabel over Orkanger og Dovre – og i den er det omtrent ikkje noko som går – og det er Fardal-linja. Kva er det som skal regulere det viss det ikkje er kablane til Europa og den europeiske marknaden?

Siv Mossleth (Sp) [12:38:40]: Senterpartiet vil bidra til å sikre og skape grønn industri. God krafttilgang og rimelige priser i nord skal være en fordel for hele landet. Her skal det utvikles og videreutvikles industri og framtidsrettede, grønne arbeidsplasser. En ny motorvei for strøm mellom nord og sør er ikke løsningen for den strømkrisa folk og næringsliv i sør står oppe i. Dette er en uttalt politikk fra både Arbeiderpartiet og Senterpartiet i nord, og det er en uttalt politikk fra statsråd Aas-

land. Statsråden var eksempelvis sitert på dette i NRK Nordland i går.

Jeg skjønner intensjonen i forslag nr. 10, fra Rødt, og jeg vet at denne intensjonen om å bevare den rimelige krafta i nord til nasjonens beste også er forankret i regjeringa. Industriarbeidsplasser, verdiskaping og gode levevilkår også i nord er godt forankret i Hurdalsplattformen.

I Stortinget skal vi nå behandle energimeldinga med den nye regjeringas tillegg før sommeren, og regjeringa har også satt ned en energikommisjon. Sikkerhet, beredskap og rimelig fornybar energi er for viktig til at vi kan kaste det fram som et såkalt løst forslag i denne salen – i hvert fall er det min mening. Jeg skjønner intensjonen, men jeg synes dette forslaget som Rødt har fremmet, ikke tar saken på alvor.

Sofie Marhaug (R) [12:40:48]: Jeg synes ikke regjeringen tar utfordringene som industrien kommer til å stå overfor, tilstrekkelig på alvor. Jeg vil utfordre ideen som ofte framsettes, om at det å gjøre Norge til råvareprodusent liksom er klimavennlig, for det er det ikke. Vi har en veldig klimavennlig fastlandsindustri som baserer seg på fornybar kraft. Hvis vi setter kraftkrevende eller kraftforedlende industri, prosessindustri eller systemindustri i fare, risikerer vi at de må legge ned og flagge ut til land som Kina og Russland. Det er ingenting miljøvennlig eller positivt med det, verken for lokalsamfunn eller for verdens klimagassutslipp.

Representanten Astrup forsøkte å utfordre SV om hybridkabler og snakket om hvem i hvilke deler av bransjen det er som har protestert mot det. Jo, det er deler av industrien som har protestert mot det. Det er Elkem, Norske Skog og Eramet, som ikke ønsker at vi skal eksportere kraften ut av landet, fordi vi trenger fornybar kraft selv til å bygge opp en klimavennlig industri, til å ha noe å leve av når oljen tar slutt – eller enda bedre: fases ut, hvis vi skal ta klimakrisen på tilstrekkelig alvor.

Så hele premisset om at å eksportere mest mulig kraft skal være bra for verdens totale klimagassutslipp, aksepterer ikke vi i Rødt. Vi mener at å ha fornybar kraft her hjemme til industrien her hjemme er et bedre alternativ enn billig arbeidskraft i land som Russland og Kina.

Med det har jeg altså prøvd å svare på noen av utfordringene.

Nikolai Astrup (H) [12:43:08]: Til representanten Marhaug kan det sies at vi har et svært væravhengig kraftsystem i Norge. Tilsiget i norske vannmagasiner varierer mellom tørre og våte år med så mye som 60 TWh. Derfor har industrien i stort vært for at vi skal ha utvekslingskapasitet med utlandet for å sikre forutsigbare priser også i tørre år. Vår nåværende kraftkrevende industri trenger også veldig mye mer ny kraft for å bli grønnere. Så det handler ikke bare om ny industrietablering, men også om vår nåværende industri, og Rødt er jo mot stort sett all ny kraftproduksjon i Norge. Derfor har ikke Rødt noen gode svar på hvordan vi skal løse både klimautfordringene og kraftpriskrisen for våre husholdninger og næringslivet.

Så til representanten Sve: Jeg har ikke sagt at vi skal måtte bygge så mange nye utenlandsforbindelser, slik representanten Sve sa. Derimot sa jeg at gjensidige restriksjoner på forbindelsene som vi har i dag, kan føre til at vår egen forsyningssikkerhet blir dårligere i år hvor vi virkelig trenger kraften. Det er heller ikke riktig som representanten Sve sa, at sist gang vi hadde tørrår, var i 2006. Noen vil huske at det var ganske tørt og kaldt i 2010 og 2011, og da var strømprisen i Midt-Norge oppe i 12 kr per kWh. Hvorfor er strømprisen så lav i Midt-Norge nå? Jo, svaret er Fosen, og vindkraftverket der. Det er et vindkraftverk som representanten Sve antagelig er imot i dag. Vi har et kraftoverskudd i Norden på 50 TWh, så når representanten Sve spør hvor kraften skal komme fra: Jo, heldigvis har vi kraftoverskudd, og det kommer til å vedvare i Norden, fordi det skal bygges 40 TWh med ny kraft – hovedsakelig vindkraft – i Norden frem mot 2026. Det er et så kort perspektiv at vi kan si med sikkerhet at det kommer.

Land rundt oss har også store ambisjoner. Storbritannia skal bygge enormt mye ny kraftproduksjon, og det får konsekvenser for prisene. Vi skal ikke lenger tilbake enn til 8. april i fjor, da importerte vi 6 000 MWh i løpet av en klokketime. Det er 40 pst. av Norges forbruk, og strømprisen var på 15 øre per kW i Sør-Norge og 7 øre i Nord-Norge – grunnen til dette var at det blåste mye i Danmark og Tyskland.

Vi har glede av denne kraftimporten, og de seneste dagene har vi også importert kraft i store deler av døgnet. Det skyldes at øst for vannskillet er det svært lite snø i fjellene, og magasinfyllingen er lav, mens det vest for vannskillet er veldig mye snø i fjellene, og magasinfyllingen er langt høyere. Det er et sammensatt bilde, og vi er avhengige av at kraften flyter godt, både innad i vårt eget land og til våre naboland, for å sikre både industrien, næringslivet og forbrukerne. Så må det bygges ut langt mer kraft fremover for å sikre at vi får rimelig, ren og rikelig kraft til husholdninger, industri og næringsliv.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:46:26]: Eg må berre presisere overfor representanten Sve at SV ønskjer å forhandle desse krafteksportkablane på ny, men vi synest ikkje det er rett å gjere det akkurat no på grunn av den situasjonen som er i Europa.

Eksporten og kraftmengda i systemet vil sjølvsagt påverke dette, men det er likevel det marginalprissystemet vi har no, som gjer at det er den siste balansekrafta inn på den europeiske marknaden som kvar dag set prisen på all

kraft. Difor er det slik at om vi regulerer eksporten over kraftkablane for å sørgje for forsyningstryggleiken i Noreg, vil ikkje det automatisk føre til at prisen blir lågare på den krafta som er i marknaden. Difor er det så innmari viktig at energikommisjonen sin rapport kjem før vi tek ei endeleg avgjerd om kva vi skal gjere.

Vi har fått på plass straumstøtte, vi har fått på plass auka midlar til bustøtte og slikt for å beskytte dei som blir ramma hardast, og vi har ein politisk jobb å gjere på Stortinget med å få kontroll på dette i framtida. Då er det energimeldinga og det som kjem frå energikommisjonen, som vil leggje litt av plattforma for det vi skal arbeide vidare med. Eg håpar inderleg vi får kontroll på denne prissetjinga som rammar samfunnet hardt.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:48:23]: Då eg høyrde Astrups svar til meg, begynte eg å lure på om vi ikkje har vore i same land dei siste månadene, for straumprisane har verkeleg fare til himmels i Noreg, og folk har hatt både fem, ti og femten gonger høgre straumprisar på Aust-, Sør- og Vestlandet enn normalt. Det heng i hop med rekordlåg fyllingsgrad. Vi såg det bl.a. den 10. april. Då var prisen 16 øre per kWh i Danmark, overalt i Sverige og i Midt-Noreg og nordover, medan han var vel 170 øre per kWh på Aust-, Sør- og Vestlandet. Det er jo noko merkeleg om ikkje det skulle ha noko å gjere med den kjempelåge magasinfyllinga, men ein knip igjen augo og eksporterer vidare sjølv om magasina nærmar seg å vere tomme. Det har noko å gjere med ei verkelegheitsoppfatning av kva som er grunnlaget, og eg trur alle er einige om at låg fyllingsgrad og påkoplinga til Europa og kraftmarknaden der fører til prisfastsetjinga på Aust-, Sør- og Vestlandet – der Midt- og Nord-Noreg ikkje får den same påverknaden. Det er vi vel ganske einige om.

Så til det at det kan verte mykje meir kraftproduksjon med vindkraft, som det vert sagt. Det hjelper så veldig lite når det omtrent ikkje er kablar og liner i Noreg til å frakte den straumen. Det hjelper ikkje kva som vert produsert i Midt- og Nord-Noreg, for den straumen kjem ikkje Aust-, Sør- og Vestlandet til gode uansett. Den straumen reiser rett til Sverige og gjennom Sverige, for det er mange 420 V-liner frå Nord-Sverige til Sør-Sverige. Straumen fer rett igjennom Sverige og til Europa og kjem ikkje Noreg til gode i det heile.

Regjeringa må gjere noko med utbygging av linenettet, og det er også det vi har peika på. Når det gjeld å byggje ut havvind osv., som nokre vil, har også NVE peika på at det ikkje er liner, og det er ikkje mogeleg å få det til på kort sikt. Ein kan sikkert klare det på lang sikt, men det går ut over andre ting uansett.

Så er det næringslivet vårt. Kor lenge skal vi ha ein situasjon der næringslivet på Aust-, Sør- og Vestlandet spesielt vert ramma av skyhøge straumprisar, skyhøge drivstoffprisar og i tillegg får meir bompengar, høgre avgifter og høgre renter? Alt går feil veg, og det er ein konkurransesituasjon som er umogeleg for norsk næringsliv. Polske trailerar fyller 600 liter diesel for 10–11 kr/liter i Polen, køyrer til Noreg, brukar 200 liter, løyver 200 liter for å kome seg tilbake og konkurrerer ut norsk transportnæring i Noreg.

Det var transportnæringa. Kva med alt anna næringsliv? Skal vi også eksportere næringslivet til utlandet? Eg håpar inderleg at representanten Astrup ikkje er einig i at vi skal eksportere næringslivet til utlandet. Vi må ha eit norsk næringsliv. Grunnen til at folk bur i Noreg, er at dei faktisk har ein arbeidsplass å gå til.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [12:51:31]: Jeg lurer på om representanten Astrup hører mer enn hva jeg faktisk sier, når han refererer til hva jeg har sagt fra talerstolen i dag. Innledningsvis snakket jeg ikke om hybridkabler, men jeg benytter meg gjerne av anledningen til det.

Jeg er veldig glad for at regjeringen har besluttet å bygge radial ved Sørlige Nordsjø II, for den landbaserte industrien vår fram mot 2030 vil trenge mer energi. Det er det ingen tvil om.

Mye av debatten har dreid seg om hvorvidt vi skal bidra med fornybar kraft til Europa. Norge bidrar med fornybar kraft til Europa i dag. Det har vi gjort i mange år, og det skal vi fortsette med, men det må skapes en balanse. Det er interessant å se og høre debatten i dag, for det er veldig mange som kommer med ulike løsninger på hva som er best for å få det til, men det er jo nettopp dette regjeringen nå er i gang med – gjennom å ha satt ned energikommisjonen, gjennom å gjøre de evalueringene og gjennom den dialogen for å se på hvordan vi skal klare å skaffe en bedre kraftbalanse i framtiden.

Når jeg leser intensjonen bak forslagene som ligger her i dag, opplever jeg at regjeringen er godt i gang med arbeidet for å skape en bedre balanse i kraftsituasjonen i Norge i framtiden.

Lars Haltbrekken (SV) [12:53:22]: Det eksisterer i dag store planer om industriutbygging i både Nord-Norge og Midt-Norge. Dette er planer som ligger på bordet fordi man ser at det her er muligheter for å satse på en ny, grønn industri som får tilgang på rimelig kraft som er til å leve med, og som gjør at man kan konkurrere på både det europeiske markedet og på verdensmarkedet med sine varer.

Det er viktig at vi nå ikke kaster disse planene ut med badevannet og forserer en utbygging av sentralnettet mellom Midt- og Nord-Norge og Sør-Norge. Derfor kommer SV til å støtte det løse forslaget som Rødt har lagt fram i dag, og vi ser ingen grunn til at utbyggingene av nettet skal forseres.

Presidenten: Representanten Nikolai Astrup har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Nikolai Astrup (H) [12:54:50]: Det er i grunnen til representanten Sve, som ikke lenger er i salen: Det er i hvert fall viktig å slå fast at kraft i Norge skal være et konkurransefortrinn for industrien, og husholdningene skal ha rimelig energi. Det skal ikke være noen tvil om det. Vi er helt enige om at det er et stort problem med høye strømpriser. Når representanten Sve refererer til at magasinfyllingen, særlig i Øst-Norge, er lav, skyldes det tiden på året vi er i. Magasinfyllingen er alltid lav på dette tidspunktet. Det andre er at det har vært ekstremt lite nedbør øst for vannskillet, og det påvirker selvfølgelig også magasinfyllingen. Derfor er det viktig at vi akkurat nå har muligheten til å importere kraft, fra Sverige spesielt, for å demme opp for at magasinfyllingen er så lav som den er. I andre deler av landet er situasjonen en helt annen, og det er nettopp grunnen til at vi må ha et kraftsystem som henger sammen, og som bidrar til at vi får lavere priser alt annet like, og vi må sørge for at det blir enda lavere priser ved å bygge ut mer kraft.

Andreas Arff (FrP) [12:56:05]: I debatten så langt har noen representanter vært inne på det med elektrifisering av sokkelen, og etter 16 år i oljebransjen mener jeg det virkelig er et tiltak som Stortinget nå kan si nei til. Da sparer vi faktisk 10 TWh. Nå sier også EU at gassen er grønn, og da er det underlig at Stortinget ikke kan godta at gassturbiner i Nordsjøen fortsatt kan produsere stabil og god kraft på gass der ute. Vi vil også spare ca. 50 mrd. kr på å ikke elektrifisere. Her er det store gevinster, både økonomisk og med hensyn til kraftressursene våre.

Terje Halleland (FrP) [12:57:16]: Saken som vi diskuterer i dag, handler egentlig om beredskap, men debatten blir jo faset mer og mer over på å diskutere de høye prisene, og det med beredskap, som Fremskrittspartiet har etterlyst i debatten, har forsvunnet – det at vi, i likhet med EU, har vår egen beredskapsplan der vi sier at vi setter opp et minimum. På et eller annet nivå som magasinene våre kommer til, skal vi begrense muligheten for krafteksport.

Løsningen på dette – kommer det fra de fleste – er at vi bare skal skape ny kraft og mer kraft. Det er jeg helt enig i, for det er kapasiteten ut av et område som begrenser tilgangen på kraft, og da også veldig fort prisen på kraft. Så hvis vi bare får opp kraftproduksjonen, løser vi veldig mange problemer.

Men når jeg nå utfordret statsråden om ny kraftproduksjon, er det veldig tydelig at det ligger veldig langt fram. Vi vil ikke få den nødvendige kraften de første fem årene som vi trenger nå for å ivareta den sikkerheten.

Fremskrittspartiet har hatt flere forslag oppe. Noen har vi fått flertall for, bl.a. om ny vannkraftbeskatning. Vi har ikke fått et flertall med oss for å se på det potensialet som ligger i vannkraft, men likevel velger regjeringen å bruke 10–15 TWh på å elektrifisere sokkelen i den perioden som Norge trenger kraft og det er en helt annen og ny, usikker situasjon i Europa når det gjelder hvilken kraft vi har tilgjengelig, også i beredskap når vi får et tørrår og er avhengig av å importere. Det Europa har å tilby oss, er bare vind. Kommer vi i den situasjonen at det ikke blåser i Europa, har vi fort et problem.

Jeg har veldig lyst til å utfordre også Høyre, som er veldig høye og mørke når det gjelder havvind. Jeg er også for havvind. Jeg tror vi skal lykkes med havvind, men jeg tror at det viktigste vi gjør med havvind, er å gå forsiktig fram, at vi samordner oss med andre interesser ute på havet. Om det er fiskeriene, om det er havbunnsmineraler, eller om det er olje og gass, er det viktig at vi går sakte fram. Høyre har heller ikke sagt noe om det nå blir akseptert at vi skal ha ny eksport gjennom hybridkablene. Er det akseptert at det er eieren av vindmøllene som skal ha flaskehalsinntektene? Det kunne også gjerne Høyre svart oss på.

Bjørnar Moxnes (R) [13:00:36]: De absurde strømprisene er et selvpåført samfunnsproblem som regjeringen nekter å løse. Kablene som er bygd, gir import av skyhøye tyske og britiske strømpriser til Norge. Det ble godt forklart i Debatten på NRK på tirsdag. Prisfastsettelsen ved den privatiserte kraftbørsen Nord Pool må ta hensyn til utvekslingskapasitet, altså mye større enn det er fysisk mulig å måke over til England i morgen. Jo større kabler vi har, desto mer må norske kunder betale utenlandsk pris for å holde kraften her i landet.

Med Englands-kabelen og Tysklands-kabelen sist høst gikk altså prisene til himmels. Dette er gull for kraftdirektørene, men det er ikke inntektene fra eksport som er gullegget, det er importen av de høye utenlandske prisene til Norge. 90 pst. av strømmen de produserer, selges i Norge, så hvis strømprisen her øker med 5 øre på årsbasis per kWh, øker overskuddet til kraftprodusentene med rundt 7 mrd. kr i året. Det er ikke eksportinntekter, det er omfordeling, og de som rammes, er folk flest, alle næringsdrivende med strømutgifter og ikke minst også ryggraden i norsk industri, nemlig kraftkrevende industri landet rundt. Denne importen av skyhøye europeiske strømpriser er profitabel for noen få strømselskaper og direktørene, men er en samfunnsøkonomisk katastrofe, og verre skal det bli. Med den nye kabelen som planlegges for å integrere Midt-Norge og Nord-Norge i markedet, vil også de få gleden av å bli integrert

i de europeiske strømprisene. Som Morten Andreas Meyer sa i Debatten på tirsdag, vil også de da bli en del av det europeiske prisbildet. Da vil Statnetts inntekter gå opp, trolig også topplederlønningene, men prisene vil gå i taket også i nord.

Statsråden sier at vi må løse kraftpriskrisen med mer kraftproduksjon. Han tar feil. Priskrisen skyldes ikke mangel på kraft, men politisk bestemt import av utenlandske priser til et land som er selvforsynt på billig og grønn strøm. Det sier også industrien selv. Fordi vi har bygd så mye kabler, vil mer strøm lett bli pøst ut igjen til Tyskland og England framfor å få ned kraftprisene i Norge.

Regjeringen peker på utredninger, men det holder ikke. Det som trengs, er å følge kravet fra fagbevegelsen om politisk kontroll over kraften, dvs. også over kraftprisene.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lars Haltbrekken (SV) [13:03:46]: Jeg synes det er ganske interessant å høre Fremskrittspartiets motstand mot elektrifisering av sokkelen. Jeg håper jo det betyr at Fremskrittspartiet nå skifter syn på utbyggingen av de to største elektrifiseringsprosjektene vi har på sokkelen, nemlig Oscar Wisting-feltet langt nord i Barentshavet, hvor vi står i fare for å tappe Finnmark for kraft for å produsere forurensende olje og gass – og at Fremskrittspartiet nå også snur i synet på utbyggingen av Noaka/Krafla, stemmer nei til elektrifisering av det feltet og dermed sikrer at vi ikke får bygd ut det heller. Dette er jo de to desidert største elektrifiseringsprosjektene på norsk sokkel i årene framover, og det er planlagt brukt landstrøm. Jeg håper vi får Fremskrittspartiet med på laget i å stoppe disse prosjektene.

Ola Elvestuen (V) [13:05:03]: Bare et par poeng – det ene er at det tidligere ble nevnt at EU har sagt at gass er grønt. Det har de jo ikke sagt. Det EU har sagt, er at investeringer i enkelte nye gasskraftverk som er mer effektive enn noen gasskraftverk som tidligere er bygd, og som konkret erstatter kullkraftverk, kan være grønne investeringer. Dette har overhodet ikke noe med gass generelt å gjøre.

Så til representanten Moxnes som framstiller prisene i Norge – slik han sier – som selvpåført, og at det er et europeisk fenomen med høye priser som vi nå henter inn til oss selv. Han tar ikke med seg årsaken til de høye prisene i Europa, som er russisk tilbakeholdelse av gass tidligere og nå det russiske angrepet på Ukraina som gjør at Europa må slutte med sin import av russisk gass. Det mener jeg at Norge skal støtte. Det skal vi være for. Det er et felles ansvar å støtte opp under Ukraina, og det er et felles ansvar å legge press på Russland. Da mener jeg det er riktig at vi også skal bidra inn i den europeiske omstillingen med fornybar energi.

Det vil være mer kraftutveksling i framtiden enn det det er nå, etter hvert som Europa også bygger ut sin fornybare energi – enten det er vindkraft til Storbritannia eller til Skottland. Jeg er forresten fortsatt også for North-Connect fordi Skottland med sin havvindutbygging og vindkraftutbygging legger til grunn eksport til Norge som en av deres muligheter, og noe som kan bidra med billigere kraft her når behovet er der. Det er klart at når Europa får mer fornybar produksjon, vil de oftere også kunne bidra med rimelig kraft hit.

Jeg mener det er riktig at Norge skal være en del av denne utviklingen. Det er en utvikling som norsk industri kommer til å tjene på, som norske kraftprodusenter – dvs. veldig mange norske kommuner og andre – også vil tjene på, og det fører til et mer kraftuavhengig Europa.

Til slutt, som saksordfører: Dette har vært en lang og god debatt. Jeg tror kanskje ingen av partiene har blitt mer enig gjennom denne debatten, men det er helt sikkert at den debatten vi har hatt nå, vil komme tilbake også ved behandlingen av energimeldingen. Det er av de virkelig store, viktige beslutningene og temaene Norge skal stake ut i årene framover.

Presidenten: Presidenten slutter seg til tanken om at dette skal vi få diskutert mer.

Statsråd Terje Aasland [13:08:19]: Jeg kan følge opp det saksordføreren har sagt i saken, for jeg håper at en i fortsettelsen av debatten innser at det er klokt å samle seg og prøve å finne noen brede løsninger på hvordan vi skal takle en av de store utfordringene i tiden framover. Det er det ene – å være med og bidra til stabilitet i Europa når de skal løsrive seg fra russisk gass, er en stor og viktig oppgave. Vi skal bidra ved å være en forutsigbar og trygg samarbeidspartner. Det tror jeg er viktig. Det er viktig for vår egen del også.

Så må jeg korrigere en åpenbar misforståelse hos representanten Moxnes, som sa at jeg sa at å bygge ut ny kraft var løsningen på situasjonen nå. Det har jeg ikke sagt. Men vi har et økende kraftbehov, og en representant som Moxnes burde ha lest den LO- og NHO-rapporten som viser hvor mye mer kraft en trenger i tiden framover. Da er det behov for å bygge ut mer kraft, betydelig mer kraft enn det Rødt noen gang har tenkt på å foreslå, for de har egentlig ingen kraftpolitikk i utgangspunktet. Det å sørge for at vi har tilstrekkelig tilgang på rikelig

med ren og rimelig kraft, er forutsetningen for industrien i fortsettelsen av utviklingen i Norge. Da må vi sørge for det samtidig som vi gjennom havvind kan skape nye industrielle muligheter og lykkes med det.

Når det gjelder de kortsiktige tiltakene, mener jeg at Rødts forslag så langt også hadde vært med på å skape betydelig usikkerhet for noe av det Rødt hevder at de vil forsvare gjennom dette med industri, videre utvikling og grunnlag for framtidige investeringer – ikke minst investeringer nå i det grønne skiftet, som er ganske vesentlig.

Så bare en kommentar også til Fremskrittspartiet om elektrifisering av sokkelen: Jeg vil oppfordre dem til å lytte litt til hva de ansatte ute på sokkelen sier. De er opptatt av nettopp å få ned klimagassutslippene og sørge for at en får elektrifisert der hvor det er mulig, nettopp fordi de, som regjeringen, ønsker at dette skal være en utviklingsarena og ikke en avviklingsarena. Fremskrittspartiets forslag vil i utgangspunktet avvikle olje- og gassindustrien fordi en ikke tar hensyn til klimautfordringene gjennom det som ligger der. Det er liksom litt av utfordringen.

Jeg håper at vi fram til behandlingen av energimeldingen og neste debatt i denne salen kan bli noe mer enige. Det tror jeg hadde vært et veldig trygt grunnlag for dem som skal investere i nettopp de temaene vi nå snakker om.

Presidenten: Representanten Terje Halleland har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Terje Halleland (FrP) [13:11:04]: Nå skulle jeg gjerne ha svart statsråden på det om at Fremskrittspartiet ønsker å avvikle olje- og gassnæringen. Det tror jeg ikke statsråden tror på selv engang, så det skal jeg ikke utdype så mye mer. Men kamerat Haltbrekken utfordret oss til å si nei til å elektrifisere en del felter på sokkelen for å hindre utbyggingen. Det skal jeg garantere kamerat Haltbrekken at ikke kommer til å skje.

Når Fremskrittspartiet er motstander av elektrifisering, er det som et klimatiltak. Wisting er et prosjekt som det ikke er gass nok til å drive gjennom levetiden, og dermed vil ikke det prosjektet bli utbygd hvis det ikke får tilgang til strøm. Derfor sier Fremskrittspartiet at dette er et industriprosjekt. Selvfølgelig støtter vi da en elektrifisering fra land, sånn at vi kan få etablere nye felt i Barentshavet, legge til rette med infrastruktur og få nye muligheter til å utvikle enda mer gass og dermed også kunne hjelpe Europa i disse tider.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at «kamerat» Moxnes kanskje ikke er et uttrykk vi skal bruke her i stortingssalen, men nå skal representanten Bjørnar Moxnes fra Rødt få ordet. Vær så god, Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [13:12:24]: Det er snart 1. mai – da skal dere få høre.

Det er en ting som statsråden aldri snakker om, tar opp eller svarer på, og det er at prisen på norsk kraft til norske kunder, reflekterer den europeiske kraftsituasjonen, ikke den norske. Det blir aldri nevnt av Arbeiderpartiet. Det er også grunnen til at om så Aasland legger hvert eneste vassdrag vi har, i rør, peprer hver holme og hvert nes med vindturbiner, vil ikke prisen på norsk strøm gå ned, for prisen på norsk strøm til norske kunder fastsettes gjennom Nord Pool av situasjonen i England og Tyskland. Det er fordi Arbeiderpartiet – sammen med Høyre, for all del, og også Fremskrittspartiet og nesten hele sulamitten – har underlagt arvesølvet vårt en både børsbasert og EU-regulert frihandel. Om det er det altså tyst som i graven fra Arbeiderpartiet.

Derfor er det helt feil når statsråd Aasland ordrett i Debatten på NRK på tirsdag sa at kraftpriskrisen i Sør-Norge må løses i Sør-Norge, og at det handler om mer produksjon. Da burde statsråd Aasland lese brevet som ble sendt fra IndustriEl den 15. desember på vegne av aktører som Yara og Eramet. De skrev nemlig at problemet er at vi har bygd så mye utvekslingskapasitet at all kraft vi kan frigjøre eller bygge ut, lett forsvinner ut av landet uten å redusere norske kraftpriser.

Det er dette som er hovedutfordringen: at Arbeiderpartiet nekter å ta politisk styring over kraftprisene, for det er å utfordre markedskreftene. Det er fullt forståelig at Venstre, Høyre og også Fremskrittspartiet har trøbbel med det, men at Arbeiderpartiet nekter å ta politisk kontroll også over energiprisene, tror jeg forbauser ganske mange ute i industrien, i fagbevegelsene og ikke minst blant de rød-grønne velgerne.

Det er vel og bra med en kommisjon, men det oser kanskje ikke handlekraft av statsråd Aaslands kommisjon. Og mens kommisjonen jobber får vi en sommer med rekordhøye strømpriser og en regjering som sitter med hendene i fanget og ikke tar tak i det grunnleggende problemet, som er at prisen på norsk kraft til norske kunder fastsettes av prisene i Europa på grunn av integrasjonen i EUs frie flyt av strøm. En regjering for vanlige folk må ta grep om kraftprisene, og det forventer mange at Arbeiderpartiet snart begynner å ta konsekvensen av.

Presidenten: Representanten Birgit Oline Kjerstad har hatt ordet to ganger før i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:15:38]: Føregåande talar beskreiv veldig godt at vi også har eit marknadssystem som er i krise, og ein marknadssvikt. Det eg

tenkte eg skulle nemne no og minne om på tampen av debatten, er for det første at vi treng meir kraft. Det er vi einige om. Men for det andre er det største kraftverket den krafta vi ikkje brukar. Det blir ofte underkommunisert kor stort potensial det er i å bruke krafta meir effektivt gjennom enøk-tiltak og produksjon i bygg. Det er også eit viktig grep for å redusere sårbarheita for høge kraftprisar i Noreg og i Europa elles.

Statsråd Terje Aasland [13:16:40]: Jeg har ikke sagt at det er utbygging av ny kraft som løser situasjonen nå. Jeg har sagt veldig tydelig at priskrisen i sør må løses i sør og ikke i nord. Det sa jeg i Debatten, det var jeg veldig tydelig på, og det mener jeg er en veldig riktig tilnærming til problemstillingen, for i nord har vi en ganske normal situasjon, og så har vi en total kollaps i prismarkedet i Europa og i Sør-Norge og Vest-Norge som følge av det.

Derfor har vi sagt at vi skal gå igjennom alle sider av situasjonen. Vi skal utrede alle sider av eksporten, prisutviklingen og prissensitiviteten med hensyn til det, magasinfyllingen, energisikkerheten osv. som følge av den situasjonen som er. At det er å sitte med hendene i fanget å få gode utredninger som grunnlag for langsiktige, gode konklusjoner, tror jeg ikke er å sitte med hendene i fanget. Jeg tror det er en klok tilnærming til en ganske krevende situasjon.

Vi har avhjulpet strømkundene og husholdningene akkurat nå med en strømstøtteordning som jeg mener fungerer. Vi kommer etter forhandlingene med SV her i Stortinget til å øke støtteordningene fra oktober til 90 pst. – fra 80 pst. nå. Det tror jeg er en god tilnærming. I tillegg har regjeringen tatt initiativ til at vi skal få på plass bedre fastprisavtaler, noe jeg også tror er viktig for forutsigbarheten og stabiliteten for både norsk næringsliv og husholdningene.

Så skal ikke jeg dra debatten videre når det gjelder kraftforedlende industri og hva som hadde vært situasjonen hvis Rødt hadde styrt. Da hadde vi kanskje ikke hatt kraftoverskudd i det hele tatt, men det kan vi komme tilbake til når vi behandler energimeldingen og ta en helhetlig debatt på den da.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bjørnar Moxnes (R) [13:18:43]: Alle som vil kan jo se Debatten og se hva statsråden sa der. Det viktige poenget er vel at Statnett ønsker å integrere Midt-Norge og Nord-Norge i de europeiske prisene gjennom å forsere bygging av nye kabler mellom nord og sør i Norge. Det vil både drenere Nord-Norge for kraftoverskuddet og også gi dem gleden av å betale det tidobbelte eller tredvedobbelte av produksjonskostnaden for strømmen sin.

Hvis statsråden mener at man ikke løser disse problemene andre steder enn i Sør-Norge, er naturligvis spørsmålet da hvorfor ikke regjeringen kan støtte forslaget som er levert fra Rødt, om å sette en stopper for planene om å forsere bygging av kabler mellom nord og sør i Norge. Det vil være viktig for å beholde lave priser i nord, og det vil være viktig også for industrien i nord.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til debatten i sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:19:54]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken og Birgit Oline Kjerstad om forbud mot gummigranulat (Innst. 217 S (2021–2022), jf. Dokument 8:96 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Ole André Myhrvold (Sp) [13:20:46] (ordfører for saken): La meg først få takke komiteen for samarbeidet.

Jeg tror de fleste av oss som er glad fotball, foretrekker en duggfrisk, fin, grønn matte med naturlig gress, der anleggsgartneren har stullet og stelt, klippet og gjødslet, vannet og sørget for helt optimale forhold for det spillet mange elsker, enten som spillere eller som tilskuere.

Men det er lenge siden vi hørte om eliteserielag i Norge som trente på grus om vinteren. Nylig kunne vi faktisk høre en bekymring over at norsk eliteserie var i ferd med å bli en ren kunstgressliga. Det er fordi kunstgressbanene har bredt om seg og gjort fotballen til en helårsidrett i vinterlandet Norge for både bredde og topp. Det har gjort at flere kan dyrke idretten sin, lidenskapen, og holde seg i form gjennom hele året.

Dessverre har også denne suksessen en bakside, og det er at de vel 1 700 kunstgressanleggene i Norge også representerer en stor kilde til forurensning av mikroplast i naturen. Det skyldes gummigranulatet som brukes som fyllstoff i banene, og som gir spilleforhold så nær det en naturlig gressmatte kan gi. Etter biltrafikken er det faktisk kunstgressbanene som står for det største

utslippet av mikroplast her i landet, og sånn kan det selvfølgelig ikke være.

Fotballen har derfor i samarbeid med flere aktører, bl.a. fylkeskommunene og Kulturdepartementet, gjennomført flere prosjekter der man har forsøkt å finne gode erstattere for gummigranulatet – erstattere som har de samme spilleegenskapene, og som sørger for at spillerne kan spille trygt og godt uten skader.

I 2021 ble det etter vedtak i Stortinget innført et krav i forurensningsforskriften til utforming og drift av kunstgressbanene. Det trådte i kraft 1. juli i fjor, tror jeg det var, og det vil anslagsvis kunne redusere utslippet fra banene med 90 pst. Regelverket gir også et pålegg til baneeier om å vurdere alternativer dersom det kan skje uten urimelig kostnad eller ulempe.

Fotballen og anleggseierne har altså fått et knapt år på seg med hensyn til de forsterkede kravene for å sørge for en mer miljøvennlig måte å drifte anleggene på.

Som jeg nevnte, er det mange prosjekter der ute for å finne alternative fyllingsmaterialer, og det pågår et intenst arbeid for å tilpasse eksisterende og nye anlegg til forskrifter for å hindre gummigranulat på avveie i avløp og dreneringer – sågar i spillernes sko og joggebukser. Det har vi vel alle opplevd å få hjem når ungene har kommet fra fotballtrening.

Flertallet er derfor enige om at det er viktig å gjøre noe med dette, men det er klokt å avvente resultatene av fjorårets innstramming før vi nå tar nye grep. Å skulle utrede og foreslå et totalforbud nå vil være til stor ulempe for de anleggene som er i ferd med å tilpasse seg nye krav. Det er derfor ikke vond vilje fra Stortinget som gjør at vi avviser dagens forslag, men det at det allerede er effektfulle tiltak, og utviklingen følges løpende.

Linda Monsen Merkesdal (A) [13:24:01]: Noreg innførte sommaren 2021 ei eiga regulering av kunstgrasbanar med gummigranulat. Reguleringa er berekna til å kunna redusera utslepp av gummigranulat med heile 90 pst. Her er Noreg i front. Reglane set krav om fysiske barrierar og sørgjer for at dei ansvarlege må handtera både overvatn og snø for å hindra at gummigranulat hamnar på avvegar. Forskrifta inneheld òg krav om informasjon til brukarane av banen, slik at dei er med på å hindra spreiing av gummigranulat.

Plastforureining er eit av vår tids sterkast veksande globale miljøproblem. Det har konsekvensar for økosystem på land og i den maritime næringa, og det har konsekvensar for økonomien og for velferda til menneske. Plastforureining er høgt på dagsordenen både nasjonalt og internasjonalt, og Noreg – med statsråd Espen Barth Eide i spissen – har underteikna ein historisk avtale mellom land i verda for å få på plass ein rettsleg bindande global avtale for å stansa plastforureininga i verda.

Det er viktig å arbeida med plastforureining, og særleg utslepp av mikroplast frå kunstgrasbanar, som i dag er temaet på dagsordenen. Dette er den nest største kjelda til mikroplast frå landbaserte kjelder i Noreg, og dette er ei kjelde som Noreg har teke tak i. Reglane blei vedtekne etter grundige prosessar for mindre enn eitt år sidan. Aktørane innrettar seg no etter reglane, men reglane må få tid til å verke.

Dette er ei av årsakene til at vi i dag ikkje støttar representantforslaget om forbod mot gummigranulat, men vi forventar at reguleringa som blei innført sommaren 2021, vil gje vesentleg reduksjon av utslepp av gummigranulat over tid.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [13:26:25]: Selv vi som alltid ble valgt sist i fotball i gymtimen, vet at gummigranulat fra våre 1 700 kunstgressbaner er en stor kilde til mikroplastforurensning. Vi snakker vel om 1 500 tonn gummigranulat fra kunstgressbaner som havner ute i naturen hvert eneste år, og vi vet at dette har store konsekvenser for hav, elver, dyr og marine næringskjeder.

Skal vi sikre at mengden plast i havet går ned – og ikke øker, som man nesten estimerer – i årene framover, må vi ta grep. Derfor er jeg veldig glad for at Solberg-regjeringen for under et år siden innførte et nytt regelverk om utforming og drift av kunstgressbaner. Den nye forurensningsforskriften vil kunne redusere forurensning fra gummigranulat med over 90 pst. Som det ble nevnt tidligere her, stilles det ganske konkrete krav. Det er om fysiske barrierer rundt idrettsbanen, at den ansvarlige må sørge for forsvarlig håndtering av drens- og overvann og snø for å hindre gummigranulat på avveie, og ikke minst at alle ansvarlige skal vurdere om det finnes alternativer for plastholdig fyllmateriale.

Jeg vil understreke det siste, for vi vet at det allerede nå finnes ny teknologi som bidrar til at det kommer nye og bedre alternativer til gummigranulat, men at det selvsagt er noe uenighet om spilleegenskaper, miljøeffekter og levetiden til de alternativene. Høyre mener det er veldig viktig at idretten fortsetter å utvikle gode alternativer, og at vi skal ha tydelige forventninger til at baneeierne bytter til miljøvennlige alternativer så snart det er mulig.

Det er veldig viktig at vi følger prosessene i EU og EU-kommisjonen. De har varslet nye reguleringer knyttet til mikroplast, også gummigranulat, og vi vet at dette problemet er et internasjonalt problem, og at det er mange land som sammen kan utvikle nye og gode alternativer. Jeg håper også at når Norge nå har gått foran med den nye forskriften, kan våre erfaringer være et viktig bidrag inn i et eventuelt framtidig EU-regelverk.

For Høyre er det viktig at vi nå lar innstramningene få virke. Det er flere anlegg som er i gang med å gjøre nødvendige investeringer for å tilpasse seg nye krav. Så må vi selvsagt vurdere endringer underveis. I statsrådens brev vistes det til at Kultur- og likestillingsdepartementet skal gjøre sin årlige revidering av tilskuddsordningen for anlegg for idrett og fysisk aktivitet. Det er bra, men også her er det viktig for Høyre at vi legger det grunnleggende prinsippet til grunn, og det er at forurenser skal betale.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:29:20]: Like før påske var eg så heldig å få vitje Polarinstituttets målestasjon på Zeppelinfjellet i Ny-Ålesund. På veggen der hang det ei grafisk framstilling av korleis miljøgifta PCB, som vart forboden for fleire tiår sidan, enno finst i miljøet. Kurvene peiker rett nok nedover, men enno går det mange tiår før denne miljøgifta er broten ned og vekke – viss ho blir det nokon gong.

Miljøgifter blir frakta med luft og vatn og havstraumar og påverkar alt liv. Forureininga frå miljøgifter er grenselaus, og vi aner ikkje cocktaileffekten av dei.

Norske og internasjonale forskarar åtvarar mot miljøgifter som kan leke ut frå kasserte bildekk. Den nest største kjelda til utslepp av mikroplast i Noreg er kunstgrasbaner. Desse står for nesten 30 pst. av dei totale utsleppa av mikroplast i Noreg. Gummibitar og gummigranulat frå bildekk er ei kjelde til spreiinga av forureining og miljøgifter.

Mikroplast er no funne i blodet til menneske, og vi veit ikkje kva konsekvensane av dette er. Tilsetningsstoffa som skal gjere bildekka mjuke og sterke og hindre flammer, er dei same som gjer dei giftige når dei blir malne opp og brukte på ei fotballbane eller ein leikeplass. Eg har sjølv vore med og laga ein sånn ballbinge og ante ikkje at eg var med på å påverke miljøet sånn som eg gjorde. Eg har sett korleis det ligg haugar av gummigranulat rundt ei bane, og like nedanfor rann bekken. Fuglar og dyr tek feil av gummi og mat.

Det er bra at det er stramma inn og kome forskrifter, men eg trur rett og slett tida er inne for å forby bruk av gummigranulat. Eg trur ikkje forslaget om å krevje fysisk sperring og drenering rundt anlegg med kunstgras og gummigranulat er ein garanti for å stoppe forureininga frå å leke ut i miljøet. For kvar kjem dreneringa til å ha utløpet? Er det utvikla reinseanlegg for å skile ut dei skadelege kjemikaliane? Det veit eg i alle fall at det ikkje er i mi heimbygd, og det er å skyte ei lang pil etter.

EU arbeider også med eit forbod mot gummigranulat på kunstgrasbaner. SV meiner det er viktig å stoppe bruken av gummigranulat og greie ut og lage planar om fjerning der det er brukt. Dess lenger vi venter, til dyrare blir det å rydde opp etter denne miljøbelastninga.

Med dette fremjar eg mindretalsforslaga våre, nr. 1 og 2, på vegner av SV, Raudt, Venstre, Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti, samt forslag nr. 3, på vegner av SV, Raudt og Miljøpartiet Dei Grøne.

Presidenten: Representanten Birgit Oline Kjerstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ola Elvestuen (V) [13:32:33]: Som tidligere statsråd hadde jeg gleden av å sette i gang arbeidet med den forskriften som ble vedtatt sommeren 2021 for å begrense forurensing fra kunstgressbaner. Vi satte i gang arbeidet før vedtaket ble gjort på Stortinget. Jeg tror nok at den gangen da vi gjorde det, var både jeg og mange andre overrasket over hvor mye forurensning som kom fra kunstgressbaner, hvor store tall dette var, og hvor stort problem det var. Nå mener jeg at den forskriften som er vedtatt, er god. Den kommer til å redusere forurensningen når den følges – og den vil bli fulgt – med 90 pst., fra et veldig høyt utslippstall. Jeg er enig i at det er viktig at denne må få virke, for idrettslagene er også i en veldig ulik situasjon. Mange kan gjøre disse investeringene ganske enkelt, for andre er det mer krevende å få det på plass.

Samtidig vil Venstre stemme for to av forslagene, bl.a. forslaget der man ber om at vi til slutt skal ha et forbud mot gummigranulat på kunstgressbaner. Det er fordi det ikke må være tvil om at det er dit vi skal. På et tidspunkt vil det komme et forbud, og jeg tror det er klokt å sette i gang det arbeidet nå. Forslaget sier ingenting om når et forbud skal innføres. Jeg mener dette må utredes, og idrettslagene og andre trenger også å vite hvor raskt den omstillingen må komme. Vi har gode erfaringer fra tidligere med å gjøre slike vedtak, som at det bare skal selges nullutslippskjøretøy i 2025 – dvs. at man kan sette et årstall denne omstillingen må skje innen. Jeg tror den jobben vil være bra å gjøre, å sette i gang nå for å få dette til.

Det vi nå risikerer, er at det er EU som lager forbudet eller begrensningene for oss i forkant, for der pågår det også prosesser – uten at jeg kjenner innholdet i det, men som kjent fra tidligere er de ganske offensive med å legge inn begrensninger.

Til slutt: Plastforurensning og forurensning er altså en like stor internasjonal krise som den klimakrisen og den naturkrisen vi er i. Jeg vil også gratulere statsråden med at vi fikk en enighet i FNs miljøforsamling om at vi skal ha en global plastavtale. Jeg ble selv valgt til leder i FNs miljøforsamling i sin tid, men at det arbeidet nå går i mål, var det slett ikke noen automatikk ved. (Presidenten klubber.)

Presidenten: Det er hyggelig med gratulasjoner og skryt, men det bør skje innenfor taletiden.

Statsråd Espen Barth Eide [13:35:59]: Jeg synes representanten Elvestuen var inne på et meget godt spor da han ble klubbet! Jeg vil takke for den gratulasjonen og si at dette er en lagseier. Dette er et arbeid som har foregått over år, gjennom flere regjeringer, så vi kan dele gleden ved at det nå er enighet om å utvikle et internasjonalt legalt bindende forbud mot eller reguleringer av mikroplast, eller av plast i det hele tatt.

Dette er et stort og viktig problem, og som alle talere fortjenstfullt nok har nevnt, er det slik at i Norge er gummigranulat en av de to største kildene til utslipp av mikroplast, som ender i naturen – i havet, i drikkevannet vårt, i fisken, i maten og etter hvert også i oss. Jeg har i opptakten til FNs miljøforsamling testet mitt eget blod, og det ble funnet både rester av plast der og også kjemikalier assosiert med plast, så at dette problemet er svært omfattende, er det ingen tvil om.

Derfor har også Stortinget tidligere tatt grep, og som daværende stortingsrepresentant hadde jeg gleden av å være med og fremme det forslaget som bidro til at tidligere statsråd Elvestuen satte i gang med dette viktige arbeidet. Jeg har lyst til å understreke at det var et enstemmig storting som ba den forrige regjeringen om å gjøre akkurat det den forrige regjeringen endte opp med å gjøre, nemlig utarbeide forskrifter som skulle – strengt – regulere dette. Det var også et enstemmig stortingsvedtak. Riktignok brukte regjeringen litt lengre tid enn Stortinget hadde ønsket, men la gå, det ble nå i hvert fall gjennomført som ønsket. Og da støtter jeg flertallets syn, at nå må disse forskriftene få lov til å virke, man må være i stand til å evaluere konsekvensen av dem, hvor effektive de er. Men jeg vil også understreke, som heldigvis flere var innom, at det ligger i disse forskriftene ikke bare regler for hvordan kunstgressbaner skal bygges og tilrettelegges, men at man også skal være på konstant leting etter alternativer.

Det er også min overbevisning at vi på sikt går mot et forbud, og at det forbudet nok etter hvert vil komme fra EU. Men det som nå utredes i EU, er altså forbud versus reguleringer, og de reguleringene kan kanskje være litt i retning av de reguleringene vi nå allerede har innført i Norge. Så jeg synes det er klokt av komiteens flertall – og det som ligger an til å bli Stortingets flertall – at man tar litt tid til hjelp for å se hvordan de forskriftene som nå er innført, vil virke, men at vi har et langsiktig blikk på at vi på sikt må finne bedre alternativer som sørger for at vi kan spille fotball også om vinteren i hele landet.

Turid Kristensen (H) [13:39:08]: Det er nok ingen uenighet i denne salen om at vi ønsker å gjøre noe, at plastforsøpling er et stort problem som vi er nødt til å komme til livs. Jeg var nok en av dem som alltid ble valgt sist i fotball, hvis jeg i det hele tatt ble valgt, for der hadde jeg ingen talenter, men vi har altså flere hundretusen fotballspillere i dette landet, og de må også ivaretas.

For ikke mange uker siden var jeg i en debatt hos Viken idrettskrets, hvor nettopp kunstgress, alternative innfyllsmaterialer og pad-en var temaet, hvordan man skulle håndtere dette i fremtiden – en heldagskonferanse. Med unntak av en av mine motdebattanter fra SV var det bred enighet om at dette er et problem vi bør gjøre noe med.

Idretten har lyst til å sitte i førersetet, idretten har lyst til å komme dette problemet til livs, men det må gode alternativer på plass før vi beveger oss i retning av et forbud. Jeg tror det forbudet kommer på sikt, men dette vil ramme svært mange barn og unge. Og det rammer heller ikke bare breddeidretten.

I innstillingen fra komiteen ser jeg at det tas til orde for at det finnes gode alternativer allerede for breddeidretten. Det gjør det ikke, og det gjelder alle spillere som veier over 60 kg, altså tolvåringer og oppover. Det er ikke tillatt for herrespillere fra 4. divisjon og oppover, 2. divisjon for kvinner, og vi har nå så mange eksempler på klubber som allerede har byttet innfyllsmateriale, men som opplever at banen blir ubrukelig. Nardo Fotballklubb i Trondheim byttet materiale og har nesten ikke kunnet bruke banen etterpå. Trondheim har derfor gått tilbake på sitt vedtak om å ha et totalforbud. Min egen hjemkommune, Lørenskog, vedtok et forbud mot kunstgress med gummigranulat, men ser at dette ikke nytter. Det finnes per i dag ikke gode nok alternativer. Vi ser at Viken fylkeskommune vedtok et forbud, men det er så strengt at selv om de nå tester ut et materiale som har 99,2 pst. mindre plast, er ikke det godkjent, og dette setter idrettslagene og spillerne våre i en forferdelig vanskelig situasjon.

Jeg er helt enig i at vi skal ha en omstilling, jeg er helt enig i at vi nok beveger oss mot et forbud, men før vi kommer dit, må vi faktisk ha fullgode alternativer på plass. Det må ikke være helseskadelig for spillerne våre å spille på disse banene, og vi må kunne sørge for at alle disse hundretusener av spillere kan være i aktivitet hele året. Jeg mener at vi nå må følge det internasjonale arbeidet, som statsråden er inne på. Vi har et kunstgressprosjekt, KG2021, som er i gang, som skal evalueres, og som vil gi oss mer informasjon, og jeg mener at disse tingene er vi nødt til å få resultatene av før vi i det hele tatt beveger oss i nærheten av å sette et forbud. Jeg er enig i at vi kan pushe på som politikere, men å sette et årstall nå eller å begynne å vurdere å sette et årstall nå før vi vet at dette er realistisk, mener jeg vil være feil vei å gå. Det vil sette idrettslagene våre i en veldig vanskelig

situasjon, og det vil gjøre det vanskelig – og faktisk ikke trygt – for alle de hundretusener som spiller.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [13:42:21]: Nå sa siste taler veldig mye av det som jeg hadde tenkt å si, men som jeg har påpekt tidligere i denne saken, har regelverket ennå ikke fått virke. Det blir pekt på idrettslagene, som virkelig må stå i en omstilling, men vi skal ikke glemme kommunene. Det er veldig mange kommuner i vårt land som eier disse anleggene, og som da må være med på det. Det er store kostnader knyttet til endringene i det regelverket som allerede ligger der.

Plastforurensning er uten tvil et av de største problemene, og det må løses, men det er ikke tvil om at det regelverket som allerede ligger her, og som et samlet storting i forrige periode sto bak, som vi nå har lært, er veldig, veldig bra. Jeg tror vi skal gi tillit til kommunene og til idrettslagene i Norge. Jeg tror det er veldig mange kommuner og idrettslag som ønsker de alternativene hjertelig velkommen, men det vil ta litt tid. Med bakgrunn i at det nå vil komme gjennom dette regelverket, vil det være ekstra kostnader for kommunene som bruker gummigranulat. Da tror jeg at så fort det er et annet alternativ tilgjengelig, vil både kommuner og idrettslag snu seg rundt.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [13:44:03]: Det blir framstilt nesten som om vi har sett ein dato. Det har vi ikkje gjort. Det vi ber om, er at regjeringa greier ut eit forbod mot gummigranulat, og i ei sånn utgreiing vil ein gje signal om at det kjem. Eg trur at å sitje og vente på at desse forskriftene som no er komne, skal verke, rett og slett tek for lang tid. Det er på høg tid å kome lenger fram i skorne når det gjeld dette enorme miljøproblemet.

Det er heller ikkje godt for ungane å skulle leike seg på ein plass og vite at det som føregår der, øydelegg miljøet. Det er ikkje bra for den psykiske helsa og heller ikkje for den fysiske.

Eg berre presiserer: Det er å greie ut eit forbod og finne desse løysingane som set presset på denne prosessen for å få eit forbod så fort råd er.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [13:45:10]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Abid Raja og Guri Melby om å styrke undervisningskvaliteten for studenter under pandemien og følge opp studenters studieprogresjon og undervisningstilbud (Innst. 253 S (2021–2022), jf. Dokument 8:109 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Første taler er saksordfører Himanshu Gulati, men han er ikke til stede. Da er neste taler Kari-Anne Jønnes.

Kari-Anne Jønnes (H) [13:46:20]: Her i Norge ser vi enden på pandemien, men konsekvensene av den skal vi leve med lenge. Konsekvensene er store for elever og studenter. De har blitt rammet hardt, og pandemien har rammet skjevt.

I går var fristen for å søke til høyere yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning, og på nyhetene i dag tidlig kunne vi igjen høre at til høsten får vi et stort kull med førsteårsstudenter som har hatt en helt annen videregående skolegang. De har gått glipp av mye, både faglig og sosialt. De har hatt mye digital undervisning. De har ikke hatt noen eksamen, og de har hatt lange perioder uten sosialisering og aktivitet.

I tillegg har tusenvis av andre-, tredje- og fjerdeårsstudenter flyttet hjemmefra for første gang i løpet av pandemien. De har flyttet til nye byer og bygder uten sosialt nettverk og blitt møtt av tomme gater og sosial nedstenging som ramme for sine studier, framfor livlig campusmiljø og inkluderende omgivelser.

Pandemien har satt spor, og det er spor som vil synes over tid, dersom vi som samfunn ikke bidrar til å viske dem ut. Derfor mener vi i Høyre at det er viktig og riktig for den enkelte student og for samfunnet å be regjeringen vurdere tiltak for å gi mer undervisning med høy kvalitet, sånn at studenter som har gått glipp av mye under pandemien, får anledning til å ta igjen det tapte og være forberedt for videre studier.

Så vil jeg legge til at i tillegg til fokus på å innhente tapt studieprogresjon er det viktig å bidra til at studentene våre har det bra. Hvis de ikke har det bra, er det vanskelig å lære. Det er vanskelig å oppnå gode resultater, fungere godt sosialt og rett og slett håndtere livet. Derfor er det viktigere enn noen gang med rause og inkluderende studentmiljøer og å videreføre små, men viktige tiltak som gjør stor forskjell for den enkelte og dermed også for samfunnet. For eksempel arrangerte studentsamskipnadene gå-turer, mentorordninger og digitale kollokviegrupper, som er noe av det fine som skjedde under pandemien, og som jeg håper vi kan videreføre

etter pandemien. Tiden er inne for å strekke ut en hånd og inkludere alle, både faglig og sosialt.

Med dette fremmer jeg forslagene nr. 1 og 2 i saken.

Presidenten: Da har representanten Kari-Anne Jønnes tatt opp de forslagene hun refererte til.

Torleik Svelle (Sp) [13:49:31]: Er det en gruppe jeg tror vi alle her i salen har hatt vondt av under koronapandemien, er det studentene. Jeg tror veldig mange av oss som har studert, husker den gangen vi gikk av bussen på et helt nytt sted, hvor man kanskje ikke kjente noen, klar for å begynne en ny dag i et helt nytt miljø, på et nytt universitet.

Det er en følelse vi som gikk på skolen utenom koronapandemien, forbinder med forventninger og glede, men som de studentene som gikk på skolen under koronaen, forbinder med usikkerhet og kanskje også med frykt, fordi man kom til et nytt sted uten å kjenne noen. På grunn av koronarestriksjonene ble også mange av de sosiale mulighetene til å bli kjent med folk og utvikle seg som student og menneske, tatt bort fra mange elever. Det tror jeg bekymrer alle som sitter her i salen.

Videre jobber universitetene, men ikke minst studentene godt og grundig med å danne de sosiale arenaene som skaper både inkludering og mestring, og som gjør at elevene trives rundt omkring på universitetene.

Jeg tror at de tiltakene som treffer best, er noen av de tiltakene denne regjeringen er i gang med å jobbe med. Det handler nemlig om å satse mer på studentfrivilligheten. Det handler om å gi universitetene mulighet til å lage gode undervisningsopplegg, for alle her er nok også enige om at Teams-undervisning er dårligere enn å sitte i en forelesningssal.

Jeg har lyst til å sitere lite grann fra høringssvarene som kom inn fra en del studenttillitsvalgte på bl.a. universitetene i Bergen og Oslo, NMBU og NTNU. De sier nemlig ganske tydelig om forslaget som fremmes fra Venstre, at «tiltakene som skisseres i utkastet som er lagt fram treffer dårlig.»

Videre sier de også:

> «Hvis man ønsker å utvide det akademiske året stiller det spørsmål om eksamensperioden må flyttes. Hvis ikke vil undervisningen tilfalle etter eksamensperioden, noe studentene ikke kommer til å prioritere.»

Jeg har derfor lyst til å spørre Venstre hva de egentlig mener med dette forslaget. Ønsker de å pålegge undervisning til elevene i sommerhalvåret, eller ønsker de å flytte eksamen, som nå allerede er i gang?

Jeg vil helt til slutt si at den dagen vi ikke har som mål å øke undervisningen, ja da slutter jeg med politikk.

Lise Selnes (A) [13:52:46]: Pandemien har selvsagt også påvirket studentene og hverdagen deres. Likevel vil jeg peke på og si at jeg er veldig glad for – jeg vet ikke om det er riktig å si det – at pandemien skjedde i en digital tidsalder. Hvordan pandemien hadde truffet undertegnede som student på 1990-tallet, er vanskelig å forestille seg. Tiltakene vi da måtte ha igangsatt for å ta inn læringsutbyttet, hadde måttet bli enorme. Den digitale undervisningen som har foregått, har også vist at mye læring for studentene har skjedd, og resultatene har på enkelte steder også blitt bedre.

For å ta igjen den tapte læringen som også er der, er det viktig med dialogen som foregår mellom departement og institusjonene. Vi er nå i det vi kan kalle en normal studiehverdag, og det er tydelige krav til institusjonene om å levere en god opplæring for studentene, med fysisk undervisning i størst mulig grad. Men det skal også være mulig å ha lært av pandemien – der det er hensiktsmessig, skal det være mulig å bruke de digitale verktøyene som er blitt utarbeidet superraskt gjennom den tiden pandemien har vart.

Jeg vil også peke på alvoret som har vært nevnt tidligere her, som gjelder det psykososiale miljøet. Det kanskje hardest rammende for studenter under pandemien har vært når de ikke har kunnet delta på studentfester og i sosiale lag, møte folk og få relasjoner på et helt nytt sted. Derfor er det viktig å peke på den bevilgningen regjeringen har gjort, på 170 mill. kr, som skal være med og bøte på noen av tiltakene i møtet med institusjonene, studentsamskipnadene og andre.

Det er viktig å ta på alvor hva pandemien har gjort annerledes for oss. Det gjelder det som påvirker i positiv retning, men ikke minst handler det om å ta tak i de utfordringene som ligger der. Jeg tror at institusjonene har fått en tydelig beskjed fra departementet, og jeg forventer at det leveres kvalitativt god undervisning for studentene.

Presidenten: Stortinget tar da en pause i debatten i sak nr. 8, og det ringes til votering.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget går nå til votering over sakene nr. 1–6 og sak nr. 14 på dagsorden nr. 69.

Votering i sakene nr. 1–3, debattert 21. april 2022

Presidenten: Sakene nr. 1–3 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene 58, 59 og 60.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs be-

handling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 4, debattert 21. april 2022

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Dag-Inge Ulstein om koronakompensasjon til ideelle sykehus (Innst. 245 S (2021–2022), jf. Dokument 8:78 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

– forslag nr. 1, fra Morten Wold på vegne av Fremskrittspartiet og Pasientfokus
– forslag nr. 2, fra Seher Aydar på vegne av Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
– forslag nr. 3, fra Marian Hussein på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Pasientfokus

Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen gi de regionale helseforetakene i oppdrag å lage et rammeverk for kostnadsdekkende kompensasjon for ideelle aktører i spesialisthelsetjenesten ved større uforutsette hendelser. Rammeverket bør ta hensyn til deres handleplikt, sikre at eventuelle endringer i driften av deres tilbud er forsvarlige, og gi et vern mot at slike hendelser fører til konkurs.»

Voteringstavlene viste at det ble avgitt 91 stemmer imot og 9 stemmer for forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Pasientfokus.

(Voteringsutskrift kl. 14.03.47)

Flere (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Da tar vi voteringen på nytt.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Pasientfokus ble med 93 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.37)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

> «Stortinget ber regjeringen sørge for at kompensasjonsordningene for de ideelle sykehusene er forutsigbare og på samme nivå som for offentlige sykehus ved eventuelle koronakostnader i tiden fremover.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 93 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.04.59)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at private helseaktører med merkostnader knyttet til pandemien får disse kompensert.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Pasientfokus ble med 87 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.16)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:78 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Dag-Inge Ulstein om koronakompensasjon til ideelle sykehus – vedtas ikke.

Presidenten: Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Voteringstavlene viste at det ble avgitt 89 stemmer for og 8 stemmer imot innstillingen.

(Voteringsutskrift kl. 14.05.51)

Flere (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Da skjerper alle seg, og så tar vi voteringen på nytt.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 92 mot 8 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.06.48)

Votering i sak nr. 5, debattert 21. april 2022

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Grete Wold og Kari Elisabeth Kaski om helsehjelp til papirløse migranter i Norge (Innst. 244 S (2021–2022), jf. Dokument 8:79 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er

– forslagene nr. 1–3, fra Seher Aydar på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus
– forslag nr. 4, fra Seher Aydar på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti
– forslag nr. 5, fra Seher Aydar på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

Det voteres over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at barn uten lovlig opphold gis tilgang til fastlegeordningen, for å sikre deres rett til den høyest oppnåelige helsestandard og til behandlingstilbud for sykdom og rehabilitering.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 83 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.07.34)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at personer uten fast opphold i riket gis tilgang på fastlegeordningen.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti ble med 81 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.07.52)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket, og gjøre nødvendige endringer slik at helsetilbudet til sårbare grupper, som barn, personer med funksjonshemminger, gravide kvinner og eldre, er på linje med tilbudet til befolkningen for øvrig.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 81 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.08.12)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette en finansieringsordning for behandlere, slik at disse kan få refundert utgifter til og medisiner gitt til pasienter utenfor folketrygden.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 85 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.08.30)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre § 5 bokstav a i forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket, slik at de som allerede er i landet, får primærhelsetjenester på linje med andre borgere.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus ble med 80 mot 21 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.08.52)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:79 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marian Hussein, Grete Wold og Kari Elisabeth Kaski om helsehjelp til papirløse migranter i Norge – vedtas ikke.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 79 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.23)

Votering i sak nr. 6, debattert 21. april 2022

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug og Bjørnar Moxnes om å bremse krafteksport og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve om å innføre begrensning på krafteksport for å ivareta norsk beredskap og forsyningssikkerhet (Innst. 216 S (2021–2022), jf. Dokument 8:3 S (2021–2022) og Dokument 8:38 S (2021–2022))

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt ti forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Terje Halleland på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 2 og 3, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 4–7, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 8, fra Ola Elvestuen på vegne av Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 9, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 10, fra Sofie Marhaug på vegne av Rødt

Det voteres over forslag nr. 10, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at overføringskapasiteten fra prisområdene NO4 og NO3 til prisområdene NO1, NO2 og NO5 ikke fremskyndes i dagens kraftsituasjon med uregulert krafteksport og spekulasjon i høye priser mens vannmagasinene tappes.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Rødt ble med 88 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.22)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 9, fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen bedre overføringskapasiteten for kraft mellom Norge og Europa for å sikre Europas overgang til et fornybart energisystem, blant annet gjennom å tillate hybridkabler ved utbygging av Sørlige Nordsjø 2.»

Votering:

Forslaget fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 94 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.40)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 8, fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et langsiktig forpliktende energisamarbeid med EU for å bidra til EUs planer for en raskere omstilling bort fra fossil energi.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne ble med 87 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.57)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4–7, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å ta initiativ til å reforhandle avtalene for kablene North Sea Link, NorNed og NordLink om fordeling av inntekt fra kablene og fordele gevinsten til sluttbrukerne over nettariffen når det er aktuelt.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede å sette av en større del enn i dag av innenlands kraftproduksjon til effektregulering av eget forbruk.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede innføring av en eksportavgift på kraft, konsekvensene av dette og hva merinntektene skal gå til.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forhandle med EU og Storbritannia med mål om å sikre at man unngår lange perioder med ren krafteksport i perioder med lav magasinfylling.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 89 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.14)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede å opprette et eget prisområde rundt de strømkablene som kan kontrolleres, og regulere prisen i dette området opp for å møte prisene i utlandet, for å sørge for at vi ikke eksporterer når prisene i Norge er høye og magasinene er for lave, og presser prisene ned i Norge.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede et økt minstekrav til fyllingsgraden i vannmagasinene ut over dagens krav. Utredningen skal inneholde en vurdering av ulike krav til fyllingsgrad med henblikk på medianen for de ulike magasinene, betydning for strømprisene gjennom året, effekt på kraftproduksjon og flomsikring, fordelingseffekt av inntekt mellom produsenter og virkninger for forsyningssikkerhet.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti ble med 87 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.31)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvilke muligheter som ligger i inngåtte avtaler om strømutveksling, til å begrense krafteksporten i perioder hvor fyllingsgraden er vesentlig lavere enn normalt.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti ble med 73 mot 28 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.48)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Dokument 8:3 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug og Bjørnar Moxnes om å bremse krafteksport – vedtas ikke.

Presidenten: Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 91 mot 7 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.12.12)

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:38 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Marius Arion Nilsen og Frank Edvard Sve om å innføre begrensning på krafteksport for å ivareta norsk beredskap og forsyningssikkerhet – vedtas ikke.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Rødt og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 79 mot 19 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.12.35)

Sak nr. 14 [14:12:45]

Referat

1. (382) Statsministerens kontor melder at
   1. lov om endringer i arbeidsmiljøloven (søksmålsrett for fagforeninger om ulovlig innleie) (Lovvedtak 57 (2021–2022))
   2. lov om endringer i finansforetaksloven mv. (gjennomføring av EØS-rett, egen pensjonskonto) (Lovvedtak 56 (2021–2022))
   3. lov om endringer i utlendingsloven (om tilgang til å sammenligne opplysninger i Eurodac sentralregister for rettshåndhevelsesformål) (Lovvedtak 54 (2021–2022))
   4. lov om endringer i straffeloven mv. (klargjøring av inndragningsregler m.m.) (Lovvedtak 53 (2021–2022))
   5. lov om endringar i statsansatteloven m.m. (lovheimel for registrering av verva og dei økonomiske interessene til enkelte statstilsette) (Lovvedtak 45 (2021–2022))

   – er sanksjonert under 8. april 2022

   Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (383) Endringer i sosialtjenesteloven og arbeidsmiljøloven (statsforvalterens tilsynsvirksomhet, økonomisk stønad, forskriftshjemmel, m.m.) (Prop. 87 L (2021–2022))
3. (384) Representantforslag fra stortingsrepresentanten Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og Guri Melby om å styrke tegnspråkets stilling og tolketje-

nesten for døve, døvblinde og hørselshemmede for å sikre likestilt kommunikasjon (Dokument 8:199 S (2021–2022))

4. (385) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anna Molberg, Henrik Asheim, Aleksander Stokkebø, Margret Hagerup, Sveinung Rotevatn og Dag-Inge Ulstein om å fjerne plikten til å gå av med særaldersgrense i Forsvaret (Dokument 8:206 L (2021–2022))
5. (386) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø, Ingrid Fiskaa, Torgeir Knag Fylkesnes, Freddy André Øvstegård, Marian Hussein og Andreas Sjalg Unneland om et bedre arbeidsliv for ansatte i varehandelen (Dokument 8:208 S (2021–2022))
6. (387) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Henrik Asheim, Anna Molberg, Sveinung Rotevatn, Dagfinn Henrik Olsen, Gisle Meininger Saudland, Margret Hagerup og Aleksander Stokkebø om å ta alle gode krefter i bruk for å få folk i jobb (Dokument 8:212 S (2021–2022))
7. (388) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørnar Moxnes, Mímir Kristjánsson og Sofie Marhaug om å tette hull i konkurslovgivningen (Dokument 8:215 S (2021–2022))
   Enst.: Nr. 2–7 sendes arbeids- og sosialkomiteen.
8. (389) Tilleggsmelding til Meld. St. 36 (2020–2021) Energi til arbeid - langsiktig verdiskaping fra norske energiressurser (Meld. St. 11 (2021–2022))
9. (390) Endringer i naturmangfoldloven (utnytting av genetisk materiale med opprinnelse i andre land og tradisjonell kunnskap knyttet til utnytting av slikt materiale) (Prop. 76 L (2021—2022))
10. (391) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Lars Haltbrekken og Kari Elisabeth Kaski om hurtigspor for flytende havvind (Dokument 8:190 S (2021–2022))
11. (392) Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om en helhetlig plan for å beskytte norsk kystnatur mot nitrogenforurensning (Dokument 8:209 S (2021–2022))
12. (393) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug og Geir Jørgensen om jord- og sjøkabel som alternativ til luftledning ved bygging av sentralnett (Dokument 8:216 S (2021–2022))
13. (394) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Geir Jørgensen og Tobias Drevland Lund om uavhengige konsekvensutredninger i vindkraftsaker (Dokument 8:217 S (2021–2022))
14. (395) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om å trekke tilbake utbyggingstillatelser på norsk sokkel som er i strid med Grunnloven (Dokument 8:236 S (2021–2022))
    Enst.: Nr. 8–14 sendes energi- og miljøkomiteen.
15. (396) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Nikolai Astrup, Erna Solberg, Tina Bru, Mathilde Tybring-Gjedde, Ove Trellevik, Bård Ludvig Thorheim og Linda Hofstad Helleland om energi for fremtiden (Dokument 8:222 S (2021–2022))
    Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen, unntatt forslag 58, som behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e (avvises).
16. (397) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Haltbrekken, Birgit Oline Kjerstad, Kari Elisabeth Kaski, Kirsti Bergstø, Freddy André Øvstegård og Kathy Lie om klimatiltak nå (Dokument 8:225 S (2021–2022))
    Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen, unntatt forslag 11, som behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e (avvises).
17. (398) Endringer i bildeprogramloven mv. (opphéving av statlig forhåndskontroll av kinofilm) (Prop. 79 L (2021–2022))
18. (399) Endringer i barnevernsloven mv. (krav om politiattest ved ansettelser i barne-, ungdoms- og familieetaten mv.) (Prop. 86 L (2021–2022))
19. (400) Lov om forskriftshjemmel for behandling av personopplysninger for frivillige tiltak på barne-, oppvekst- og familieområdet mv. (Prop. 94 L (2021–2022))
20. (401) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Silje Hjemdal, Himanshu Gulati, Per-Willy Amundsen, Sylvi Listhaug og May Helen Hetland Ervik om trygge fritidsaktiviteter (Dokument 8:193 S (2021–2022))
21. (402) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Aleksander Stokkebø, Turid Kristensen, Tage Pettersen, Helge Orten og Tore Vamraak om å ta sosialt ansvar og hjelpe folk med gjeldsproblemer gjennom en styrking og utvidelse av Gjeldsregisteret (Dokument 8:203 S (2021–2022))
    Enst.: Nr. 17–21 sendes familie- og kulturkomiteen.
22. (403) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Kari Elisabeth Kaski og Grete Wold om bemanning i barnevernet (Dokument 8:228 S (2021–2022))
    Enst.: Sendes familie- og kulturkomiteen, unntatt forslag 2, som behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e (avvises).
23. (404) Endringer i verdipapirhandelloven (flagging) og samtykke til godkjennelse av EØS-komiteens beslutning nr. 81/2020 av 12. juni 2020 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2013/50/EU (Prop. 83 LS (2021–2022))

Enst.: Sendes finanskomiteen, unntatt B, som sendes finanskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

24. (405) Endringer i verdipapirhandelloven mv. (samleproposisjon), samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2021/338 og samtykke til godkjennelse av EØS-komiteens beslutning nr. 53/2021 av 5. februar 2021 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2019/1160 og forordning (EU) 2019/1156 (Prop. 84 LS (2021–2022))
Enst.: Sendes finanskomiteen, unntatt B, som sendes finanskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
25. (406) Omlegging av særskatten for petroleumsvirksomhet til en kontantstrømskatt (endringer i petroleumsskatteloven mv.) (Prop. 88 LS (2021–2022))
26. (407) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi, May Helen Hetland Ervik, Sivert Bjørnstad, Terje Hansen, Himanshu Gulati, Frank Edvard Sve og Helge André Njåstad om å fjerne forskjellsbehandling som favoriserer utenlandsk eierskap i norsk næringsliv (Dokument 8:192 S (2021–2022))
27. (408) Representantforslag fra stortingsrepresentantene fra Une Bastholm, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om opprettelse av et solidaritetsfond for hjelp, gjenoppbygging og å motvirke matvare- og energikrisen som følge av Russlands invasjon av Ukraina (Dokument 8:194 S (2021–2022))
28. (409) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Lars Haltbrekken om at de som flyr mest, skal betale mest (Dokument 8:195 S (2021–2022))
29. (410) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Kari Elisabeth Kaski og Kirsti Bergstø om å lukke gjeldsfeller (Dokument 8:200 S (2021–2022))
30. (411) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi og May Helen Hetland Ervik om at oljefondet ikke skal brukes til klimaspekulasjon (Dokument 8:220 S (2021–2022))
31. (412) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Ingrid Fiskaa, Lars Haltbrekken og Marian Hussein om løsning for kontantutbetaling til befolkningen (Dokument 8:223 S (2021–2022))
32. (413) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marie Sneve Martinussen, Bjørnar Moxnes og Mímir Kristjánsson om å tette hull i det norske skattesystemet (Dokument 8:229 S (2021–2022))
33. (414) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm og Rasmus Hansson om å legge til rette for et mer bærekraftig hytteliv (Dokument 8:231 S (2021–2022))
34. (415) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Kjell Ingolf Ropstad og Dag-Inge Ulstein om å innføre en avgift på omdisponering av matjord og andre verdifulle arealer (Dokument 8:234 S (2021–2022))
Enst.: Nr. 25–34 sendes finanskomiteen.
35. (416) Endringer i pasientjournalloven mv. (nasjonal digital samhandling) (Prop. 91 L (2021–2022))
36. (417) Midlertidige endringer i smittevernloven (forlengelse av reglene om koronasertifikat) (Prop. 92 L (2021–2022))
37. (418) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar og Tobias Drevland Lund om kutt i lederlønningene i helseforetakene (Dokument 8:202 S (2021–2022))
38. (419) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Bruflot, Erlend Svardal Bøe, Kari-Anne Jønnes, Turid Kristensen, Anne Kristine Linnestad og Tone Wilhelmsen Trøen om å forebygge og redusere ensomhet (Dokument 8:219 S (2021–2022))
39. (420) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Sylvi Listhaug, Morten Wold og Hans Andreas Limi om å gi raskere tilgang til medisiner for norske pasienter (Dokument 8:233 S (2021–2022))
Enst.: Nr. 35–39 sendes helse- og omsorgskomiteen.
40. (421) Endringer i forvaltningsloven (skyldkrav ved administrativ foretakssanksjon og habilitetsreglenes anvendelse for statsråder) (Prop. 81 L (2021–2022))
41. (422) Endringer i straffeprosessloven og tvisteloven mv. (fjernmøter og fjernavhør i domstolene mv.) (Prop. 97 L (2021–2022))
42. (423) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per-Willy Amundsen, Tor André Johnsen, Silje Hjemdal og Himanshu Gulati om styrking av den sivile beredskapen (Dokument 8:213 S (2021–2022))
43. (424) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sandra Bruflot, Erlend Svardal Bøe, Ingunn Foss, Turid Kristensen, Tage Pettersen, Sveinung Stensland og Tone Wilhelmsen Trøen om bedre forebygging og bekjempelse av partnerdrap (Dokument 8:218 S (2021–2022))
44. (425) Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om en norsk offentlig utredning om politiskandalen (Dokument 8:232 S (2021–2022))

45. (426) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Olaug Vervik Bollestad og Dag-Inge Ulstein om forsterket innsats for å bekjempe menneskehandel, vår tids slaveri (Dokument 8:235 S (2021–2022))
    Enst.: Nr. 40–45 sendes justiskomiteen.
46. (427) Endringer i utlendingsloven (tilsyn med omsorgen for enslige mindreårige som bor i asylmottak) (Prop. 80 L (2021–2022))
47. (428) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kari Elisabeth Kaski, Andreas Sjalg Unneland, Kirsti Bergstø, Marian Hussein, Freddy André Øvstegård, Kathy Lie og Mona Fagerås om en rettferdig boligpolitikk (Dokument 8:197 S (2021–2022))
48. (429) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold, Kari Elisabeth Kaski, Marian Hussein, Kathy Lie og Torgeir Knag Fylkesnes om helhetlig aldersfastsettelse for enslige mindreårige asylsøkere (Dokument 8:198 S (2021–2022))
49. (430) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om betydelige kostnadsbesparelser i arbeidet med nytt regjeringskvartal i Oslo sentrum gjennom nedskalering av Hammersborgtunnel-prosjektet på Ring 1 (Dokument 8:205 S (2021–2022))
    Enst.: Nr. 46–49 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
50. (431) Endringar i vallova og partilova (høve til elektroniske underskrifter på listeforslag, tidspunkt for førebels oppteljing av førehandsrøyster m.m.) (Prop. 95 L (2021–2022))
    Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
51. (432) Endringer i lov om hundehold (forsvarlig hundehold) (Prop. 85 L (2021–2022))
52. (433) Representantforslag fra stortingsrepresentant Torgeir Knag Fylkesnes om å begrense maktkonsentrasjon i norsk dagligvare (Dokument 8:191 S (2021–2022))
    Enst.: Nr. 51 og 52 sendes næringskomiteen.
53. (434) Finansiering av prosjektet fv. 659 Nordøyvegen i Møre og Romsdal fylkeskommune (Prop. 93 S (2021–2022))
54. (435) Finansiering av Kvinnheradpakken i Vestland (Prop. 100 S (2021–2022))
55. (436) Revidert finansieringsopplegg for Askøypakken i Vestland (Prop. 101 S (2021–2022))
56. (437) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken, Ingrid Fiskaa og Audun Lysbakken om mer og bedre kollektivtransport (Dokument 8:196 S (2021–2022))
57. (438) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Bjørnar Moxnes, Sofie Marhaug og Geir Jørgensen om å prosjektere Furuset-lokket på E6 (Dokument 8:201 S (2021–2022))
58. (439) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Larsen, Trond Helleland, Charlotte Spurkeland og Erlend Svardal Bøe om godkjenning av behandlersete i ambulanse (Dokument 8:210 S (2021–2022))
59. (440) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen og Tor André Johnsen om fornuftsbasert regulering av campingbiler (Dokument 8:211 S (2021–2022))
60. (441) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Andreas Limi, May Helen Hetland Ervik, Frank Edvard Sve, Marius Arion Nilsen, Bård Hoksrud og Morten Stordalen om MC som et praktisk transportalternativ som bør være tilgjengelig for flere (Dokument 8:214 S (2021–2022))
    Enst.: Nr. 53–60 sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
61. (442) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen, Frank Edvard Sve, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om bedre rammebetingelser for veterankjøretøy (Dokument 8:224 S (2021–2022))
    Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, unntatt forslag 1, som behandles etter forretningsordenen § 39 annet ledd bokstav e (avvises).
62. (443) Endringer i barnehageloven (selvstendig rettssubjekt, forbud mot annen virksomhet, meldeplikt m.m.) (Prop. 82 L (2021–2022))
63. (444) Endringer i friskolelova (nytt navn på loven og oppheving av to godkjenningsgrunnlag) (Prop. 98 L (2021–2022))
64. (445) Representantforslag fra stortingsrepresentanten Abid Raja, Guri Melby, Grunde Almeland og Ingvild Wetrhus Thorsvik om et mer fleksibelt barnehagetilbud, bedre tilpasset familienes behov (Dokument 8:204 S (2021–2022))
65. (446) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Andreas Sjalg Unneland, Grete Wold og Freddy André Øvstegård om utvikle alternative sluttvurderingsformer til dagens eksamen i ungdomsskole og videregående opplæring (Dokument 8:207 S (2021–2022))
66. (447) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Silje Hjemdal, Carl I. Hagen og Himanshu Gulati om en strategi for å sikre akademisk frihet (Dokument 8:227 S (2021–2022))
67. (448) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Freddy André Øvstegård, Grete Wold, Marian Hussein, Mona Fagerås, Kari Elisabeth Kaski og

Kathy Lie om tiltak for økt bemanning i skoler og barnehager (Dokument 8:230 S (2021–2022))
Enst.: Nr. 62–67 sendes utdannings- og forskningskomiteen.

68. (449) Prioriterte endringer, status og tiltak i forsvarssektoren (Meld. St. 10 (2021–2022))
69. (450) Lov om gjennomføring av tilleggsavtale mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021 (forsvarssamarbeidsloven) mv. (Prop. 89 L (2021–2022))
70. (451) Endringer i Norfundloven (forvalteroppgaver) (Prop. 99 L (2021–2022))
71. (452) Samtykke til inngåelse av tilleggsavtale mellom Norge og USA om forsvarssamarbeid av 16. april 2021 (Prop. 90 S (2021–2022))
72. (453) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Christian Tybring-Gjedde, Hans Andreas Limi, Per-Willy Amundsen, Dagfinn Henrik Olsen og Terje Halleland om tiltak for å styrke Norges forsvarsevne og nasjonale beredskap (Dokument 8:221 S (2021–2022))
73. (454) Representantforslag frå stortingsrepresentantane Ingrid Fiskaa, Lars Haltbrekken, Andreas Sjalg Unneland, Kari Elisabeth Kaski og Kirsti Bergstø om sletting av Ukrainas statsgjeld (Dokument 8:226 S (2021–2022))
Enst.: Nr. 68–73 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Man fortsatte behandlingen av

Sak nr. 8 [14:15:17]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wetrhus Thorsvik, Abid Raja og Guri Melby om å styrke undervisningskvaliteten for studenter under pandemien og følge opp studenters studieprogresjon og undervisningstilbud (Innst. 253 S (2021–2022), jf. Dokument 8:109 S (2021–2022))

Freddy André Øvstegård (SV) [14:15:55]: Jeg deler forslagsstillernes bekymring for studentene og hvordan det går med dem nå etter en lang tid preget av smittevernbegrensninger på universitetene og høyskolene våre.

Vi vet hvor viktig det er å kunne være til stede på campus og møtes både faglig og sosialt. Veldig mange studenter har også blitt hardt økonomisk rammet – på den ene siden når deltidsjobber har blitt borte og man ikke har fått det samme økonomiske sikkerhetsnettet som andre arbeidstakere, og på den andre siden når prisene i samfunnet har økt.

Spørsmålet er hva som er rett medisin. SV er enig med Norsk studentorganisasjon og flere i høringen, som mener at forslag fra høyresiden om bl.a. å utvide studieåret ikke er det som trengs nå, men heller at institusjonene, som alltid, må bli bedre på å følge opp studentene tettere. Det slår også flertallet fast i innstillingen.

Det sosiale kan ikke overdrives. Den årlige rapporten om studentenes helse har lenge vært alarmerende, og pandemien har bare gjort det verre. Uten å ha det bra i hverdagen er det vanskelig å fullføre studiene. Derfor er det viktig at SV og regjeringspartiene i januar ble enige om å bevilge 170 mill. kr mer til det psykososiale tilbudet på institusjonene. Det er penger som også kan gå til studentfrivilligheten, som er viktig, og som gjør et veldig godt arbeid med å skape liv, fellesskap og inkludering på campus.

Dårlig økonomi kan gå ut over både helsen og muligheten til faktisk å satse reelt på studiene. Når studenter må jobbe mer for å få endene til å møtes, så mye at det går ut over studiene eller at de ellers i det daglige hindres av dårlig økonomi, går det helt klart ut over gjennomføringen.

Derfor er økningen av stipendet på 3 000 kr til alle studenter med strømutgifter, noe SV fikk forhandlet inn i januar, også viktig, men det er klart at det ikke holder. I tiden vi står i nå, med høy prisvekst, blir studiestøtten bare mindre og mindre verdt. Derfor blir også kampen for å øke studiestøtten bare viktigere for å sørge for at alle studenter nå får gode muligheter til å ta igjen det tapte og satse på studiene sine.

Hege Bae Nyholt (R) [14:19:04] (komiteens leder): Tett i tett i auditoriet, timer på lesesalen, kaffe i kantina, labforsøk, vorspiel, nye venner, nachspiel, kanskje noen nye uvenner – det er mange måter å beskrive studentlivet på, men de to foregående årene er det få eller ingen av tingene jeg nevnte, som har preget tiden for våre studenter.

Foreleserne har holdt sine forelesninger på Teams, studentene har tilbragt det meste av døgnets timer på hybler, og fadderuka foregikk digitalt eller i små grupper med god avstand og med munnbind og det hele. Jeg husker et bilde av en student som deltok på et digitalt sosialt arrangement. Han hadde stelt seg og ordnet seg, men i stedet for å gå ut døra hadde han vært løsningsorientert og slått opp strykebrettet foran sengen. På strykebrettet sto pc-en og en ølboks. Jeg tenkte at det så ensomt og vanskelig ut, for hvordan blir man egentlig venner på Teams hvis man ikke kjenner folk fra før?

Våre studenter har to tøffe år bak seg, men det gjelder ikke først og fremst den faglige progresjonen. Studentene har hatt det tøft sosialt, faglig og økonomisk. Tallene viser at ensomheten har økt. Flere studenter rapporterer om dårligere psykisk helse. Mange var avhengige av økonomisk hjelp hjemmefra når deltidsjobben falt bort og studentene ikke fikk dagpenger. Ikke

alle har foreldre som kan bidra med støtte, og nye tall viser at hele 28 pst. av studentene tar opp forbrukslån i løpet av studietiden. Det er noe vi ikke kan være bekjent av i et av verdens rikeste land.

I dag er Norsk studentorganisasjon samlet til landsmøte. Vi bør lytte til studentenes egne krav og ønsker, og de kan ganske kort oppsummeres slik:

– Øk finansieringsgraden. I en rapport fra SSB fra 2020 slås det fast at jo mer man jobber ved siden av studiene, jo mindre er sannsynligheten for at man står på eksamen. Økt finansiering er god gjennomføringspolitikk, og det er bra for studenten og bra for samfunnet at de har tid og krefter til å studere.
– Bygg flere studentboliger. Dyre hybler og dyre studentkollektiver spiser opp studentenes månedlige utbetalinger og fører til at de aller fleste må jobbe ved siden av eller få økonomisk hjelp.
– Inkluder studenter i dagpengeordningen. Hvorfor skal den ene servitøren ha rettigheter og den andre ikke?

Det har vært en vanskelig periode, og det er ikke til å komme unna at det har hatt konsekvenser for utbyttet både faglig og sosialt. Når vi nå skal finne de gode tiltakene for veien videre, må vi lytte til studentene selv for å finne den rette medisinen. Vi må sørge for at det er gode nok rammer til at studentene får tid til å være studenter.

Abid Raja (V) [14:22:11]: Pandemien har hatt stor påvirkning på studenter over hele landet. Det har veldig mange av de forutgående talerne allerede vært inne på. Jeg ser også av brevet som statsråden har sendt, at man er enig i store deler av problembeskrivelsen.

Omfattende digital undervisning og manglende sosialt fellesskap på studiestedet har gjort det vanskelig for en del studenter å ha den faglige utviklingen de ønsket seg. Studiebarometeret 2021 understreker at studentene har opplevd kvaliteten på nettundervisningen som dårligere enn fysisk undervisning, og at de har opplevd denne undervisningen som mindre motiverende.

Jeg vil understreke at universitetene og høyskolene har hatt en krevende jobb med å tilpasse undervisningen under pandemien, og at det er imponerende hva de har fått til på kort tid og under en vanskelig periode. Likevel er det alvorlig at så mange studenter har opplevd nettundervisningen som krevende for sin studiehverdag. Så er jeg glad for – og det er positivt – at andelen bachelorstudenter som gjennomfører på normert tid, har økt i pandemiårene 2020 og 2021, og at andelen mastergradsstudenter som fullfører på normert tid, er høyere i 2021 enn det har vært på mange år. Dette betyr likevel ikke at studentene har opplevd å få god faglig undervisning, men at mange har klart seg bra på tross av vanskelighetene under pandemien.

Regjeringen redegjør i sitt brev til komiteen for mye av arbeidet Kunnskapsdepartementet har gjort og gjør for å styrke undervisningen. Venstre er enig i at institusjonene har ansvar og frihet hva gjelder innhold og opplegg for undervisningen. Forslaget er ikke formulert med henblikk på å overstyre virkemidlene hos utdanningsinstitusjonene, men som virkemidler som kan vurderes i dialog med institusjonene.

Centre on Experiential Legal Learning, CELL, ved juridisk fakultet ved Universitetet i Oslo støtter i hovedsak forslag nr. 1 som er fremmet i denne saken. Vi er enig med CELL i at man i arbeidet med implementeringen av forslaget bør arbeide for å unngå eventuelle negative bivirkninger.

Venstre er også enig i at det viktigste er å velge de undervisnings- og vurderingsmetodene som er best egnet for å oppnå læringsmålene og sikre læringsutbytte. Pandemien har ført til en betydelig utvikling av digitale tilbud ved lærestedene. Derfor er det viktig at forslag nr. 2 gjennomføres i dialog med institusjonene for høyere utdanning, slik forslaget lyder.

Samtidig mener Venstre at det fysiske tilbudet til studentene bør styrkes etter pandemien på en måte som sikrer gode læringsmiljø. Hvor stor del av et slikt fysisk tilbud som brukes til undervisning, må fortsatt være opp til institusjonene selv å bestemme.

Statsråd Ola Borten Moe [14:25:27]: Jeg tror alle her i salen vil det beste for studentene. Jeg tror også alle her i salen helst skulle sett at pandemien aldri hadde skjedd, med de konsekvensene det har hatt. Vi er alle enige om at det er viktig at studentene får undervisning av høy kvalitet, god faglig oppfølging, og at de har et godt læringsmiljø – både faglig og sosialt. Det er dette som til sammen fremmer god læring.

Universiteter og høyskoler har etter universitets- og høyskoleloven ansvar for å sikre kvaliteten i utdanningene, og jeg er sikker på at institusjonene følger opp sitt ansvar for studentenes læring på en god måte. Det har vært kommunisert fra departementet gjennom hele pandemien, i etterkant av pandemien og i den dialogen departementet løpende har med institusjonene.

Under pandemien la smitteverntiltakene dessverre begrensninger på institusjonenes handlingsrom til god oppfølging av studentene. Det er ingen tvil om at stor grad av digital undervisning over tid var vanskelig for både studenter og ansatte, men selv om pandemien har vært krevende, har den også gitt nye muligheter. Økt kompetanse om digitale verktøy og digital undervisning skaper også noen spennende muligheter.

Vi vet at institusjonene er opptatt av å tilby undervisning av høy kvalitet. Nå som smitteverntiltakene ikke lenger legger føringer, kan de faglige vurderingene for

undervisningsform og metode igjen få veie tyngst. Jeg har tillit til at den enkelte underviser og den enkelte institusjon i tråd med universitets- og høyskoleloven velger det som best fremmer studentenes læring, enten det er digitale eller fysiske undervisningsformer.

Derfor mener jeg det er hensiktsmessig at institusjonene får mest mulig frihet til å vurdere hva som skal til for å bøte på konsekvensene av pandemien. Samtidig er det viktig å gi institusjonene gode rammer for dette arbeidet, og senest i januar fikk institusjonene og samskipnadene tilført ekstra midler.

Selv om pandemien for vår del i stor grad er over og Norge har åpnet opp, har vi ikke full oversikt over de langsiktige konsekvensene av pandemien. Der må vi bare følge med i fortsettelsen og over tid. Vi vil fortsette å følge med på studentenes progresjon og gjennomføring og ha dialog med universitetene, høyskolene og studentenes egne organisasjoner.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:28:15]: Den sosiale og økonomiske tryggheten til studentene er ganske så avgjørende for muligheten de har til virkelig å kunne satse på studiene sine. Hvis man må jobbe nesten heltid ved siden av fulltidsstudier for å klare å betale husleia, lunsjen og strømregningen, blir det lite tid og krefter igjen til lesesalen.

Nå er det sånn at studiestøtten prisreguleres med 2 pst. i år. Som vel de fleste er klar over, er prisveksten vesentlig høyere enn det. Statsråden har tidligere sagt at han ikke har noen planer om å øke studiestøtten. Er det en plan han tenker å se nytt på, nå som virkeligheten har endret seg siden han uttalte det han gjorde den gang?

Statsråd Ola Borten Moe [14:29:04]: Jeg er i den heldige situasjonen at jeg styrer på grunnlag av det budsjettet som representanten Øvstegård selv var med og vedtok. Det gir også rammene for både nivået på studiestøtten og hvordan den studiestøtten skal vurderes i tråd med konsumprisindeksen. Over tid er det sånn at kjøpekraften til studentene har vært lik KPI. Som representanten påpeker, er det imidlertid mulig at det er utfordringer i situasjoner som i år, der man kanskje har og vil få en svært høy stigning i KPI. Det er ting vi eventuelt må komme tilbake til.

Abid Raja (V) [14:30:02]: I sitt svarbrev skriver statsråden:

«Det er helt klart at pandemien har hatt negative konsekvenser for mange studenter, og representantene peker på viktige utfordringer når det gjelder undervisningskvalitet og oppfølging av studentene.»

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil statsråden gå i dialog med institusjonene for høyere utdanning for å sikre at alle studenter får tilbud om deltakelse i fysiske læringsmiljø i samme omfang som før pandemien, og samtidig vurdere ytterligere tiltak som støtter mer kvalitet i deling av faglig innhold, nye digitale læringsplattformer og digitalisering av undervisningen?

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Ola Borten Moe [14:30:45]: Jeg tror det er hevet over enhver tvil at pandemien har hatt enorme konsekvenser for nær sagt alle mennesker i Norge, inkludert oss som sitter i denne sal, og selvsagt også for studentene.

For å kvittere ut spørsmålet: Det er ikke bare sånn at vi har planer om å gå i dialog med universitetene og høyskolene, det er en dialog vi har hatt hele tiden gjennom pandemien. Forventningene har vært og er så god undervisning som overhodet mulig, så høy kvalitet på undervisningen som overhodet mulig. Jeg opplever at det er svært stor oppmerksomhet på hvordan man kan tilrettelegge for god undervisning og gode sosiale miljø, spesielt i etterkant av pandemien, der mange har mye å ta igjen, og der det er viktig å komme tilbake til noe som ligner en normal hverdag og et normalt liv. Det har også både regjeringen og Stortinget bidratt til å øke tilretteleggingen for gjennom ekstra bevilgninger.

Abid Raja (V) [14:31:47]: Jeg er veldig glad for at statsråden bekrefter det, for jeg syns det var litt rart. Spørsmålet jeg formulerte, er i realiteten ordrett fra det forslaget vi har fremmet, forslag nr. 2, om at Stortinget ber regjeringen i dialog med institusjonene for høyere utdanning sikre at alle studenter får tilbud om deltakelse i fysiske læringsmiljø, osv.

Det er nøyaktig det samme spørsmålet jeg formulerte til statsråden, og da syns jeg det er verdt å spørre statsråden: Hva syns statsråden om at regjeringspartiene stemmer imot dette forslaget her i salen, som statsråden sier at statsråden både er i gang med og vil fortsette å være i gang med?

Statsråd Ola Borten Moe [14:32:28]: Jeg mener det er helt naturlig, for Stortinget er lovgivende forsamling og gir rammene for oppfølging av sektoren gjennom lov. Ansvaret for den praktiske gjennomføringen av de målene vi har satt oss, ligger til institusjonene selv, klarlagt klart gjennom universitets- og høgskoleloven. Det er ryddig at Stortinget ikke vedtar denne typen anmodninger, men nøyer seg med – etter mitt skjønn – å konstatere at denne jobben gjøres. Det er ikke noen uenig-

het mellom posisjon og opposisjon. Det er i så fall en oppkonstruert problemstilling.

Abid Raja (V) [14:33:05]: Jeg vil nødig oppkonstruere problemstillinger, jeg viser bare til forslag nr. 1. Det kan hende statsråden vil være enig i at det er relativt mykt formulert, for det står i forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre at «Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak for å gi mer undervisning med mer kvalitet for å innhente tapt studieprogresjon i forbindelse med pandemien», og at det må skje i dialog med institusjonene, slik det står i det videre.

Spørsmålet kan jo formuleres til statsråden slik at han kan forsikre Stortinget: Vil han vurdere tiltak for å gi mer undervisning med mer kvalitet for å innhente tapt studieprogresjon i forbindelse med pandemien – selvfølgelig i dialog med institusjonene for høyere utdanning? Vil han vurdere dette?

Statsråd Ola Borten Moe [14:33:49]: Dette er det vi gjør hele tiden, på oppdrag fra Stortinget, så ikke bare er forslaget vurdert, det er også kvittert ut.

Abid Raja (V) [14:33:59]: Det er veldig flott at statsråden vurderer det, men det er litt rart da at regjeringspartiene på Stortinget stemmer imot dette forslaget. Forslaget er jo ikke et pålegg til regjeringen om hvilke tiltak man skal gjøre, men at man skal vurdere de ulike tiltakene. Jeg er veldig glad for at statsråden iallfall på eget initiativ kommer til å vurdere de to forslagene som ligger der, selv om hans parti og det andre regjeringspartiet stemmer imot disse forslagene.

Statsråd Ola Borten Moe [14:34:26]: Nå har man konstruert en uenighet som ikke eksisterer. Jeg vet ikke hvor mye lenger vi kommer med dette her, så det er ikke så mye mer å si.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Torleik Svelle (Sp) [14:34:57]: I mitt tidligere innlegg tok jeg opp en bekymring fra en rekke studenttillitsvalgte i en rekke universiteter, knyttet til Venstres forslag. Jeg ønsker en klargjøring av hvorvidt Venstre ønsker å pålegge studenter undervisning i sommerhalvåret, eller om man ønsker å flytte undervisningen, med det forslaget man har lagt fram her i dag.

Jeg er glad for at regjeringen med Senterpartiet og Arbeiderpartiet ser at studentfrivilligheten har en helt avgjørende rolle for å inkludere studenter i det daglige virket. Det er også slik at det ikke blir noe studentfrivillighet av at vi bare vedtar det her i salen. Studentfrivillighet er nødt til å skapes av studentene selv, og det beste vi kan gjøre, er å legge til rette. Derfor er jeg glad for at man klarte å få på plass 170 mill. kr som er med på å legge til rette for god studentfrivillighet rundt omkring, og som også bidrar til god inkludering av studenter.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [14:36:10]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Abid Raja, Jan Tore Sanner, Kari-Anne Jønnes og Margret Hagerup om en plan for å ta igjen tapt faglig og sosial læring og tette kunnskapshull for elever i norsk skole (Innst. 252 S (2021–2022), jf. Dokument 8:118 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Elise Waagen (A) [14:37:14]: I anledning av at saksordføreren ikke er her, tar jeg på meg oppgaven med å si noen ord om behandlingen av saken. Jeg vil takke komiteen for en god behandling og forslagsstillerne for å fremme en viktig problemstilling. Selv om vi nå har løftet blikket framover, pandemien virker fjern, og vi har kastet munnbindene, skal vi leve med konsekvensene i lang tid framover.

Selv om jeg mener at det er viktig at denne saken løftes, er Arbeiderpartiet uenig i flere av løsningene som presenteres i forslaget vi behandler her i dag. Det er viktig at konsekvensene av pandemien løftes fram, at vi diskuterer dette, og at vi følger de faglige rådene, men det å lene seg på statlig overstyring er ikke Arbeiderpartiets politikk. Det er derfor bra at kunnskapsministeren har tatt initiativ til to nye forskningsprosjekter for å gi oss verdifull informasjon om hva som faktisk har vært konsekvensene av pandemien. Skal vi gjøre de riktige vurderingene og riktige tiltakene på lang sikt, ja, da må vi ha den riktige kunnskapen.

Vi vet at pandemien har rammet veldig ulikt på ulike steder. I enkelte kommuner har man kunnet ha en barnehagehverdag og en skolehverdag som har vært tilnærmet lik en pandemisituasjon som har vært fri for smitte, mens andre steder, eksempelvis her i Oslo, vet vi at man har hatt relativt strenge tiltak over tid. Det betyr

også at tiltakene må tilpasses den situasjonen som har vært der ute.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre tar til orde for at man skal ha på plass en kartlegging av elevenes lese- og regneferdigheter før skolestart og tilby intensiv opplæring i lesing og regning til elever som trenger det. Forslaget innebærer et omfattende, nytt testregime som vil kreve mye tid og ressurser.

Tiltakene må være basert på tilliten til lærerne der ute, de som ser det enkelte barnet og ser hva som trengs. Det betyr at hvis vi her inne tillater oss å komme med fiffige løsninger fjernt fra klasserommene, mener jeg at det ikke er til barnets beste. For Arbeiderpartiet er det viktig å gi lærerne tid, gi dem rom og ikke nye statlige pålegg, noe som ikke er i tråd med det man trenger nå.

Parr-utvalget er tydelig på at utfordringer ikke løses med kortvarige innsatser eller tiltak. Det er behov for at man er målrettet og langsiktig i arbeidet som nå skal gjøres. Konsekvensene av pandemien krever skreddersøm tilpasset den enkelte elev, ikke statlig overstyring.

Jeg er glad for at regjeringen har bevilget 2,5 mrd. kr mer til kommunene. At man har fulgt opp med ekstrabevilgninger, sørget for et styrket lag rundt eleven og er tydelig på at man skal følge opp føringene fra Parr-rapporten, er nettopp det skolene trenger nå – ikke nye tiltak fra denne salen.

Tore Vamraak (H) [14:40:38]: Vi har to år med pandemi bak oss. Det er for tidlig å konkludere om alle konsekvensene av pandemien, men det er allerede nå klare indikasjoner på at elevene har fått svakere faglig og sosialt læringsutbytte under pandemien. Elevundersøkelsen som ble lagt fram 10. februar i år, viser at to av tre elever melder at skolehverdagen deres er negativt påvirket, og det er store variasjoner.

Den regjeringsoppnevnte arbeidsgruppen under ledelse av utdanningsdirektør Grethe Hovde Parr la i juni i fjor fram sin rapport, Skolen etter koronapandemien. Parr-rapporten identifiserer skolens hovedutfordringer fra pandemien og peker på nødvendige tiltak. Jeg vil trekke fram de hovedutfordringene som Parr-rapporten peker på, for det første mangel på tilhørighet for alle elever i det faglige og sosiale læringsfellesskapet. Elevene opplever mer ensomhet og svekket psykisk helse, det er nedgang i elevenes motivasjon og mestring, og det er bekymringsfullt fravær blant elevene.

Den andre hovedutfordringen er at noen elever og elevgrupper er ekstra hardt rammet av pandemien, og det pekes på årsaker til dette.

Dette er alvorlige utfordringer som er godt dokumentert, og som krever tiltak. Parr-rapporten peker på en rekke tiltak som kan bidra til å sikre inkludering for alle i gode skole- og læringsfellesskap, identifisere og følge opp elever med stort faglig og sosialt læringstap og kompensere for tapt læring og progresjon for alle.

Jeg er glad for at en enstemmig komité stiller seg bak forslaget om å be regjeringen ha dialog med kommuner og fylkeskommuner om tiltak for å bøte på negative konsekvenser av pandemien for elever i norsk skole, og at anbefalingene fra Parr-rapporten skal vektlegges i denne dialogen. Jeg hadde likevel håpet at regjeringen og regjeringspartiene hadde tatt et sterkere ansvar for å følge opp Parr-rapporten med en målrettet tiltakspakke som kunne hjulpet kommunene med å ta igjen tapt sosial og faglig læring og tette kunnskapshull.

Sommerskole er et av mange tiltak som Høyre fremmer i denne saken. Dette er et tiltak som først og fremst gir en annerledes arena som kan bidra til å ta igjen tapt sosial læring, men også en arena som gir en annen inngang til den faglige læringen enn hva elevene får på skolen. Nettopp derfor er dette et tiltak som særlig kan hjelpe de elevene som har kunnskapshuller som følge av pandemien.

Grunnleggende ferdigheter er viktig for elevenes mestring og læringsglede i alle fag. Også før pandemien hadde et urovekkende høyt antall elever et kritisk lavt mestringsnivå i lesing og regning. Skoleeierne burde ha en plikt til å kartlegge elevenes lese- og regneferdigheter og dernest en plikt til å tilby intensiv opplæring for å hindre at elevene blir hengende stadig mer etter.

Tilstedeværelse i undervisningen er en forutsetning for god læring. Derfor må skoleeierne sørge for god fraværsoppfølging gjennom hele skoleløpet. Vi kan ikke sitte og vente og se an hvordan tapt læring og kunnskapshuller får videre konsekvenser for elevene. Jeg tar derfor opp de forslagene som Høyre står bak i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Tore Vamraak tatt opp de forslagene han refererte til.

Maren Grøthe (Sp) [14:43:56]: I nesten to år levde vi med smitteverntiltak. De har loset oss godt gjennom pandemien, men de har også hatt en kostnad for den oppvoksende generasjonen. Uker med fag over en skjerm og få samlingspunkt har vært en belastning for barn og unge både faglig og sosialt. Derfor er det viktig at vi nå er på banen og følger opp elevene på veien ut av pandemien.

Men løsningen på det er ikke detaljstyring av lærernes, skolens, kommunenes eller fylkeskommunenes organisering av opplæringen eller nye kartlegginger fra nasjonalt hold, som Høyre og Venstre her legger opp til. Pandemien har rammet kommunene og enkeltelevene ulikt, både fordi situasjonen i Osen, i Stjørdal eller her i Oslo har vært helt ulik, og også fordi elevene tar ting og

situasjoner på ulike måter. Derfor krever også veien ut av pandemien ulike tiltak.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet har tillit til at lærerne, skolene og kommunene ser elevene i dette arbeidet. Vi har tillit til at de som står ved siden av elevene sine hver eneste dag, vet hva de trenger mest, og at de iverksetter de tiltakene de ser det er behov for. Men da trenger de tid, og de trenger handlingsrom for å gjøre akkurat det.

Vår oppgave i dette arbeidet er å støtte dem på veien. Derfor er det veldig bra, viktig og riktig at regjeringen nå bevilger 2,5 mrd. kr ekstra til kommunene i årets budsjett, og at vi fordeler 216 mill. kr til de kommunene som har vært hardest rammet av smitte, til nettopp slike tiltak.

Parr-rapporten var tydelig på at det er nettopp slik vi må gå fram. Den understreker at det er behov for ulike tiltak på forskjellige steder og for ulike elever. De fleste tiltakene som arbeidsgruppa faktisk foreslo, handlet nettopp om å styrke det arbeidet som allerede gjøres i skolen, og er i stor grad tiltak som både må avtales og iverksettes lokalt.

Framover blir det viktig for oss å holde dialogen og følge situasjonen tett opp mot kommunene og fylkeskommunene. Vi har også startet arbeidet med å hente inn et enda bedre kunnskapsgrunnlag for hvordan vi skal gjøre dette på best mulig måte i praksis. For det er kun sammen med dem som kjenner elevene best, at vi greier å sikre at vi skal ta elevene tilbake til hverdagen enda sterkere rustet enn før.

Freddy André Øvstegård (SV) [14:46:57]: Det er ganske åpenbart at skolen bærer konsekvenser av pandemien fortsatt og nok vil gjøre det en god stund. Bare ett ganske hjerteskjærende eksempel på det er den bølgen av ufrivillig skolefravær, eller skolevegring, som helsesykepleierne i skolen for noen uker siden advarte om: barn som ikke kommer seg opp, som gruer seg, som kanskje etter lang tid, med en veldig annerledes skolehverdag, har mistet noe av fotfestet sitt i skolen.

Gjennom pandemien har det nok blitt tydelig for de aller fleste hvor viktig skolen er i ungenes liv, og det skorter ikke på advarslene både underveis i pandemien og nå etter. Barneombudet og Elevorganisasjonen med flere sendte et brev til regjeringen for noen uker siden, hvor de pekte på mye av det samme. De ba om en ekstraordinær opprustning av laget rundt eleven, alle de yrkesgruppene som jobber med elevene på skolen utover lærerne. Parr-utvalget, som leverte sin rapport i fjor, har også kommet med tydelige anbefalinger om tiltak som bør settes i gang, bl.a. igjen det å styrke laget rundt eleven.

Det er nettopp det Barneombudet, Elevorganisasjonen, Parr-utvalget og flere anbefaler som rett medisin – ikke det å sette i gang en generell kartlegging av lese- og regneferdigheter, slik høyresiden ønsker. Det vitner for meg om en høyreside som kanskje mangler noe kreativitet, når svaret stadig, samme hva spørsmålet er, er mer testing.

For det første er SV helt enig med det bl.a. Utdanningsforbundet sier, at et sånt nasjonalt pålegg er en mistillit til lærerne, som fra før vurderer elevenes utfordringer og tilpasser undervisningen i hvert klasserom. Enda mer testing pålagt ovenfra vil dessuten kreve mye tid og ressurser. SV vil heller lytte til lærerne, Elevorganisasjonen, Barneombudet, Parr-utvalget og Skolelederforbundet, som ber om og ønsker å få bidrag til mer tid og ressurser på hver skole, i hvert klasserom – flere dyktige ansatte, både flere kvalifiserte lærere og flere i laget rundt eleven for bedre å kunne følge opp de elevene som sliter nå.

Det som trengs etter at viktige år i barnas skoleløp har vært preget av hjemmeundervisning og mindre oppfølging, er nettopp tettere oppfølging både faglig og sosialt. Men tiden med pandemi har vist hvor kritisk lav bemanningen i skolen er av både pedagoger og andre faggrupper, og sykefraværet har vært for stort. Det har gått ut over tilbudet mange steder, og nå er mange ansatte i skolene og barnehagene utslitt. Derfor er det bra at hele komiteen i stedet står bak et forslag om å be regjeringen ha dialog med kommuner og fylker om andre tiltak.

Hege Bae Nyholt (R) [14:50:15] (komiteens leder): Disse to pandemiårene vil vi ha med oss inn i framtiden. Spørsmålet er hvordan vi griper an utfordringene og problemene. Er det med øye for hva som er best for barnas læring på lang sikt eller politikerens prestisje på kort sikt, slik at de kan vise til gode målinger?

Kontroll og testing er utvilsomt egnet for bilproduksjon, men menneskets vekstprosesser er fundamentalt forskjellige fra produksjonsprosesser, sa hjerneforsker Per Brodal på høringen om Venstre og Høyre sine forslag om å tette de såkalte kunnskapshullene etter pandemien, som vi i dag debatterer. Forslagene bærer preg av et foreldet læringssyn, der barn oppfattes som tomme beholdere som skal fylles med kunnskap, og der mer kunnskap går inn dersom man øker læringstrykket, sa Brodal.

Som vanlig er høyresidens medisin, uansett hva sykdommen er, mer testing, flere målinger. Dette er en medisin vi etter 20 år, der Høyre har satt premissene i skolepolitikken, vet at ikke fungerer. Testing, kartlegging og rapportering ble mer utbredt med Kunnskapsløftet. Å produsere sammenliknbare data, ofte gjennom testing, har vært løftet fram av politikere og skoleeiere som viktig i arbeidet med å fremme kvalitet og læring i skolen.

Høyre sørget for at resultatene fra nasjonale prøver ble offentliggjort. Resultatene har blitt brukt til å rangere skoler og kommuner, og hvert år kan man lese i landets aviser hvilke skoler som gjør det bra, og hvem som gjør det dårlig. Flere steder har tester blitt gjenstand for prestisjejag blant skoledirektører og politikere. Krav og forventninger om stadig bedre testresultat setter hele utdanningssystemet under press, viser en forskningskartlegging gjort av Kunnskapssenteret for utdanning. Stadig testing stresser lærerne og gjør at de velger en mer lærerstyrt undervisningsform, det hemmer bruk av lek og elevstyrt aktivitet – og det stresser barna.

Ungdata viser økende psykisk uhelse blant unge, og at de opplever til dels overveldende stress og prestasjonspress knyttet til skolen. Som Brodal sa: Det er jo ikke slik at jo mer kunnskap man trykker nedover ungene, og jo tidligere man gjør det, jo mer lærer de. Det er grunnleggende pedagogikk. At barn opplever mestring og er motivert, er en elementær forutsetning for læring. Det er kunnskap om elevenes faglige utvikling som gjør at vi må bort fra høyresidens ensidige og gammeldagse mål og resultatstyring i skolen. Nå må lærerne få konsentrere seg om det beste for elevenes læring på lang sikt, ikke politikernes prestisjeprosjekt. Det er til det beste for våre barn, for utdanning er langsiktig, og derfor advarte Brodal mot kortsiktig tenking om å fylle opp såkalte kunnskapshull.

Abid Raja (V) [14:53:35]: Når Venstre er med på å ta opp disse problemstillingene, er det fordi det er alvorlige funn og tilbakemeldinger fra undersøkelser som vi må ta på alvor.

Det er ikke en underkjennelse av alt det gode arbeidet som har blitt gjort i skolen under pandemien. Mange lærere har gjort en helt fantastisk god jobb med å følge opp elevene i en ekstremt krevende tid, og jeg er imponert over hvor raskt man klarte å omstille seg til en annerledes hverdag og leverte på det. Det er også mange elever som har oppnådd mye læring under pandemien og gjort det bra. Utfordringen ligger i at det ikke gjelder alle elevene, for noen hadde hjemmeskole i trangbodde leiligheter uten familie som kunne gi dem faglig støtte, og noen elever har mistet tilknytningen til skolemiljøet og sliter med å komme tilbake på skolen.

Vår oppgave er å se alle elevene, og særlig de svakeste elevene. Derfor er Venstre opptatt av at vi må sørge for nok ressurser og innsats inn mot disse elevene nå, slik at det ikke får langvarige virkninger for dem. Vi foreslår derfor å følge opp arbeidsgruppens anbefalinger med tiltak for å sikre inkludering for alle i gode skole- og læringsfellesskap, tiltak for å identifisere og følge opp elever med stort faglig og sosialt læringstap og tiltak for å kompensere for tapt læring og progresjon for alle.

Et tiltak som kunne ha hjulpet mye for å tette faglige og sosiale læringstap, hadde vært en satsing på f.eks. sommerskole i 2022. Det høres lite ut, men for dem det gjelder, er det allikevel viktig. Sommerskolen kan kompensere for noen av de faglige og sosiale følgene som pandemien har hatt for barn og unge.

Regjeringen Solberg, som vi satt i, satte i 2021 av 500 mill. kr til nyetableringer og utvidelser av sommerskoletilbudet for elevene i grunnskolen. Hele 228 kommuner benyttet seg av ordningen, og det er allerede kommuner som etterspør en lignende ordning for 2022. Støre-regjeringen har ikke satt av midler til å videreføre ordningen med sommerskole for 2022, og det er heller ikke tatt med i krisepakken fra regjeringspartiene og SV fra januar 2022.

Det er selvfølgelig for tidlig å konkludere rundt alle konsekvensene av pandemien, men allerede nå er det indikasjoner på at elever har fått svakere læringsutbytte under pandemien. Det må vi ta på alvor. Elevundersøkelsen viser at to av tre elever melder at skolehverdagen deres er negativt påvirket, og Parr-rapporten Skolen etter koronapandemien identifiserer utfordringer pandemien har skapt i skolen. Hovedutfordringen var ifølge dem mangel på tilhørighet for alle elevene i det faglige og sosiale læringsfellesskapet. Utvalget identifiserte opplevelse av mer ensomhet, svekket psykisk helse, nedgang i elevenes motivasjon og mestring og bekymringsfullt fravær blant elevene.

Avslutningsvis: I tillegg til vårt hovedforslag om å følge opp funnene i Parr-rapporten og om sommerskole fremmer vi også forslag om å følge opp kritisk høyt fravær, sørge for gode overganger mellom ungdomsskolen og videregående og sikre et ekstra løft for grunnleggende ferdigheter. Dette har blitt framstilt som hovedgrepet i forslaget, men hovedgrepet i vårt forslag er å tenke langsiktig om konsekvensene av pandemien og styrke laget rundt elevene og det sosiale læringsfellesskapet.

Statsråd Tonje Brenna [14:56:54]: Koronapandemien har vært belastende for mange barn og unge og kan få negative konsekvenser for deres faglige og sosiale utvikling. Blant annet derfor har regjeringen styrket kommunenes frie inntekter med 2,5 mrd. kr i 2022 sammenlignet med regjeringen Solbergs forslag. Vi har i tillegg fordelt 216 mill. kr til tiltak så langt i år, og vi har satt i gang flere prosjekter for å følge elevenes læring og utvikling i kjølvannet av pandemien.

Selv om det er behov for ekstra innsats i skolen i tiden framover, vil jeg advare mot overstyring av innsatsen fra Stortingets og regjeringens side, slik representantene legger opp til. Jeg mener at kommunesektoren og de mange høyt utdannede skolelederne og lærerne som jobber direkte med barn og unge, har bedre kunnskap

om hvilke tiltak som bør settes inn, og hvor, enn det nasjonale politikere har.

Som kunnskapsminister er jeg opptatt av å gi dem som arbeider i skolen, tillit, handlingsrom og forutsetninger for å utføre arbeidet de er utdannet til. Jeg ønsker ikke å legge meg på en linje der vi overstyrer skolehverdagen fra nasjonalt hold.

Selv om jeg langt på vei forstår og deler intensjonene til representantene, mener jeg det er stor risiko for at de foreslåtte tiltakene ikke vil treffe de faktiske behovene. Det er også en fare for at tiltakene vil virke forstyrrende på det arbeidet skolene allerede har satt i gang for å støtte elevene. Jeg har jevn og god dialog med partene i skole- og barnehagesektoren om hvordan vi kan motvirke konsekvensene av pandemien. Jeg oppfatter at sektoren ønsker et større lokalt handlingsrom enn det representantforslaget legger opp til, og at forslagene i liten grad svarer til de tilbakemeldingene jeg har fått.

Kunnskapen vi har, peker på at pandemien har slått svært ulikt ut, men at enkelte grupper er blitt spesielt rammet. Parr-rapporten fra 2021 understreker at det er behov for ulike tiltak ulike steder og for ulike elever. De aller fleste tiltakene Parr-rapporten foreslo, handlet om å styrke det arbeidet som allerede gjøres i skolen, og er i stor grad tiltak som må avtales og iverksettes lokalt.

Også anbefalingene vi har fått fra Utdanningsdirektoratet, støtter at kommunene må få handlingsrom til å iverksette både kortsiktige og langsiktige tiltak som er i tråd med det utviklingsarbeidet barnehagene og skolene ellers gjør. Både Utdanningsdirektoratet og Parr-rapporten peker videre på at det må settes inn målrettede tiltak for elever som identifiseres som sårbare. Slike tiltak må tilpasses av dem som kjenner elevene, og jeg mener det ikke er hensiktsmessig at regjeringen skal gi pålegg eller legge strenge rammer for hvordan dette skal løses lokalt.

I to år har våre ansatte i skoler og barnehager vist en utholdenhet og innsats det står enorm respekt av. Hver og en av dem har gjort mer enn det vi som samfunn kunne forvente. Derfor bør ikke vår takk til dem være overstyring og detaljstyring, det bør være tillit, respekt og frihet til selv å vurdere hva det er best å gjøre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Vamraak (H) [15:00:14]: Statsråden har, både i brev til komiteen og også her i salen, hevdet at representantforslaget legger opp til en fjernstyring fra storting og regjering av innsatsen. Det er ingenting i forslagene som legger opp til en fjernstyring av innsatsen, men Høyre er opptatt av å stille krav til kommunene som skoleeiere for å sikre at de tar tak i utfordringene fra pandemien, og at staten stiller opp med nødvendige tiltakspakker.

Mitt spørsmål er om statsråden ser at hun har et ansvar for å gjøre kommunene best mulig i stand til å håndtere utfordringer fra pandemien, og ikke minst et ansvar for å sikre at barna ikke faller igjennom i kommuner som har mangelfulle rutiner for oppfølging.

Statsråd Tonje Brenna [15:00:56]: Det gjør statsråden så absolutt. Det er noe av grunnen til at vi både – gjennom tett dialog – legger øret til jorden med tanke på hva behovene er ute i kommunene, både fra kommunenes, fylkenes og sektorens side, og har valgt å styrke kommuner og fylker økonomisk og bevilge ekstra penger til kompenserende tiltak. Det jeg reagerer på med forslaget, er at man fra denne salen skal fylle oppfølgingen med innhold. Når det pekes på plikt til å følge opp lesing, f.eks., er det å si til det at det er en plikt som ikke overholdes i dag. Når man sier at sommerskole er det som det bør satses på, er det en overstyring av kommunene. De kan fullt ut organisere sommerskole i dag. Når man foreslår at regjeringen skal be fylkeskommunene tilby innføringsfag til elever som har svake karakterer i ungdomsskolen, sier man at det er det som er saliggjørende. Jeg er opptatt av at de tingene vi bestemmer oss for å gjøre, må virke. Det mener jeg at disse forslagene ikke gjør, slik de nå foreligger.

Tore Vamraak (H) [15:01:58]: Det er viktig å vite hva som virker, og måten man ser resultater på, er gjennom testing. Det er det som viser hvordan kunnskapsnivået ligger an. Det ble fra flere representanter uttrykt at testing ses på som mistillit til lærerne. Samtidig peker Parr-rapporten på at mange elever har fått tapt faglig og sosial læring og fått kunnskapshuller gjennom pandemien. Så mitt spørsmål er om statsråden er trygg på at alle elever som har opplevd tapt læring og fått kunnskapshull i henhold til Parr-rapporten, får den tilstrekkelige oppfølgingen uten at man sørger for å tilegne seg denne kunnskapen om hvordan det står til i skolen.

Statsråd Tonje Brenna [15:02:52]: For det første mener jeg at det er en utrolig snever inngang til hva som gjør at vi har informasjon om våre elever, å si at testing er det eneste saliggjørende. Det er ikke riktig. Vi driver med forskning på disse tingene, vi følger med på hvordan utviklingen går. Vi har allerede en hel del ting vi tester i norsk skole, som vi følger resultatene av i lys av pandemien. Vi har også dialog ut mot sektoren og lytter til hva deres behov er.

Vi har fire prosjekter på gang. Det ene følger begynneropplæringen, det andre følger konsekvensene for ungdomstrinnet, det tredje følger hvordan dette har slått ut spesielt for de sårbare elevene, og det fjerde, som jeg mener det er veldig relevant for Stortinget å diskutere når vi får flere funn fra det, er hva som har virket av de

tiltakene som allerede er satt i verk. Jeg gjentar at jeg mener det ville være galt av oss å iverksette tiltak nå som vi ikke er sikre på at vil fungere. Jeg er opptatt av at vi legger rammer som gjør det mulig for ansatte i skole og barnehage å gjøre en best mulig jobb, vise dem tillit og vurdere hva det enkelte barn har behov for.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:04:07]: I mars sendte Barneombudet, Elevorganisasjonen og Skolelederforbundet et brev til regjeringen hvor de ba om at laget rundt eleven skal styrkes. Barneombudet sa det godt, så jeg skal sitere henne:

> «Nå er det regjeringens tur til å stille opp for barn og unge. De må nå styrke laget rundt elevene og sørger for at de får den oppfølgingen og hjelpen de trenger i og rundt skolen. Regjeringen kan ikke gå inn i denne nye fasen etter pandemien med en vente-og-se-holdning, selv om mye er tilbake til det normale.»

Er statsråden enig i dette hjertesukket fra Barneombudet? Og, kanskje enda mer konkret, er statsråden enig i at også regjeringen bør hjelpe kommunene som vil satse på laget rundt eleven, f.eks. i forbindelse med det forslaget til vedtak komiteen nå enstemmig fremmer, om å be regjeringen ha dialog med kommunene for å vektlegge Parr-utvalgets forslag til tiltak?

Statsråd Tonje Brenna [15:05:09]: Jeg er glad for den enigheten i komiteen og vil selvfølgelig følge opp det. Det er en del dilemmaer knyttet til i hvilken grad vi skal detaljstyre dette. Jeg skal være helt ærlig på at jeg tror mange av oss, både i storting og i regjering, ofte vurderer hvor fast ting skal ligge, f.eks. når det gjelder hva vi har normer for og ikke. Mitt mål er at vi får en rigg rundt det enkelte barnet og den enkelte eleven, med alle de forskjellige fagfolkene som skal jobbe for å gjøre det barnelivet best mulig, enten det er i skole, på fritiden eller totalt sett, som gjør at det er nyttig for både den enkelte familie og spesielt det enkelte barnet. Jeg er enig i observasjonene fra Barneombudet og mener det er veldig viktig å ta tak i, men akkurat hvilke løsninger vi kommer til å lande på, ser jeg fram til å diskutere med Stortinget videre. Jeg er ikke klar til å konkludere nå.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:06:06]: Jeg takker for svaret, og det er et godt svar. Det er viktig å finne den rette balansen i hvordan nasjonale myndigheter kan hjelpe alle dem som står ute i hvert enkelt klasserom, til å få både tid og mulighet til å gjøre den jobben de vet hvordan skal gjøres. Det jeg opplever er etterlysningen fra Barneombudet, Elevorganisasjonen, Skolelederforbundet og andre, og som også berøres i Parr-utvalgets rapport, er vel kanskje de nasjonale rammene for å hjelpe kommunene med å bemanne opp en del tjenester ut fra de lokale behovene de selv ser, særlig i laget rundt eleven, som det kalles, men også, for så vidt, i form av kvalifiserte lærere, sånn at lærerne får tid til å kunne se, hjelpe og tilpasse undervisningen til hver elev. Så mitt spørsmål til slutt til statsråden er om hun er enig i at dette også er regjeringens ansvar å bidra til, selv om det er et kommunalt ansvar i siste instans.

Statsråd Tonje Brenna [15:07:08]: Statsråden er enig i at det er vårt ansvar å legge til rette for det. Det er noe av grunnen til at vi både har styrket kommunebudsjettene og fylkesbudsjettene og gitt denne ekstrabevilgningen til oppfølging i kjølvannet av pandemien. Men noen ganger er det også et viktig bidrag å stå imot et ønske fra nasjonale myndigheter om å detaljstyre. Noen ganger er det viktig å si at vi har tillit til at fagfolkene der ute gjør gode vurderinger, at de har det enkelte barns beste for øye, at de er sikre på at hvis vi bidrar med gode rammer, vil barnevernstjeneste, PPT, skoler, barnehager og andre fagfolk klare å finne sammen til det beste for det enkelte barn. Da gjelder det hele tiden å være på utkikk etter den balansen som gjør at vi lykkes med dette i fellesskap. En av de viktigste rammene vi kommer med fra Stortingets side, er pengene. Så er det egentlig formalitetene og de kreative løsningene der ute som til sammen gjør at det enkelte barnet får den oppfølgingen hun eller han trenger.

Hege Bae Nyholt (R) [15:08:21]: Som foregående taler er jeg også opptatt av laget rundt eleven. Den pedagogisk-psykologiske tjenesten, også kjent som PPT, har vært presset de to foregående årene, på lik linje med barnehage og skole, men PP-tjenesten var i en utfordrende situasjon allerede før pandemien.

PP-tjenesten har langt flere oppgaver enn det tjenesten er dimensjonert for. Per nå er statlige krav om kompetanse og bemanning nærmest fraværende i PPT, og den svake lovreguleringen fører til betydelig variasjon i tjenestene mellom kommunene. Eksempelvis var det i 2019 i Trondheim 714 barn per fagstilling i PPT, mens det var 428 i Levanger.

Det kan ikke være sånn at det avhenger av hvor man bor, hvor raskt barna får den hjelpen de trenger. Å komme tidlig inn med støtte er viktig, og en styrking av støttesystemene handler om å utjevne og bekjempe Forskjells-Norge. Så mitt spørsmål blir: Hva vil statsråden gjøre for å øke bemanningen i PP-tjenesten nå, og vil statsråden på sikt gå inn for en bemanningsnorm i PPT?

Statsråd Tonje Brenna [15:09:27]: Det var et spørsmål i dagens tegn, holdt jeg på å si, for tidligere i dag var jeg på en konferanse, sammen med barne- og familieministeren, i regi av Utdanningsdirektoratet og Bufdir.

Der diskuterte de egentlig akkurat det samme: hvordan man skal få disse tjenestene til å jobbe bedre sammen, og hvordan de også skal finne hverandre og matche hverandre i en verden der noe er regulert med normer, og annet ikke.

Jeg tror igjen at det å ha tillit til at tjenestene kan jobbe godt sammen, er viktig. Jeg tror vi kan gjøre mer for å sørge for at de finner hverandre, at den ene hånden vet hva den andre gjør, og at vi kan bidra til at de jobber bedre sammen.

Jeg tror ikke at svaret alltid er normer og detaljregulering, men vi får diskutere videre og se. Nå er det store endringer på gang på barnevernsfeltet, med barnevernsreform, og det gjøres også et stort kvalitetsutviklingsarbeid på PPT-feltet. Hva framtiden bringer her, er det for tidlig å spå.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Kari-Anne Jønnes (H) [15:10:52]: Jeg vil begynne med å si at jeg tror vi alle i denne salen er enige om noe som har vært nevnt i debatten, nemlig lærernes og skolens enorme innsats gjennom pandemien. De har drevet endringsledelse i en presset tid, og det har de gjort på en veldig god måte – og så lar vi det ligge til grunn.

Så vil jeg si at debatten har hatt en del interessante innlegg, som tegner et bilde av høyresidens politikk som jeg ikke kjenner meg igjen i. Jeg vil få lov å minne om at det er høyresidens politikk som de siste årene har ført til at flere fullfører og består videregående skole, og at elevene er mer til stede på skolen. Hvorfor er det viktig for oss? Jo, fordi samfunnet trenger alle vi kan få gjennom videregående skole, ut i et arbeidsliv og ut i videre studier.

Det har blitt sagt at skolen bærer konsekvensene av pandemien. Ja, det kan man si, men det er den enkelte elev som bærer konsekvensene av pandemien, og det vil eleven gjøre over tid. Derfor er det viktig å understreke at det som blir tegnet som et testregime, for oss i Høyre er en kartlegging av hver enkelt elev, fordi vi vet at skal vi ha kunnskap i skolen, må vi ha kunnskap om skolen. Skal vi gi hver enkelt elev kunnskap på sitt nivå og klare å løfte hver enkelt, er vi nødt til å ha kunnskap. Derfor sier alle skoler som lykkes godt med å løfte den enkelte elev, at de kartlegger, og at kartlegging er grunnleggende viktig.

Hvorfor er vi opptatt av å registrere fravær? Jo, fordi det er utrolig stor forskjell på Skole-Norge – på skoler i kommuner og mellom enkelte klasser. Det er store forskjeller i hvordan fravær følges opp. Vi har ikke noe nasjonalt fraværsregister, og aldri før har det vært viktigere å sørge for at elevene er til stede på skolen, for aldri før har så mange elever hatt så mye fravær og gått glipp av mye viktig læring.

Hvorfor sier vi at sommerskole er viktig? Jo, fordi det sosiale er viktig. Veldig mange har gått glipp av mye sosialt i løpet av pandemien, og vi har erfaring med og mener det er en god idé å tilby sommerskole som inkluderende sosialt treffpunkt i trygge omgivelser. Hvorfor bruker vi ikke kulturskolene våre, f.eks. som en aktør inn i det?

Det som fra venstresiden blir presentert som høyresidens testregime i skolen, er vår måte å gi ulike barn like muligheter på, ved at vi møter dem på deres nivå, der de fortjener det.

Tore Vamraak (H) [15:14:02]: Testing stresser lærerne, sa representanten Bae Nyholt. Mitt inntrykk etter å ha hørt representantene fra Rødt, SV og Arbeiderpartiet, samt statsråden, er at testing stresser venstresidens politikere. De viser til at det er bra å sørge for kvalitet i produksjonen av biler, men det er mindre viktig for venstresiden å sikre kvalitet i utdannelsen av våre barn. Høyre er opptatt av at våre barn får en best mulig utdannelse, og godt skoleeierskap fordrer at myndighetene har kunnskap om hvordan det står til med elevenes læring. Venstresidens aversjon mot kunnskap svekker mulighetene til å iverksette de riktige tiltakene.

Det er nettopp det saken vi i dag behandler, handler om. Pandemien har ført til tapt faglig og sosial læring, og da er det ikke tilstrekkelig å drive overordnet makroforskning på effektene. Lærerne trenger – i det enkelte klasserom – verktøy for å sette inn de tiltakene som behøves for de enkelte elevene, og Høyre ønsker å gi lærerne disse verktøyene.

Elise Waagen (A) [15:15:32]: Det løftes opp ulike tiltak som er relativt konkrete til denne sal å være, og så lener man seg på Parr-rapporten. Men Parr-rapporten trekker ikke fram sommerskole, og Parr-rapporten sier heller ikke at vi skal innføre nye nasjonale tester. Parr-rapporten peker på skoleledere og skoleeiere, og selvsagt skal vi støtte dem i det arbeidet.

Vi vet at det er mange barn som bærer konsekvensene av pandemien, og vi skal være der, vi skal støtte dem, og vi skal støtte laget rundt eleven. Det vi ikke skal gjøre, er å gipse armen hvis noen har brukket foten – og det vet vi ikke herfra, fra denne salen, men det er det lærerne der ute i det enkelte klasserom som vet. Vi vet at «one size doesn't fit all» i denne saken, og nettopp derfor kan vi ikke herfra vedta detaljerte bestillinger som ikke svarer til behovene ute i klasserommene.

Det er ikke riktig at vi ikke tester. Vi har omfattende kartleggingsverktøy i skolen. Det vi diskuterer her nå, er om vi skal innføre *nye* kartleggingsverktøy som følge av pandemien. Det mener jeg ikke er riktig. Det skolen

trenger nå, er tid, ressurser og muligheten til å se det enkelte barn og den enkelte elev, ikke nye pålagte tiltak herfra som ikke passer til den enkelte.

Parr-rapporten omtalte sommerskole, selv om man ikke nødvendigvis anbefalte det, og jeg vil gjerne sitere rapporten. Der står det at «det minst brukte tiltaket er sommerskole, som nesten ingen rapporterer om bruken av». Dette kan ha en sammenheng med at oppdragsbrevet fra Kunnskapsdepartementet – da ledet av høyreregjeringen – kom 26. juni, og at tilskuddet ble utbetalt 3. juli. Skolene var allerede i gang med sommerferie da tilskuddet ble utbetalt. Sommerskole kan være fint det, enkelte steder, og det er ingenting i veien for at kommunene velger å bruke ekstratilskuddene som de nå får av denne regjeringen, til det, men det herfra å vedta at alle kommuner skal gjøre det, mener jeg er feil. Den romsligheten og den tilliten må vi ha til kommunene, til at de nettopp velger de tiltakene som passer best der ute. Så skal vi sørge for at man følger opp kommunene tett i det arbeidet, og sørge for at man har ressurser til nettopp å være der ute i kommunene, tett på laget, tett rundt elevene, men gjøre det på en klok måte som også viser tillit til fagfolkene.

Statsråd Tonje Brenna [15:18:26]: Representanten Jønnes sa at alle skoler som lykkes med å løfte den enkelte elev, gjør det fordi de kartlegger. Det jeg er helt overbevist om, er at det knapt er noen av de skolene som mener at de kartlegger eller løfter fordi Stortinget ba dem om det. Jeg tror at grunnen til at man lykkes i det enkelte klasserom med å løfte den enkelte elev, er at man vet nok om den eleven til å vite hva eleven trenger.

Jeg synes det er litt trist for hele denne diskusjonen – som vi er enige om utgangspunktet for, nemlig at vi har et mål om å gjøre skolehverdagen etter pandemien, og for øvrig også, best mulig for den enkelte elev – at det blir framsatt påstander om at vi har en slags kunnskapsaversjon fordi vi ikke spontant, kort tid før sommerferien, innfører flere tester og målinger for norsk skole. Jeg er for at vi skal teste og vite en del ting om norske elever, men vi må bruke den kunnskapen vi får gjennom de kartleggingene og den testingen, til det beste for elevene. Det å teste mer gjør ikke at noen lærer mer. Det å teste mer, eller kartlegge mer, må man jo gjøre fordi det er noe man ikke vet, og det at ikke alle stortingsrepresentantene vet hvordan det går med den enkelte elev, er naturlig, men det er ikke det samme som at læreren i det enkelte klasserom ikke vet hvordan situasjonen er i klasserommet.

Representanten Vamraak startet med å referere fra Parr-rapporten og tre funn som var avgjørende for at det var behov for tiltak. De tre funnene var at det var flere elever som oppga at de var mer ensomme, at det var fravær av tilhørighet i faglige og sosiale fellesskap, og at det var bekymringsfullt høyt fravær blant mange elever. Alle de tre tingene handler om sosiale deler av det å gå på skolen. Ingenting av det handler om statlig plan for lesing, mer sommerskole, tetting av såkalte kunnskapshull, eller at vi må ha andre pålegg, f.eks. med tanke på testing og kartlegging, enn dem vi allerede har.

Beskrivelsen av utfordringene er jeg enig i, men jeg mener medisinen som disse forslagene skriver ut, er gal, rett og slett fordi det bryter med noe helt grunnleggende, nemlig elevenes behov for å trives, høre til og for å være mottakelige for læring. Jeg mener det må være mye bedre å si at vi har tillit til den enkelte lærer i det enkelte klasserom. Stortinget og regjeringens jobb er jo ikke å stå i veien for godt pedagogisk arbeid som gjøres der ute. Tvert imot er vår jobb å støtte opp under det.

Jeg lyttet også interessert til høringen komiteen hadde med fagfolk om disse forslagene og oppfatter at også fagfolkene langt på vei er enig i regjeringens holdning til dette.

Jeg er glad for debatten, men jeg håper vi kan være enige om at hvis utfordringen er at elevene våre ikke opplever å høre til sosialt, må tiltakene settes inn rundt det – og ikke skrive ut feil medisin til en diagnose vi er enige om.

Hege Bae Nyholt (R) [15:21:38]: Jeg kan begynne med å betrygge representanten Vamraak med at jeg ikke er så veldig stresset. Jeg er representant fra venstresiden, men det er ikke mitt stress som er temaet her. Det kan jo bl.a. handle om at jeg ikke lenger jobber som pedagog i barnehage.

Men jeg må tydeligvis gjenta meg selv, for det er ikke sånn at venstresiden har sittet og funnet på forskningsresultater. Jeg viste til forskningskartlegging gjort av Kunnskapssenter for utdanning, som viser at lærerne blir stresset av det evige jaget, av testregimet, og det er Ungdata som viser til at barn og unge rapporterer inn et stress knyttet til skolehverdagen.

Høyresiden har et slags behov for å male et bilde av at det bare er høyresiden som er opptatt av kunnskap. Dette stemmer ikke. Vi er også på venstresiden opptatt av kunnskap, vi er også opptatt av at alle skal ha muligheten til å lære. Derfor ønsker man flere praktiske fag inn tidligere, osv. Vi er opptatt av at man må styrke laget rundt elevene slik at de kan føle trygghet og mottakelighet, som Brodal i sitt svar til høringen var – gjentakende – inne på at er nødvendig for å lære. Hvis man skal bruke tid på å kartlegge og teste barn – ja, så tar det pedagogen ut av enten barnehagegruppa eller klasserommet.

Jeg har som pedagog testet mange barn. Hver gang jeg har gjort det, har jeg gjort det fordi vi har trengt å få kunnskap om konkrete ting. Noen ganger har det hand-

let om motorikk, andre ganger har det handlet om språkforståelse eller andre sosiale ferdigheter. Dette gjøres i landets barnehager og skoler når pedagogene og de øvrige rundt barna ser behov for kartlegging og testing. Det er fornuftig å kartlegge og teste de gangene vi lurer på om barna er der de bør være – som for så vidt også er noe man kan diskutere – men å skulle ha et regime som sier at alle skal, og at man skal ha det som et grunnlag for undervisning eller pedagogisk opplegg, er noe helt annet. Vi som er opptatt av kunnskap og læring, har lyttet til forskerne, vi har lyttet til lærerne gjennom deres fagforeninger og til Elevorganisasjonen, som sier at dette ikke er med og fremmer god læring.

Maren Grøthe (Sp) [15:24:20]: Det er fascinerende å høre hvordan Høyres representanter mener at ikke å ønske nye nasjonale prøver eller kartlegginger er en forakt for kunnskap. Det viser at vi har en ulik virkelighetsforståelse. For hvor er egentlig Høyres tillit til lærerprofesjonen, tillit til de ansatte, som ser elevene hver dag og faktisk ser hva de trenger? Det er ikke sånn at vi må pålegge en kartlegging på en enkelt skole for at de skal følge med på hvordan elevene har det. Vi har tillit til at lærerne gjør det hver eneste dag – hver eneste dag når de sier hei til elevene som kommer på skolen, hver eneste dag når de gir elevene en matteoppgave og ser at den klarte de ikke denne gangen, hver eneste dag når de ser at i en gymtime turte ikke en elev å gi alt den dagen. Det er kartlegging. Det gjør våre lærere hver eneste dag, og det må vi ha tillit til at våre utdanninger ruster dem bra nok til å gjøre på en god måte, uavhengig av om det er etter en pandemi eller ikke. Så skal vi selvfølgelig gi dem tid og handlingsrom til å gjøre det arbeidet som trengs, men en ny kartlegging, der vi fra Oslo har bestemt innholdet, er ikke akkurat det.

Nå må lærerne få tid til å gjøre det de har behov for. Det er mange som har sagt det fra talerstolen nylig, så jeg skal ikke bruke noe mer tid på det. Nye leseprøver, som blir foreslått, og nye mattekartlegginger hjelper ikke den eleven som nå sliter med å komme seg tilbake til klasserommet fordi en har tilbrakt skoletimene på et toalett. Da må de få mer sosial oppfølging, og det må vi ha tillit til at de på hver enkelt skole har mulighet til å se og til å gjøre noe med. Da trenger de rom, ikke mer testing, kartlegging og pålegg.

Presidenten: Representanten Tore Vamraak har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Tore Vamraak (H) [15:26:12]: Høyre har tillit til lærerne. Lærerne er de som skal gi barna både faglig og sosial læring. Så har Parr-rapporten pekt på tap av både faglig og sosial læring, og da må vi ha tiltak i begge kategorier. Det ligger også i forslagene som Høyre stiller seg bak.

Det er åtte forslag, bl.a. tre forslag som går på oppfølging av fravær, som er svært viktig for den sosiale læringen. Det er ett forslag om sommerskole. Som jeg pekte på i mitt første innlegg, er sommerskole et viktig tiltak for sosial læring fordi det er et helt annerledes læringsmiljø. Det er et tiltak som er brukt i 228 kommuner. Man kan jo mene at det er få kommuner, som representanten Waagen pekte på, eller man kan peke på at det er et godt brukt tiltak.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [15:27:20]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Grunde Almeland og Alfred Jens Bjørlo om omstillings- og stimuleringstiltak for reiselivet og serverings-, kultur- og utelivsbransjen etter koronapandemien (Innst. 242 S (2021–2022), jf. Dokument 8:94 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Helge Orten (H) [15:28:04] (ordfører for saken): La meg først få takke komiteen for et godt og ryddig arbeid med representantforslaget fra Melby, Rotevatn, Almeland og Bjørlo om omstillings- og stimuleringstiltak for reiselivet og serverings-, kultur- og utelivsbransjen etter koronapandemien.

De næringene som er nevnt i representantforslaget, har åpenbart hatt store utfordringer gjennom pandemien som følge av strenge smitteverntiltak, tiltak som periodevis har medført at virksomheten har måttet stenge ned og permittere de ansatte, og der kundegrunnlaget og inntektene helt eller delvis har blitt borte.

Kompensasjonsordningene som ble etablert tidlig i pandemien, har hatt som mål at ellers levedyktige bedrifter skal komme seg gjennom pandemien, og at ansatte skal bli godt ivaretatt. Det kan selvfølgelig ikke fullt ut kompensere for bortfall av kunder og inntekter, men har bidratt til at de fleste har kommet seg gjennom to år med pandemi.

Som forslagsstillerne påpeker, opplever de samme bransjene også betydelige utfordringer nå når samfunnet er gjenåpnet. Det tar tid før kundene kommer tilbake, og flere opplever at det er vanskelig å rekruttere kvalifisert arbeidskraft. Derfor er det også positivt at en samlet komité er enige om at restmidler fra den kommunale kompensasjonsordningen bør prioriteres til næringer som har hatt særlige utfordringer knyttet til ettervirkninger av pandemien.

Det er variabel støtte til de forskjellige forslagene som er fremmet i saken, og jeg regner med at de enkelte partiene vil redegjøre for sine synspunkt.

Høyre støtter forslaget fra Venstre som ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å rekruttere kvalifisert arbeidskraft til de bransjene som var særlig hardt rammet av smitteverntiltak under pandemien.

Vi er også opptatt av at de tiltakene som ble fremmet av regjeringen Solberg i Nasjonal reiselivsstrategi 2030, gjennomføres og følges opp med nødvendige satsinger, og vi vil følge opp det i budsjettarbeidet framover. Etter vår oppfatning ligger tiltakspakken allerede i strategien, og vi forventer at regjeringen følger det opp.

Gjennom pandemien er det gitt mulighet til å utsette betaling av skatt og avgift. Det er en ordning som har vært viktig for å sikre likviditeten til mange bedrifter i en krevende tid. Vi forventer at regjeringen følger situasjonen nøye nå når ordningen skal avsluttes, særlig knyttet til nedbetalingsvilkårene.

Når det gjelder spørsmålet som reises i representantforslaget om merverdiavgiftssatsene, er det naturlig å komme tilbake til det ved en helhetlig gjennomgang av merverdiavgiftssystemet, slik en samlet komité også gir uttrykk for i merknadene.

Jeg tar opp forslaget Høyre er med på.

Presidenten: Representanten Helge Orten har tatt opp det forslaget han refererte til.

Mona Nilsen (A) [15:31:07]: Vi har vært gjennom tøffe tak med pandemien de to siste årene. Det har vært tøft for enkeltpersoner, for barn og unge, og ikke minst har det vært tøffe perioder for enkelte næringer og kultursektoren.

Nåværende regjering og den tidligere regjeringen har stilt opp med krisepakker i både 2020, 2021 og 2022 med mål om å trygge arbeidsplasser og forhindre at arbeidsledigheten fester seg på et høyt nivå. Nå begynner situasjonen heldigvis å normalisere seg igjen, og næringslivet generelt går godt. Likevel skal vi ha forståelse for at både kultursektoren og enkelte næringer fortsatt sliter med etterdønningene av pandemien. Det kan dessverre ta noe tid før dette normaliserer seg igjen.

Arbeiderpartiet har gjennom hele pandemien vært veldig opptatt av å støtte kultur- og næringslivet og stilt oss bak kompensasjonsordningene for å motvirke at levedyktige bedrifter og virksomheter skulle gå konkurs under pandemien, og sørge for at flest mulig kommer kjapt tilbake i jobb, og at økonomien forholdsvis raskt tar seg opp igjen. Krisen har rammet skjevt, og det har vært sterkt inngripende tiltak overfor enkelte bransjer.

Økonomiske krisepakker kan ikke være langvarige. De må være midlertidige og ikke vare lenger enn helt nødvendig, nettopp for å unngå negative konsekvenser for omstillingsevnen til bedriftene og mobiliteten i arbeidsmarkedet.

Når det gjelder den midlertidige utsettelsesordningen for skatter og avgifter, må den fases ut når økonomien nå er tilbake på normalt nivå. Vi må ikke bidra til at en ytterligere utsettelse setter bedrifter og virksomheter i en situasjon der de pådrar seg ytterligere gjeldsbelastning. Det er fortsatt sånn at bedrifter kan søke utsettelse – ikke som en krisepakke, men etter de ordinære reglene.

Det er viktig å sørge for at de tiltakene vi fortsatt har, treffer riktig, og Arbeiderpartiet stiller seg derfor bak komiteens flertallsforslag til vedtak om at den kommunale kompensasjonsordningen målrettes mot de næringene som har særlige utfordringer knyttet til ettervirkningene av pandemien.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [15:33:46]: Senterpartiet mener det har vært riktig og viktig at staten har vært villig til å bruke sine økonomiske muskler til å få hjulene i gang etter koronapandemien. Det har vært helt nødvendig for å sikre arbeidsplasser, og for å sikre trygghet for jobb og inntekt for folk og bedrifter som har vært rammet av koronapandemien og smitteverntiltakene som har vært pålagt.

Det var også derfor Senterpartiet tok en nøkkelrolle i forhandlingene på Stortinget i mars 2020, da stortingsflertallet gjennom et bredt samarbeid fikk gjennomslag for en rask behandling av en kraftfull krisepakke rett etter den første nedstengningen, og også i de etterfølgende koronapakkene i 2020, 2021 og 2022. Disse støttepakkene var helt nødvendige for å avhjelpe de negative virkningene for de virksomhetene som var særlig utsatt og som hadde mistet hele eller deler av kundegrunnlaget etter smitteverntiltakene. De var også helt essensielle for alle de permitterte, arbeidsledige og selvstendig næringsdrivende som ble hardt rammet.

Utgangspunktet har vært at disse kompensasjonsordningene skulle være midlertidige. De skulle vare så lenge smitteverntiltakene ga behov for det, men siden denne typen ordninger kan ha negative konsekvenser for omstillingsevnen i næringslivet og mobiliteten i ar-

beidsmarkedet, er det viktig at de ikke varer lenger enn nødvendig. Myndighetenes pålagte smittevernrestriksjoner ble opphevet kort tid etter at dette representantforslaget ble fremmet, og vi ser nå en sterk oppgang i norsk økonomi.

Vi deler forslagsstillernes bekymring for ettervirkningene av pandemien, og for at deler av disse næringene opplever utfordringer på vei ut. Selv om det gjennomsnittlig går bra i norsk næringsliv og mange bransjer har tatt seg opp, er det fortsatt noen bransjer og områder der de ikke opplever å være tilbake til normalen – og noen vil kanskje heller aldri komme tilbake til normalen fra før pandemien. Trolig har pandemien medført mer permanente endringer i folks vaner, og det vil kreve en omstilling for de enkelte aktører i disse bransjene.

I likhet med saksordføreren ser vi imidlertid ikke det hensiktsmessige i å etablere en egen tiltakspakke for reiselivsnæringen. Vi mener at oppfølgingen av den nasjonale reiselivsstrategien allerede er godt i gang, og det er bevilget midler til flere tiltak.

Tilsvarende: Når det gjelder den midlertidige utsettelsesordningen for skatter og avgifter, mener vi det er riktig at denne fases ut når økonomien er tilbake på et normalt nivå. Det er viktig å unngå at utsatt innbetaling av skatter og avgifter bidrar til ytterligere oppbygging av gjeld.

Hans Andreas Limi (FrP) [15:36:48]: Koronapandemien med smitteverntiltak er heldigvis over, og ulike næringsaktører kan vende tilbake til en normal situasjon. Så vet vi at for noen tar det lang tid, ekstra lang tid, å hente tilbake både kunder og omsetning, men det er nok først og fremst slik at det er nye utfordringer som nå treffer næringslivet og bedriftene i Norge. Leveranseproblemer, en voldsom prisøkning på innsatsfaktorer og ikke minst skyhøye drivstoffpriser og høye priser på energi gir noen alvorlige utfordringer for de bransjene som treffes. Da trenger vi andre tiltak nå enn de som ble gjennomført under pandemien, og også de tiltakene vi hadde på vei over i det vi trodde ville bli en mer normal situasjon for hele samfunnet.

Det er bra at det nå blir etablert et flertall for å bruke den kommunale kompensasjonsordningen enda mer treffsikkert, slik at man treffer de bedriftene, de små bedriftene som har behov for litt ekstra stimulans i den fasen de er inne i. Fremskrittspartiet fikk gjennomslag for den kommunale kompensasjonsordningen da vi forhandlet nysalderingen av budsjettet for 2020, og den har vist seg å være både treffsikker og viktig for de små bedriftene som har falt utenom andre ordninger. Det er bra.

Det er derimot ikke så bra at det ikke er mulig å etablere flertall for å se på den konkurransevridningen som oppstår, og som pandemien har avdekket, gjennom at man har ulike momssatser på næringsmidler, avhengig av om de er servert nær sagt «in-house» eller «out-house», altså servert på et serveringssted, eller takeaway. Fremskrittspartiet støtter at det er behov for å se på denne forskjellsbehandlingen, og derfor er vi med på det forslaget som fremkommer her som et mindretallsforslag. Jeg hadde håpet at det var mulig å etablere flertall, for det mindretallet ber om, er i realiteten at regjeringen skal se på denne forskjellsbehandlingen, ulik avgiftssats, og komme tilbake med et forslag til Stortinget som sikrer en likebehandling.

Jeg tar opp mindretallsforslaget som Fremskrittspartiet er med på.

Presidenten: Da har representanten Hans Andreas Limi tatt opp det forslaget han refererte til.

Alfred Jens Bjørlo (V) [15:39:35]: Dei næringane som Venstres forslag i dag handlar om, reiselivet og serverings-, kultur- og utelivsbransjen, er av dei som er hardast ramma av pandemi og statlege smitteverntiltak dei siste to åra. Reiselivet og serverings-, kultur- og utelivsbransjen står for hundretusenvis av arbeidsplassar, for folk av alle slag, i små og mellomstore bedrifter i kvar krik og krok over heile landet. Mange av bedriftene vil trenge tid på å kome tilbake til normal drift – på grunn av svekt økonomi og tappa eigenkapital, ja, men like mykje fordi titusenvis av folk med kompetanse, fagutdanning og stå-på-vilje har rømt bransjen gjennom pandemien.

Snakkar ein med folk i desse bransjane, fortel dei fleste om lag den same historia om korleis dei opplevde pandemien. Det er ei historie om fortviling over alltid å vere dei flasketuten peika på då styresmaktene skulle innføre koronatiltak, og at grunngjevinga for smitteverntiltaka i mindre og mindre grad stod i forhold til konsekvensane for arbeidsplassar og bedrifter. Folk i desse bransjane vart under koronaperioden meir og meir utslitne av stadig skiftande reglar som det kravde enormt mykje arbeid å forstå og tilpasse seg til, av usikkerheita rundt om det kom støttetiltak, og av dei stadig større problema med å få tak i folk. Dei vart – ikkje minst – skremt av ei ny regjering og eit nytt, raudt fleirtal som var så opptekne av å hindre nokre få store bedrifter i å gå med overskot at dei ikkje klarte å sjå kvardagen for ei småbedrift i serveringsbransjen, eller den økonomiske dynamikken i ei sesongbasert reiselivsbedrift. Overskot vart eit fyord, tillit vart erstatta med mistillit, omsorg for dei mange små vart erstatta med raud-grøn jakt på dei få store.

Så skal desse bransjane no tilbake i ein kvardag der politikarane med opne auge har bestemt at det skal vere høgare moms på mat og drikke servert inni eit lokale, der ein koser seg i lag med andre, enn viss ein tar maten med heim og et han åleine. Det er eit momssystem alle parti i denne salen har vore med på å utforme, og som vi alle må ta medansvar for. Dette blir i lengda opplevd som blodig urettferdig og uforståeleg i serverings- og utelivsbransjen, blant alle dei som kvar einaste dag set si ære inn på å lage gode møteplassar for at ein skal vere velkomen som gjest.

Det er bakgrunnen for at Venstre vil ta serveringsskeia i ei anna hand. Vi treng eit krafttak for å sikre reiselivet, serveringsnæringa, utelivet og kulturbransjen i ei tid framover, kor det endå trengst, og særleg vil rekruttering og langsiktig kompetansebygging vere eit kritisk punkt.

Eg er glad for støtta frå Framstegspartiet, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt til Venstres forslag om å be regjeringa kome tilbake til Stortinget med forslag til korleis dagens forskjellsbehandling i momssystemet, mellom næringsmiddel servert på ein serveringsstad og det som blir teke med ut av serveringsstaden, kan erstattast med likebehandling – med sikte på lågare moms på serveringsstaden. Men eg konstaterer at sjølv eit så forsiktig formulert forslag om forenkling, blir avvist av ein allianse av det raud-grøne fleirtalet og det konservative partiet Høgre. Slik kan vi ikkje ha det i lengda. Venstre vil ha lågare restaurantmoms, og det er ei sak vi vil kjempe vidare for å vinne.

Eg vil òg til slutt ta opp det siste forslaget som no ikkje er fremja, forslag nr. 3, frå Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne.

Presidenten: Da har representanten Alfred Jens Bjørlo tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [15:42:59]: Et av de første besøkene jeg hadde som statsråd i dette arbeidsåret, var hos reiselivsbransjen i Trysil, og jeg møtte en bransje som hadde opplevd tøffe runder, og mange små utesteder som var veldig bekymret for sin hverdag. En av de tingene de løftet mest fram som å ha vært vellykket, var den kommunale kompensasjonsordningen, spesielt for de små aktørene. De følte at den hadde gitt litt pusterom.

Jeg har truffet og hatt kontakt med flere av dem også nå den siste måneden og hørt hvordan situasjonen er, hva hovedbekymringen er i serveringsbransjen i Trysil nå. Nå var det å få tak i folk. Da jeg var der i januar, var hovedbekymringen det å kunne servere, drive normal aktivitet, skjenke og sørge for at folk kunne ha det koselig, og nå var det problemer med å få tak i kokker og andre som kan gjøre jobben. Det sier noe om den situasjonen vi er i.

Vi har vært gjennom flere omfattende kriser, men ut av den krisen har vi en enormt sterk økonomisk vekst, og en av hovedbekymringene – som egentlig er et utrolig gode å bekymre seg for – er at det er veldig lav ledighet. Det er en stor fordel at ledigheten er lav, og at yrkesdeltagelsen går opp, men hovedbekymringen for mange av dem som driver næringsvirksomhet, og også mange andre, er å klare å få tak i folk til jobben. Det merker man både i kommunal sektor og ikke minst i serveringsbransjen.

Når det gjelder dette forslaget her, ble selve forslaget fremmet i februar. Vi har vært veldig engasjert i denne bransjen over tid, men debatten nå kontra da forslaget ble fremmet, er ganske annerledes.

Jeg har også lyst til å gi et par kommentarer til det med moms. Jeg satt på Stortinget da vi behandlet krisepakkene i mars 2020, og da var det nettopp Senterpartiet, Arbeiderpartiet, SV og Fremskrittspartiet som sørget for at bl.a. Venstre måtte sette ned reiselivsmomsen. Det var Venstre og Høyre som aktivt sammen med Fremskrittspartiet økte reiselivsmomsen opp til 12 pst. da de hadde makt og ansvar. Det er viktig å huske på i forlengelsen av det.

Hvis vi nå skal snakke om den tunge tiden som reiselivsnæringen og serveringsnæringen har vært gjennom, mener jeg det har vært helt rett av Stortinget og både forrige og ikke minst den nåværende regjeringen å stille opp for denne bransjen, men debatten er forhåpentligvis nå sånn at tiden for å diskutere kompensasjonsordninger og nye omstillingsordninger av den typen for reiselivet er forbi, og at de skal kunne drive med skjenking, drive med aktivitet og tjene penger på ordentlig, ordinært vis. Jeg føler at denne debatten og representantforslaget er litt preget av januar/februar, og at utfordringene er ganske annerledes i dag enn det vi opplevde for bare tre måneder siden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Alfred Jens Bjørlo (V) [15:46:20]: Eg er einig med finansministeren i at situasjonen – heldigvis – er ein annan no enn han var for to–tre månader sidan. Eg trur vi òg er einige om at realiteten er at det tek tid for ein del av desse bransjane å kome tilbake i normalt gjenge, bl.a. fordi så mykje kompetanse er forsvunne ut av næringane og fordi omstillingsbehovet er stort mange plassar.

Eg vil gjerne stille eit spørsmål om ei ordning som eg trur vi alle er einige om har vore viktig og treffsikker – den kommunale kompensasjonsordninga. Ho blir òg trekt fram i innstillinga frå fleirtalet i komiteen, som òg Venstre kjem til å slutte seg til.

Kan finansministeren svare på om regjeringa og finansministeren no sit på pengar som er løyvde av Stortinget til kommunane og den kommunale kompensasjonsordninga, som regjeringa per no ikkje har gjeve vidare til kommunane? Viss svaret på det er ja: Kva er planen for å få dei midlane i omløp og ut til desse bransjane?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [15:47:22]: Det vi merket i forbindelse med de brede, store kompensasjonsordningene, var at spesielt mange av de mindre bedriftene fikk utfordringer med å bruke dem. Det var også mange forskjellige navn på dem, f.eks. «ventilordningen» – de ble kalt mye forskjellig – men så ble det til «den kommunale kompensasjonsordningen». Den har hjulpet spesielt en del av de mindre bedriftene, og man kunne også bruke lokalt skjønn for å få midler ut. Det kom også litt kritikk, fordi noen kommuner hadde andre måter å dele ut på enn nabokommuner, men i sum var det en vellykket ordning.

Det er riktig, som representanten Bjørlo sa, at man ikke har utbetalt hele bevilgningen som Stortinget vedtok, men vi hadde en tilsvarende situasjon i fjor, da Venstre satt i regjering. Man hadde heller ikke da utbetalt hele bevilgningen. Så kom det en ny koronarunde, dessverre, med omikron i desember, og man utbetalte det da. Man gjorde en ny vurdering. Det er ikke noe nytt at en ikke utbetaler alt.

Det er også riktig at en utbetalte 250 mill. kr i en utbetaling i februar.

Alfred Jens Bjørlo (V) [15:48:24]: Eg takkar statsråden for svaret. Eg er einig i framstillinga av fordelen med den kommunale kompensasjonsordninga. Ein annan fordel med den ordninga var at den gav mykje fridom. Den kunne brukast til både akutt krisehjelp og finansiering av nødvendige omstillings- og utviklingstiltak for små bedrifter rundt omkring i kommunane, med lokal tilpassing. Det behovet er, slik eg kjenner bransjen, stort mange stader enno.

Eg merkar meg at det er pengar igjen i ordninga, men er det då slik å forstå på statsråden at dei pengane vil stå der til det eventuelt kjem ein ny runde med korona som fører til nye nedstengingar, eller er det aktuelt å få desse midlane ut til kommunane no, for å hjelpe desse bransjane i gang og få gjennomført nødvendige omstillingstiltak, eksempelvis for å arbeide med rekruttering, som vi veit det er eit skrikande behov for, spesielt i serveringsbransjen og i reiselivet?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [15:49:23]: Det som har vært viktig for regjeringen hele tiden, er å ha en høy beredskap og å komme raskt i gang med tiltak. I fjor høst, da vi av beredskapshensyn måtte foreta en nedstenging og ikke visste hvor skadelig for folkehelsen omikronvarianten var, var det om å gjøre å komme raskt i gang med tiltak. Erfaringene fra de siste årenes budsjetter har vist at en ofte har brukt litt mindre enn det man trodde man skulle da man bevilget.

Når det gjelder de 250 mill. kr, får vi komme tilbake til det. En opplevde situasjonen i stort i reiselivsbransjen, men problemet når det skjer ting i stort, er alltid at det er enkelte som ikke har det sånn. Vi vet f.eks. at innenfor busstransport og hos andre som har det ekstra krevende, er ikke hovedutfordringen nå mangel på aktivitet – det er mangel på arbeidskraft. Det er en helt annen situasjon enn da vi vedtok dette. Derfor må vi tenke nøye gjennom hvordan vi f.eks. kan få flere til å søke seg til kokkeyrket, restaurantbransjen, matfag og den typen fag – som vi har hatt diskusjoner om her i Stortinget – for det er et skrikende behov for flere kvalifiserte arbeidsfolk.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Helge Orten (H) [15:50:42]: Jeg skal ikke dra ut denne debatten lenger enn jeg må, jeg har bare et behov for å oppklare litt hvordan vi forholder oss til forslaget om merverdiavgift. Jeg oppfatter ikke det som et forslag som er et krisetiltak. Jeg oppfatter det som et forslag og et ønske om en permanent endring i merverdavgiftsopplegget. Da mener vi, rent prinsipielt, at det bør gjøres når vi har en helhetlig gjennomgang av merverdiavgiftssystemet, slik at vi kan se ting i sammenheng. Det er ikke mer komplisert enn som så. En samlet komité har i merknadsform uttrykt det samme. Det er også et godt signal om at vi tar problemstillingen på alvor, og at vi er villige til å vurdere det, men at vi vil gjøre det i en helhetlig sammenheng.

Alfred Jens Bjørlo (V) [15:51:40]: Eg vil presisere det same som Framstegsparti-representanten Limi var inne på i sitt innlegg, at dette framlegget om moms og likebehandling av same vare, anten ho blir konsumert på staden eller teken med vekk frå staden, ikkje er eit forslag om å endre den praksisen over natta med eit fingerslag i Stortinget. Det er eit framlegg om å be regjeringa kome med ei sak for å kunne ha eit fagleg godt og utgreidd grunnlag for å kunne gjere noko med dette. Ein kan gjerne seie at ein ønskjer seg ei total sak om heile momssystemet, men frå Venstres ståstad meiner vi at denne saka er spesiell, fordi vi snakkar om at det er ulik moms på den same vara ut frå om ein konsumerer ho inne på ein serveringsstad, eller om ein flyttar seg to meter ut og serverer ho på ein annan stad, utan at det strengt teke er logiske og gode grunnar til det.

Dette er ei sak vi meiner det går an å sjå på, men vi ber regjeringa greie det ut og kome tilbake til modellar for korleis dette kan gjerast. Det blir ikkje votering over saka i dag, men det er mange dagar til å kunne vurdere dette og tenkje seg om, så kanskje kan vi få ein ny runde på det fram til votering på tysdag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [15:53:07]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi og Roy Steffensen om inntektspolitisk samarbeid gjennom lønnsoppgjøret (Innst. 236 S (2021–2022), jf. Dokument 8:112 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Frode Jacobsen (A) [15:53:50] (ordfører for saken): Jeg vil takke komiteen for godt samarbeid og er glad for at en samstemt komité slår fast at den norske modellen med et godt organisert arbeidsliv har vært et gode for det norske samfunnet og for norsk økonomi. Komiteen er også enstemmig i merknaden der vi sier:

> «Komiteen vil understreke at et sentralt prinsipp i norsk arbeidsliv er at lønnsoppgjørene er partenes ansvar. Historisk har partene gjennomført lønnsoppgjør som har sikret arbeidstakerne økt kjøpekraft, mens bedriftene har beholdt og styrket sin konkurransekraft.»

Det er viktig at Stortinget er tydelig på dette, og at dette prinsippet slås tydelig fast. Lønnsoppgjøret er og skal være partenes ansvar. Vi er heldige i Norge som har ansvarlige parter både på arbeidstaker- og arbeidsgiversiden. Vi har sett det også i år. For tre uker siden ble Fellesforbundet og Norsk Industri enige i det såkalte frontfaget. Den norske modellen fungerte. Den sikrer arbeidstakere økt kjøpekraft med et tillegg på 3,7 pst., samtidig som arbeidsgivere også beholder sin konkurransekraft. Vi burde takke og gratulere partene for godt utført arbeid, helt uten at Stortinget har blandet seg inn.

Det er det som er det merkelige med representantforslaget vi nå behandler. I dag foreslår altså Fremskrittspartiet å bryte med det som har tjent Norge vel. Med Fremskrittspartiets politikk er det ikke lenger to parter som skal håndtere lønnsoppgjøret. Nå skal det være tre: arbeidstakerorganisasjonene, arbeidsgiverne og Stortinget. Det er bra at alle andre partier skjønner at dette blir feil. Det er trist at Fremskrittspartiet ikke forstår det og vil endre spillereglene i arbeidslivet så fundamentalt.

Hvert år vedtar Stortinget nivået på skatter og avgifter. De endringer vi gjør, har selvsagt betydning for økonomien til folk i landet vårt, enten de er i arbeid eller ikke. Når stortingsflertallet øker fagforeningsfradraget, betyr det skattelette for organiserte og er et signal fra stortingsflertallet om at det er ønskelig med et organisert arbeidsliv med sterke fagforeninger og seriøse arbeidsgivere. Da vi i forbindelse med budsjettbehandlingen i fjor satte ned både elavgiften og drivstoffavgiften, var det for å lette avgiftstrykket. Når vi øker skattene for dem med høye inntekter og store formuer, mens de med inntekt på 750 000 kr og mindre får mindre skatt, bidrar det til mindre forskjeller og økt kjøpekraft for dem med lavere og middels inntekt.

Det er i forbindelse med behandlingen av budsjettene og fastsettelsen av skatter og avgifter at vi i denne sal kan gi uttrykk for og stemme for og imot forslag vi mener er riktig å prioritere. Regjering og storting har de siste årene vist nødvendig handlekraft for å gjøre vedtak i forbindelse med pandemien og i møte med høye strømpriser, der strømstøtteordningen har kommet raskt på plass for å sikre forbrukerne og folk forutsigbarhet. Det har vært riktig og viktig, på samme måte som det er riktig og viktig at Stortinget ikke går inn og blir en part i lønnsoppgjøret.

Heidi Nordby Lunde (H) [15:57:07]: I en situasjon der vi ser at prisene på viktige varer øker og Norges Bank varsler renteøkninger, har det betydning hvor mye hver enkelt har igjen i lommeboka til å betjene løpende utgifter. Folk skal kunne leve av egen inntekt og kunne håndtere prissvingninger.

I løpet av åtte år med regjeringen Solberg ble det samlede skatte- og avgiftstrykket redusert med nærmere 38 mrd. kr. En gjennomsnittlig familie fikk redusert skatten med mellom 14 000 kr og 16 000 kr, noe som ga flere bedre råd og økt kjøpekraft. I tillegg ble det innført målrettede tiltak for å løfte dem som hadde minst fra før, som f.eks. gratis kjernetid i barnehagen for lavinntektsfamiliene.

De forslagene som fremmes i representantforslaget, er spørsmål som naturlig hører hjemme i det løpende arbeidet med budsjettene. Særlig viktig er det å se avgiftsendringer i en helhet der det er mulig å gjøre en vurdering av hvordan dette vil slå ut på økonomien som helhet, og hvilke effekter det kan forventes å ha for finansieringen av utgiftene på statsbudsjettet.

Strømprisene har vært ekstraordinært høye i Sør-Norge det siste halve året. Derfor var det helt nødvendig å få på plass en kompensasjonsordning som sikret at de ekstraordinære inntektene som tilfaller stat og kommune gjennom kraftselskapene, kommer strømkundene til gode. Dette ble behandlet i Stortinget rett før påske, og vi ser ingen grunn til å ta opp dette til en ny behandling nå, første uken etter påske.

Oppsummert er Høyre opptatt av at den enkelte og familiene skal kunne leve av egen inntekt, og at det samlede skatte- og avgiftstrykket er på et fornuftig nivå. Det gjør vi best gjennom det løpende budsjettarbeidet og ikke som et representantforslag som bryter med prinsippet om at lønnsoppgjørene skjer mellom partene i arbeidslivet, som har sikret kjøpekraft for arbeidstakere og konkurransekraft for norske bedrifter og arbeidsplasser over lang tid. Høyre står bak dette prinsippet og står også selvfølgelig da bak flertallsinnstillingen.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [15:59:17]: Senterpartiet deler forslagsstillernes uro for den utviklingen vi ser i Norge og verden, der vi ved utgangen av koronapandemien, og med Russlands angrep på Ukraina, opplever en betydelig prisoppgang på mange forbruksvarer. Jeg oppfatter representantforslaget som et forsøk på å gjøre hverdagen bedre for folk, og det er noe regjeringspartiene også er svært opptatt av. Vi varslet derfor i Hurdalsplattformen at vi vil redusere avgifter som rammer folk flest, slik som elavgift og drivstoffavgifter. Dette ble fulgt opp i tillegget for statsbudsjettet for 2022, der vi reduserte både elavgiften og drivstoffavgiftene sammenlignet med Solberg-regjeringens forslag. Husholdningene har også fått strømstøtte, som nå er vedtatt videreført ut mars 2023.

I forbindelse med de ordinære budsjettbehandlingene, revidert nasjonalbudsjett og i statsbudsjettet for 2023 vil vi vurdere nye justeringer og endringer innenfor de rammene økonomien tåler. Regjeringens mål er at norske familier med vanlige og middels inntekter skal oppleve at kjøpekraften over tid går opp og ikke ned.

Forslagsstillerne foreslår avgiftslettelser som gjør at drivstoff, mat og strøm blir billigere. Disse avgiftslettelsene har selvsagt en pris og vil måtte finansieres med budsjettkutt eller økt oljepengebruk. Som forslagsstillerne selvsagt er kjent med, er det ikke bare størrelsen på statens inntekter som danner rammen for hvor mye penger man kan sprøyte inn i økonomien. Med det høye presset vi opplever i norsk økonomi nå, vil økt oljepengebruk, en mer ekspansiv finanspolitikk, kunne føre til en kraftigere renteøkning enn det som allerede er forespeilet fra Norges Bank.

For de fleste husholdninger vil en renteøkning være mer inngripende og bety en langt høyere samlet kostnad enn de besparelsene de foreslåtte avgiftslettelsene vil gi. Faren er at effekten av forslagene er at husholdninger som har boliggjeld og høye rentekostnader, kan få dårligere råd og ikke bedre råd, som er intensjonen.

Den norske modellen, med et godt organisert arbeidsliv og et velfungerende trepartssamarbeid mellom arbeidsgiver, arbeidstaker og staten, har vært et gode for det norske samfunnet og for norsk økonomi. Et sentralt prinsipp i denne modellen er at lønnsoppgjørene er partenes ansvar. Representantforslaget fra stortingsrepresentantene fra Fremskrittspartiet innebærer et brudd med dette grunnleggende prinsippet. Jeg er derfor glad for at et stort flertall i komiteen advarer Stortinget mot å be regjeringen gå inn som part i lønnsoppgjøret, slik det er redegjort for i representantforslaget.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Hans Andreas Limi (FrP) [16:02:12]: Jeg må først få oppklare en åpenbar misforståelse. Vårt forslag innebærer ikke et brudd med norsk tradisjon eller spilleregler for lønnsdannelsen i det norske samfunnet – snarere tvert om. Det å medvirke er noe helt annet enn å være en aktiv part i en forhandling, og det tror jeg Arbeiderpartiet og regjeringspartiene er fullstendig klar over.

Regjeringen skal altså ikke blande seg inn i lønnsoppgjøret direkte, men kan medvirke til et moderat oppgjør. Det var vel ikke tilfeldig at regjeringen kommuniserte ut både forlengelse av strømstøtteordningen og redusert elavgift rett i forkant av at Teknisk beregningsutvalg la frem sitt anslag for forventet prisvekst. Den viste seg å bli på 3,3 pst., og alternativt, uten disse signalene fra regjeringen, kunne den blitt på 4,1 pst. Det ville påvirket lønnsoppgjøret og gjort det vesentlig dyrere for bedriftene. Kravene ville vært mye høyere. Signalene fra Fellesforbundet i forkant av forhandlingene i frontfagene var også veldig tydelige. Man ønsket bidrag fra regjeringen, og da var det først og fremst fokus på strømstøtten og forlenget strømstøtte. Det er det prinsipielle.

Vårt forslag er ikke noe brudd med den praksis som har vært ført i Norge, ikke noe i strid med trepartssamarbeidet, men vi ville gått lenger i å bruke de ekstraordinære inntektene til staten for å bidra til et enda mer moderat lønnsoppgjør enn det regjeringen valgte å gjøre. Der er vi uenige om realitetene, men prinsippet er faktisk helt det samme. Vårt forslag, hvis det hadde blitt fulgt opp, ville hatt en positiv innvirkning på lønnsoppgjøret. Det ville ført til lavere krav. Det ville vært bra for norsk konkurranseutsatt industri, fordi kostnadsøkningene ville blitt mindre. Men vi må bare erkjenne at det er det ikke mulig å få et flertall for.

Så må jeg helt til slutt presisere for ordens skyld at regjeringspartiene i samarbeid med SV satte opp drivstoffavgiften ved årsskiftet og ikke ned.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Representanten Hans Andreas Limi har tatt opp det forslaget han viste til.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [16:05:09]: Det som er noe av den virkelig store kvaliteten med det norske systemet, er at vi har ansvarlige parter som klarer å finne løsninger både når det er oppgangstider og i nedgangstider, som har et større perspektiv enn bare økt lønn for seg selv, og som ser hvordan man kan klare å skape stabilitet, trygghet, et trygt arbeidsmarked og en trygg økonomisk utvikling. Det norske systemet, der man er enige om tall, der man er enige om spillereglene, der man setter seg ned og finner løsninger, er en grunnleggende og god kvalitet som tjener oss alle, og som tjener oss som folkevalgte og regjeringsmedlemmer.

Nå ser vi også i årets oppgjør, som er et krevende oppgjør, at frontfagene klarte å komme fram til en løsning som både industri, næringsliv og arbeidstakere så seg fornøyd med. Det er ikke noen enkel oppgave, med så mye uro som er rundt oss nå, men det viser hvor viktig det er at vi har sterke organisasjoner. Derfor mener jeg at det regjeringen gjorde i fjor høst – Senterpartiet og Arbeiderpartiet, med støtte fra SV – som vi sikret flertall for her i Stortinget, å styrke fagforeningsfradraget for å prøve å bygge opp under en høy organisasjonsgrad og et velorganisert arbeidsliv, er et godt tiltak for oss alle.

Den bransjen vi diskuterte i stad, der det var bekymring for rekruttering og stabilitet med tanke på arbeidskraft, altså reiselivsnæringen og restaurantbransjen, er en av de næringene der organisasjonsgraden er relativt lav. Også for den bransjen ville det over tid vært en fordel hvis man hadde fått opp organisasjonsgraden, og også skapt mer forutsigbarhet og trygghet for den enkelte arbeidstaker.

Regjeringen er enig i flertallsinnstillingen. Årets lønnsoppgjør og hvordan det har gått for frontfaget, også før dette forslaget er behandlet, viser at det blir veldig vanskelig å se for seg at Stortinget løpende, i de ulike lønnsoppgjørene, skal komme med ulike tiltak for å dra lønnsoppgjøret i den ene eller den andre retningen. Men selvfølgelig er det tryggheten, stabiliteten og det langsiktige skatte- og avgiftsopplegget som gjør at man også får en trygghet for dem som skal gjennomføre lønnsoppgjør, og at man ser at både Stortinget og regjeringen legger gode rammer for næringsdrift og for dem som er arbeidstakere.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Andreas Arff (FrP) [16:07:52]: Fremskrittspartiets forslag om en strømstøtteordning med full dekning av strømprisen over 50 øre/kWh, fjerning av særavgifter på drivstoff og halv moms på mat, bl.a., vil være et svært godt supplement til dagens lønnsoppgjør, og ikke en innblanding i lønnsoppgjøret, slik det forsøkes å tegne et bilde av her. Ikke bare vil de foreslåtte tiltakene dempe prisveksten, men de vil gi landets innbyggere og næringsliv forutsigbarhet, økt økonomisk handlingsrom og en større tro på framtiden.

Inntektene til staten strømmer inn om dagen som følge av svært høye inntekter fra kraft, olje og gass.

Norges Banks viktigste virkemiddel for å stabilisere prisveksten og den økonomiske utviklingen i norsk økonomi er styringsrenten. Norges Bank varsler nå hele syv renteøkninger innen 2023 og en boliglånsrente på ca. 4 pst. For en husholdning med 4 mill. kr i gjeld vil dette utgjøre 80 000 kr mer i netto rentekostnader. De foreslåtte tiltakene fra Fremskrittspartiet vil dempe inflasjonen og dempe rentebanen, da det er prisveksten Norges Bank nå forsøker å tøyle.

Storting og regjering har ingen betenkeligheter når det gjelder å ha et stort hjerte for andre nasjoner og globale organisasjoner. Vi har et bistandsbudsjett på over 40 mrd. kr, og for ikke mange månedene siden reiste statsminister Støre til Glasgow og delte ukritisk ut 14 mrd. kr i såkalt klimabistand. Det er derfor på høy tid at regjeringen nå viser den samme rausheten og det samme hjertelaget for landets innbyggere som for resten av verden.

Til slutt vil jeg særlig anmode Arbeiderpartiet, SV, Kristelig Folkeparti og Rødt, som brukte store deler av valgkampen på å snakke om forskjeller og fattigdom, til å støtte Fremskrittspartiets forslag. Disse forslagene vil direkte kutte fattigdom i Norge og gjøre livet enklere for svært mange folk og bedrifter, som nå opplever en stadig mer presset økonomisk hverdag.

Hans Andreas Limi (FrP) [16:10:25]: Jeg må innrømme at jeg var litt for treg til å be om replikk, så da fant jeg ut at jeg måtte ta et kort tilleggsinnlegg.

I og med at flertallet snakker veldig om at forslaget vårt egentlig bryter med det som er prinsippene for lønnsdannelsen og lønnsforhandlingene i Norge, har jeg bare lyst til å understreke at det gjør det ikke. Det er en stor forskjell på det å være direkte part i en forhandling og det å medvirke til at man får et moderat oppgjør.

Det var ikke tilfeldig at signalene fra regjeringen om en videreføring av strømstøtteordningen kom rett i forkant av at forhandlingene i frontfagene skulle starte. Det er klart regjeringen så en mulighet til å dempe kravene

inn mot lønnsoppgjøret. Etter vår oppfatning var det helt riktig, og man burde gjort mer. Det ville Fremskrittspartiet, ref. forslag vi har fremmet, men prinsippet er det samme. Derfor håper jeg at man kan se at vårt forslag ikke er i strid med verken trepartssamarbeidet eller det som har vært tradisjon i Norge.

For øvrig har jeg også lyst til å understreke at da regjeringen signaliserte en videreføring av strømstøtten, var det helt uten inndekning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [16:12:02]

Innstilling fra finanskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Roy Steffensen, Helge André Njåstad, Dagfinn Henrik Olsen, Bengt Rune Strifeldt og Sivert Bjørnstad om å utsette endringene i formuesskatten på oppdrettskonsesjoner (Innst. 237 S (2021–2022), jf. Dokument 8:110 S (2021–2022))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mahmoud Farahmand (H) [16:12:56] (ordfører for saken): La meg starte med å takke komiteen for ryddig og godt samarbeid og god dialog underveis. Det har vært lærerikt for en førstereisgutt.

Den saken vi skal debattere nå, er et representantforslag fra Fremskrittspartiet om å utsette endringene i formuesskatt på oppdrettskonsesjoner. Jeg ønsker å starte med et par sentrale poeng. Oppdrettsnæringen er en svært viktig næring for Norge. Den er vår nest største eksportnæring og verdens største produsent og eksportør av laks og regnbueørret. Dette har gitt Norge en viktig rolle globalt som produsent av bærekraftig mat. Denne næringen er lønnsom og gir grunnlag for arbeidsplasser i distriktene langs kysten vår. Ikke minst gir den oss betydelig matberedskap i den tiden vi er i nå.

I flere tiår har skatte- og avgiftssystemet i Norge vært basert på prinsippene om brede skattegrunnlag, lave satser og likebehandling av næringer, virksomhetsformer og investeringer. Dette er viktig for å kunne opprettholde et skattenivå som er overkommelig for næringslivet og husholdningene, men det krever at skattenivået ikke utgjør en uforsvarlig belastning på dem som berøres. Dette er en balansegang.

Solberg-regjeringen hadde en klar retning i de åtte årene den regjerte. Vi reduserte skatten på norsk eierskap og arbeidende kapital. Det ble gjennomført reduksjoner i satsene og økning av aksjerabatten. I statsbudsjettet for 2022 foreslo regjeringen Solberg å øke aksjerabatten til 50 pst. Dette ville også ha kommet eiere av oppdrettstillatelser til gode, men Støre-regjeringen gikk i motsatt retning. De reduserte aksjerabatten.

Utfordringen er ikke likebehandlingen, men Støre-regjeringens tilnærming til skattepolitikk og deres politiske prosjekt. Dagens regjering har økt beskatningen av norsk eierskap betydelig, noe som innebærer en stor ulempe for norskeide bedrifter og arbeidsplasser.

Dette har de gjort ved å redusere aksjerabatten og øke skattesatsene, noe som betyr en tilstramning i beskatningen av arbeidende kapital. Det gir en betydelig økning i den samlede skattebyrden for alle norskeide bedrifter, også dem som opererer innenfor oppdrett. Bedrifter må i større grad finansiere skattebyrden ved å ta utbytte fra virksomhetene. Støre-regjeringen har også vært gavmild der; de har også økt utbytteskatten. Det betyr at det er mindre midler tilgjengelig til investeringer, nødvendig omstilling og ikke minst gode formål i lokalsamfunn.

Det er innskjerpingene den sittende regjeringen har gjennomført som slår særlig hardt ut for virksomhetene vi nå debatterer. Det er derfor nødvendig at regjeringen vurderer om innfasingen av formuesskatten på disse tillatelsene skal gjøres gradvis.

Med det tar jeg opp forslaget Høyre er med på.

Presidenten: Representanten Mahmoud Farahmand har tatt opp det forslaget han refererte til.

Mona Nilsen (A) [16:16:01]: La meg starte med å si at havbruksnæringen er svært viktig for Norge. Den gir høy verdiskaping og viktige arbeidsplasser langs hele kysten. Den er også en av våre mest vekstkraftige og lønnsomme næringer.

For Arbeiderpartiet og Senterpartiet er det viktig å ha lokaleide selskaper som har vilje til å være i kommunen og skape lokale arbeidsplasser. De er også viktige for å skape robuste lokalsamfunn fordi mange av disse selskapene ofte er viktige bidragsytere innenfor både kultur og idrett, som skaper bo- og blilyst.

Derfor har man også videreført utvalget, som ble satt ned av den forrige regjeringen, som ser på tillatelsessystemet for havbruksnæringen. I det arbeidet skal utvalget se på effekter tillatelsessystemet har for havbruksnæringen, også når det gjelder eierstruktur.

Skatte- og avgiftspolitikken til regjeringen er tuftet på prinsippene om at den skal bidra til å redusere forskjeller, finansiere velferden og sikre forutsigbarhet for folk og bedrifter. Der den forrige regjeringen prioriterte

skattekutt til de aller rikeste, har Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen en skatte- og avgiftspolitikk som er rettferdig og omfordelende. Enkelt forklart: Folk med vanlige og lave inntekter må betale mindre i skatt. Folk med høye inntekter og høy formue må betale mer i skatt.

Formuesskatten har vi gjort mer rettferdig ved at personer med høye formuer betaler mer i skatt, samtidig som vi har økt bunnfradraget. Formuesbeskatningen er et viktig virkemiddel som skal sikre mer rettferdig fordeling, redusere de sosiale og geografiske forskjellene og gi en sterk velferdsstat som er uavhengig av folks lommebok og bosted.

Så til selve representantforslaget: Det foreligger ingen gode faglige begrunnelser for en praksis hvor tidspunktet for tildelingen eller ervervelsen av en tillatelse avgjør om man blir ilagt formuesskatt eller ikke. Det er kommet en del reaksjoner på saken fra næringen og kystkommunene. Reaksjonene har ikke vært primært knyttet til hvordan konsesjoner skal inngå i grunnlaget for utregning av formuesskatten, men til prinsippene for verdifastsettelsen. Prinsippene om at det er omsetningsverdien som danner grunnlaget for utregningen, ligger fast.

Så er det varslet fra Finansdepartementets side at man kan gå over til en mer sjablonmessig ordning for verdifastsettelsen, og de innspillene som er kommet, skal vi også ta med i vurderingen for å skape både rettferdighet og forutsigbarhet for næringen i hele landet.

Geir Pollestad (Sp) [16:19:15]: Oppdrettsnæringa er ei viktig distriktsnæring. Seinast i går var me ei gruppe stortingsrepresentantar frå Senterpartiet i Brønnøysund og besøkte oppdrettsanlegg. Det er fantastisk å sjå kva ein har klart å skapa, og kva moglegheiter ein òg ser i framtida i oppdrettsnæringa.

Solberg-regjeringa la fram eit statsbudsjett der ein føreslo at det skulle innførast formuesskatt på eldre oppdrettskonsesjonar, eller at dei skulle inngå som ein del av formuesskattegrunnlaget. Samtidig innførte ein den same modellen for nyare konsesjonar i selskap som ikkje er børsnoterte. Dette har skapt eit engasjement, det har skapt reaksjonar, og det er vel all grunn til å seia at det politiske handverket i forkant av dette, av dåverande finansminister Jan Tore Sanner, var for dårleg.

Eg skal ikkje gjera dette om til ein debatt om formuesskatt generelt, men etter å ha høyrt innlegget til saksordføraren kan ein få eit inntrykk av at bedriftseigarar landet rundt har opplevd at med Høgre i regjering gjekk formuesskatten ned. Der er det nok litt blanda erfaringar av kva som skjedde. Nokon fekk lågare formuesskatt, mange fekk høgare, på grunn av prinsippa.

Så kort til saka og sakas innhald: Det er ei næring som har relativt høg inntening. Det er ei viktig distriktsnæring. Eg trur det er viktig at ein har ein politikk som spesielt tek omsyn til at me ønskjer dei små og mellomstore aktørane. Difor er det så viktig at det står slått fast i Hurdalsplattforma at ein skal gjera det.

Så til spørsmåla: Er det grunnlag for skatten på eldre konsesjonar, at det inngår i formuesgrunnlaget? Ja. Skal ein ha ei verdifastsetjing etter kva verdi konsesjonen har? Der er òg svaret ja, det skal ein ha. Så bør ein sjå på kva prinsipp for å finna denne omsetjingsverdien som er dei rette. Der har det kome mange innspel, og dei forventar eg at vert vurderte av regjeringa. Det ligg altså fast at dette skal inngå i formuesgrunnlaget, og at det er omsetjingsverdien som er utgangspunktet, men ein kan sjå på prinsippet og vurdera om det Jan Tore Sanner har lagt fram, var det rette, eller om me kan finna ei betre løysing.

Sivert Bjørnstad (FrP) [16:22:24]: Havbruksnæringen er en viktig næring for nesten hele kysten vår. Den sysselsetter tusenvis av mennesker og skaper enorme verdier for det norske samfunnet hvert eneste år. Næringen er definitivt et av de bena vi skal stå på, ettersom oljen og gassen kommer til å bety mindre for norsk økonomi framover. Vi har naturgitte fortrinn for å holde på med oppdrett av atlantisk laks og ørret, og vi har utviklet en veldig verdifull kompetansebase i de siste tiårene.

En annen stor styrke er mangfoldet av selskap i sektoren – små, mellomstore og store, børsnoterte og ikke-børsnoterte. Det kan nå dessverre være i endring med stortingsflertallets endring fra nyttår, for det som har skjedd, er at skatteregningen for mange eiere av små og mellomstore oppdrettsselskap har økt med opp mot 700–800 pst. Man trenger ikke være rakettforsker for å forstå at det vil gå ut over noe. Pengene ligger nemlig ikke i madrassene. De er investert i utstyr, i maskiner, rundt omkring i selskapene.

Forslaget som ble vedtatt i statsbudsjettet, mot våre stemmer, tror jeg kan få fire utfall. Det første – og kanskje det beste, men mest naive – er at ingenting skjer. Det er det få som tror noe på. Det andre er at flere selskaper vil gå på børs. Det vil man også tape noe på, fordi man mener at det er en styrke at det finnes små og store selskaper, børsnoterte og ikke-børsnoterte. Det tredje er at man kan få et oppkjøpsraid fra utlendinger. Jeg tror det er få som ønsker det, men det er garantert gode investeringsobjekter for mange investorer utenlands. Det fjerde er at man får utflytting fra kysten – kanskje først til Bø. Men hva skjer etterpå, når disse eierne flytter ut av landet? Det taper hele AS Norge på. Selskapene vil da selvfølgelig bli tappet, fordi man må betale skatteregningen.

For oss som mener at det er en styrke at eiere, ledere og ansatte omgås også utenfor jobben – på butikken, på fotballtreningen, på foreldremøter – så er det vedtatte forslaget svært dårlig. Det er det ikke bare vi som synes. Det synes også f.eks. norske fjord- og kystkommuner. En rekke Arbeiderparti- og Senterparti-ordførere langs hele kysten advarer mot det vedtatte forslaget og ber partiene sine her i Stortinget om å støtte vårt forslag her i dag, men det ser det dessverre ikke ut til at man gjør.

Jeg er ikke det minste i tvil om at økonomene i Finansdepartementet mener at dette er et godt forslag, men at det har passert den politiske vurderingen – med en praktiker som finansminister – det overrasker meg.

Da tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten: Da har representanten Sivert Bjørnstad tatt opp det forslaget han refererte til.

Geir Jørgensen (R) [16:25:46]: Norge er fortsatt et urettferdig og klassedelt samfunn. Vi har gjennom skattesystem og den slags likevel sørget for at vi klarer å utjevne forskjellene her i landet.

De som tjener mest, er nødt til å skatte gjennom et progressivt skattesystem, og de næringene som har størst profitt, er nødt til å betale grunnrente fordi de opererer på fellesskapets ressurser. Sånn har vi klart det ved å skattlegge oljebransjen hardt, og sånn har vi klart det gjennom å skattlegge energiselskapene i vannkraften. Da det for ikke så veldig lenge siden var et forslag om å gjøre det samme med havbruksnæringen, opplevde vi at vi hadde en sterk lobbykampanje som faktisk klarte å skyte ned et veldig godt utredet forslag fra et regjeringsoppnevnt utvalg lenge før det kom til behandling her i Stortinget.

Det er få forunt å klare å omsette sin enorme økonomiske makt i politisk innflytelse, men havbruksnæringen er faktisk i stand til det. De som har fulgt med i debatten, har også sett at Fremskrittspartiets nestleder, Terje Søviknes, opptrådte som koordinator for partiets gruppe samtidig som han var i betalt oppdrag for et av disse selskapene som vil tjene godt på ikke å bli omfattet av denne skatteordningen. Sånn kan vi ikke ha det, og dette er dessverre ikke et enkeltstående tilfelle.

Nå er situasjonen den at vi mange steder har veldig rike folk som går rundt i fattige kommuner langs kysten. Det er ordførere som er nødt til å kutte i det normale velferdstilbudet folk skal ha, som likevel velger å gå i kompaniskap med de aller rikeste i sin kommune for å tale deres sak.

I Rødt har vi gått til valg på å avskaffe Forskjells-Norge. En av måtene å gjøre dette på er å bringe denne næringen under demokratisk kontroll og folkevalgt styring og stemme ned dette forslaget som kommer fra Fremskrittspartiet. Har man fått en konsesjon gratis før 1998 og i dag kan omsette den til en verdi på flere hundre millioner kroner, er det en selvfølge at det er en formue som skal beskattes.

Alfred Jens Bjørlo (V) [16:29:01]: Det er tilsynelatande eit veldig breitt fleirtal – alle parti bortsett frå Framstegspartiet – som står samla i denne saka, men det er då viktig å presisere at det ein står samla om, er hovudprinsippet om at verdiane av alle typar oppdrettskonsesjonar skal likebehandlast og inngå i grunnlaget for formuesskatt. Det handlar om likebehandling og å ha ein rasjonalitet i skattesystemet som gjer at ein ikkje har ei ulik behandling av ulike typar konsesjonar som er umogleg å forsvare for ettertida.

Det er viktig å merke seg at det er ein stor skilnad i tenking rundt skatt generelt, og formuesskatt spesielt, mellom partia Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti og dei andre partia som inngår i dette fleirtalet.

Det som òg har vore viktig for Venstre og dei andre partia i den tidlegare Solberg-regjeringa, er at vi skal ha eit breiare skattegrunnlag, men samtidig endre formuesskatten slik at ein får lågare skattesats og ein høgare aksjerabatt. Så har vi no fått ei ny regjering, som også er for eit breiare skattegrunnlag, men som vil kombinere det med høgare skattesats og lågare aksjerabatt i formuesskatten. Skilnaden på dei to skattesystema er ganske dramatisk og gjev eit dramatisk økonomisk utslag for små og mellomstore familieeigde oppdrettsselskap kysten rundt.

Representanten Pollestad sa at han og Senterpartiet ikkje ville gjere dette til ein debatt om formuesskatt generelt, og det må Senterpartiet gjerne ikkje ville, men det er dessverre rett og nødvendig. Med den nye politikken som ei ny regjering står for når det gjeld formuesskatt, vil dette i åra framover kunne bli ytterlegare dramatisk for dei norskeigde, familieeigde bedriftene, både i oppdrettsbransjen og i andre viktige distriktsnæringar.

Det raud-grøne fleirtalet må dessverre forhalde seg til at formuesskattdebatten vil kome vidare framover fordi han handlar om kva økonomisk grunnlag vi skal ha for norsk eigarskap, for familieeigd eigarskap og for å ha den krafta i desse bedriftene som er nødvendig for å ta ut det enorme potensialet som finst knytt til både oppdrettsnæringa og andre distriktsnæringar, i åra framover.

Difor er det viktig for Venstre at vi no ser på konsekvensane av det som her blir gjort, og vi ber regjeringa no vurdere ei gradvis innfasing av formuesskatten på oppdrettstillatingar erverva før 1998. Det er det minste vi skal gjere.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [16:32:18]: Forslagsstillerne ber regjeringen om å fremme forslag om å utsette krav om innbetaling av formuesskatt på opp-

drettskonsesjoner ervervet før 1998, i påvente av utredningen til skatteutvalget.

Jeg vil først presisere at lovendringen for oppdrettskonsesjoner som ble gjennomført i 2022-budsjettet, går ut på at tillatelser ervervet før og etter 1998 nå skal behandles likt skattemessig. Det er vanskelig å se gode grunner for at tidspunktet tillatelsen er gitt på, skal være avgjørende for om det blir ilagt formuesskatt eller ikke. På samme måte som Solberg-regjeringen mente vi derfor at det er nødvendig med en opprydning.

Jeg mener også at oppdrettstillatelse må verdsettes ut fra skattelovens hovedregel om å ta utgangspunkt i markedsverdien. Det er også mitt inntrykk at næringen og kystkommunene særlig har vært opptatt av auksjonsprisens betydning for verdsettelsen. I budsjettproposisjonen står det – regjeringen har uttrykt det – at dagens auksjonspriser kan gi et utgangspunkt for å finne markedsverdiene på oppdrettstillatelsene, men det betyr ikke at auksjonspris skal legges til grunn i alle tilfeller. Det kan være konkrete forhold ved den enkelte oppdrettskonsesjonen som gjør at auksjonspriser ikke gir et godt uttrykk for markedsverdien. I slike tilfeller må det ses hen til flere forhold enn auksjonspriser for å finne fram til formuesverdien.

Skatteetaten vil utarbeide en utfyllende veiledning for denne vurderingen, og dette bør være ett svar for mange av dem som har vært bekymret for hvordan dette skal utformes. Jeg har også merket meg at det kan gi beroligelse til næringen når man formidler nettopp den viktige presiseringen fra regjeringen, som også står i budsjettproposisjonen.

Så skal jeg ikke innlede en stor debatt om formuesskatt her, men i denne saken er hovedprinsippet egentlig om vi skal ha ulike regler for oppdrettskonsesjoner ervervet før 1998 eller etter 1998. Jeg mener at det er logisk med den hovedendringen regjeringen har lagt opp til, og som så å si alle partier har lagt opp til, og så må man komme tilbake til den endelige verdsettelsen når vi har gjennomført det arbeidet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sivert Bjørnstad (FrP) [16:34:59]: Det er jo hyggelig at statsråden sier på talerstolen at han tror han kan berolige næringen. Da tror jeg ikke han har snakket med næringen de siste månedene, for de er ikke beroliget, verken av det som ble vedtatt i statsbudsjettet for 2022, eller av dialogen med regjeringen i etterkant – snarere tvert imot.

Dette er et målrettet angrep på distriktsnæringslivet. Dette er bedrifter rundt omkring i distriktene, langs hele kysten, og når eiere da opplever å få 700–800 pst. skatteøkning, må de pengene tas fra en plass. Det skjer også, som statsråden var inne på, i kyst- og fjordkommunene, og veldig mange av dem er styrt av Senterpartiet. Jeg har hatt god dialog med dem hele veien, og de advarer sterkt mot dette.

Gjør det inntrykk når statsrådens egne partifeller mener akkurat dette?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [16:35:58]: Det som er viktig, er at man har et godt og rettferdig skattesystem over tid, og at alle skal bidra etter evne. Jo sterkere evne man har, jo mer må man bidra, for det norske samfunnet er et spleiselag, og det har vært et vellykket spleiselag. Vi har ikke minst sett det siste året hvor viktig det er at vi har fellesfinansierte velferdsordninger.

Vi må også ha et skattesystem som gjør at folk som skaper verdier og næring, sitter igjen med gevinst, for de tar også økt risiko og legger inn økt innsats. Derfor er selvfølgelig Senterpartiets ordførere hele tiden opptatt av lokalt næringsliv og hvordan de kan ha evnen til å reinvestere og sørge for mer aktivitet. Derfor har jeg også dialog med dem.

Så vet jeg at én uro har vært diskusjonen om det bare er auksjonsprisen som skal legges til grunn, og det var det jeg også presiserte her, at det trenger ikke nødvendigvis å være sånn, for det kan også være andre forhold som gjør at det ikke blir rimelig.

Sivert Bjørnstad (FrP) [16:37:00]: Det Senterpartiets ordførere er bekymret for, er nettopp at disse eierne skal forlate kommunene deres. Hva er det da som skjer? Jo, kanskje den eieren og en generasjon etterpå vil ha en tilknytning til den kommunen, til de tillatelsene, men generasjonene som kommer etterpå, vil sannsynligvis ha hele verden som investeringsunivers, ikke nødvendigvis den kommunen på Vestlandet, i Trøndelag eller i Nordland.

Jeg merker meg at statsråden er veldig tydelig på dette med likebehandling. Da har jeg et spørsmål i oppfølging av det: Er det da sånn at vi kan forvente at også verdsettelsen av fiskeritillatelser vil endres fra kostpris til omsetnings- eller markedsverdi?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [16:37:48]: Vi har ikke varslet noen andre endringer, og det vi har varslet i regjeringsplattformen, er at de kystsamfunnene som har store naturressurser, skal sitte igjen med større inntekter av dem. Ikke minst innenfor oppdrettsnæringen har det vært – heldigvis – en god del av selskapene som har tjent store og gode penger.

Så er Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen opptatt av at de samfunnene som har store virksomheter som skaper store inntekter, også skal sitte igjen med en stor del av verdiene – både når det gjelder havbruk og ikke minst vannkraft, og nå vindkraft og andre naturressurser. Noe av styrken i Norge har vært å få lokale kom-

muner til å sette av mer areal, om det er til oppdrett eller andre typer naturinngrep, og også at de får mer av verdiene.

Jeg tror det også er noe av suksessen for oppdrettsnæringen, at man ser at lokalsamfunn får igjen store verdier. Vi kommer også til å være opptatt av at kommunene skal sitte igjen med en vesentlig del av den verdiskapingen.

Alfred Jens Bjørlo (V) [16:39:04]: Sjølv om statsråden ikkje seier det direkte, reknar eg med at vi kan vere einige om at innanfor det samla prinsippet om likebehandling som vi er einige om i denne saka, vil kor mykje det enkelte selskapet skal betale i formuesskatt, til sjuande og sist sjølvsagt vere avhengig av kva prinsipp for fastsetjing av verdi som blir lagt til grunn, men også av skattesats og av aksjerabatt og andre innretningar av systemet. Då er det slik at ein vesentleg del av den kritikken som iallfall eg har opplevd, og uroa frå mange aktørar i næringa, kjem av at den nye regjeringa har skrudd opp skattesatsen og tatt ned aksjerabatten.

Så eg har lyst til å spørje finansministeren: Når han no ser alle dei reaksjonane som er komne, er det då slik at regjeringa no har nådd taket for kor høgt ein vil setje skattesatsen for formuesskatten, og kor lågt ein vil ta aksjerabatten? Eller kan det vere aktuelt å skru satsane ytterlegare til i komande statsbudsjett?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [16:40:08]: Regjeringen er veldig tydelig i sin prioritering, og det har vi også vist i vårt første budsjett: Folk med vanlige og middels inntekter – ganske høye inntekter, egentlig, opptil 750 000 kr – skal oppleve at de får lavere skatte- og avgiftstrykk. Så har vi ment at de som har høyere inntekter, må kunne bidra litt mer. Så vet vi alle at skatt er en kostnad, så det er til enhver tid om å gjøre at man bruker de offentlige pengene best mulig, men når vi skal løse nye fellesoppgaver, mener vi at det er de som har aller høyest inntekt og de største formuene, som må betale den største delen av det løftet.

Regjeringen bygger på det brede skatteforliket som var i Stortinget for to stortingsperioder siden. Vi mener at det er et veldig gode med Norge at noen grunnprinsipper står seg over tid, og der er bl.a. formuesskatt, aksjerabatt og en del andre ting omtalt. Så vi bygger på det skatteforliket som et ganske bredt flertall i Stortinget da sto bak.

Alfred Jens Bjørlo (V) [16:41:15]: Eg veit ikkje om det svaret var så veldig roande for dei som i dag sit med familieeigde bedrifter. Det er ikkje tvil om at dei er i den klassa som – for å seie det sånn – tener meir enn 750 000–800 000 kr. Men viss vi lagar oss eit system der det å drive lønsam næringsverksemd i Distrikts-Noreg blir sett på noko ein stadig kan skru til skruen for, fordi dei ligg over gjennomsnittet for det folk i Noreg tener, då er vi inne på ein ganske farleg galei, iallfall når det gjeld å sikre norsk eigarskap. Det spesielle med formuesskatten er at han ikkje rammar alle typar eigarar: Han rammar norske eigarar og ikkje f.eks. dei store børsnoterte selskapa.

Ser statsråden at det stadig å skru til formuesskatten ikkje berre handlar om – nær sagt – å redusere forskjellane blant folk, men at det òg faktisk er ein måte å vri eigarskapen i Noreg på, frå lokalt eigarskap, privat eigarskap og familieeigd eigarskap og over til eigarskap på børs og utanlandsk eigarskap?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [16:42:22]: Det er mange argumenter som brukes i diskusjoner om formuesskatt, og et av de argumentene som er rarest, er når man trekker inn distriktspolitikk som et argument mot formuesskatt. Hvis vi ser på hvordan formuesskatten blir fordelt, er det en enorm forskjell hvis man drar til f.eks. Nordland, der det er ganske mye oppdrett, sammenlignet med f.eks. sentrale Oslo. Det er en av de skatteformene som virkelig gir en stor geografisk skjevfordeling, fordi formuene er så konsentrert i visse deler av landet.

Jeg ser jo at det finnes argumenter – alle skatteformer har kostnader, fordeler og ulemper, og slik er det også med formuesskatt, men det er ikke et distriktsargument. Hvis man hadde tenkt ren distriktspolitikk, kunne man ha tenkt at formuesskatt er en av de minst belastende skatteformene å øke, men jeg mener at det blir altfor enkelt å gjøre det, for jeg ser også at det har kostnader og konsekvenser. Både Senterpartiet og Arbeiderpartiet var jo med på et bredt skatteforlik i Stortinget for å skape forutsigbarhet, og noe av det vi mente var viktig da, var at vi skulle senke bedriftsbeskatningen generelt, slik at det skulle bli mer lønnsomt å drive bedrifter og aktivitet i Norge.

Sivert Bjørnstad (FrP) [16:43:33]: Det var interessant nå når statsråden tok opp debatten om hvem som betaler formuesskatt, om det er folk i Oslo eller folk i distriktene. Da kan jeg prøve på en liten utfordring til statsråden. Når det gjelder dette forslaget som går på økt formuesskatt på disse gamle konsesjonene, kan han anslå hvor mange prosent av dem som er bosatt i Oslo?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [16:44:02]: Dette var en diskusjon om formuesskatt, og det var nettopp det som var hele poenget mitt, at jeg sa at jeg mener det er skummelt å bruke formuesskattdiskusjonen i en distriktsdebatt, for det blir altfor forenklet. Hvis vi hadde gjort det på formuesskatt, kunne vi sagt at det å øke formuesskatten isolert sett er en by/land-diskusjon, og det

mener jeg er helt feil. Da banaliserer man politikken. Noe av grunnen til at vi også har formuesskatt i Norge, er bl.a. at vi har valgt å ha en lavere eiendomsbeskatning i Norge enn i mange andre land. Det er også en måte å finansiere de fellesgodene vi alle er opptatt av.

Regjeringen med Senterpartiet og Arbeiderpartiet har vært opptatt av at de skatte- og avgiftskuttene som kommer, skal komme folk med vanlige og middels inntekter til gode, såkalte folk flest eller vanlige folk. For eksempel var et av de grepene vi gjorde – hvor Fremskrittspartiet hadde tatt en helt annen retning da de styrte, ved å øke elavgiften – å sette elavgiften ned, for vi mente det var et godt og målrettet tiltak som hjelper alle.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Mahmoud Farahmand (H) [16:45:11]: Jeg ønsker å starte med en liten oppklaring. Jeg mener ikke å være respektløs når jeg står der, men jeg blir solbrent i bakhodet fordi jeg har så lite hår, og sola skinner rett på det.

For å komme tilbake til saken: Jeg takker for en god debatt og et godt replikkordskifte. Jeg legger merke til at regjeringspartiene ikke klarer å bli enige seg imellom om hvorvidt skattepolitikken Høyre førte, var bra eller dårlig. Det er stor spredning der.

Det som er interessant, og det vi på sett og vis observerer her, er hvordan det er en enighet om likebehandling rundt forskjellige typer næringer og beskatning av dem, samtidig som det er noen viktige poeng som har blitt framført her om at det ikke er likebehandlingen i seg selv, men nivået det legges på, som er utfordringen.

Det jeg kan si på vegne av Høyre, er at vi ser fram til å se løsningen og vurderingen som kommer fra departementet på denne sjablonmessige løsningen. Vi ser fram til diskusjonen som kommer der, og kommer nok til på en måte å være positive dersom den er av en god art.

Elles håper jeg at denne debatten ikke er ferdig ennå, for jeg tror vi har litt å diskutere.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [16:46:29]

Interpellasjon fra representanten Marie Sneve Martinussen til finansministeren:

«Mange mennesker opplever nå et prissjokk. På vei ut av en pandemi hvor forskjellene har økt; de rikeste har økt formuene sine mens mange med vanlige og lave inntekter har vært arbeidsledige og mistet inntekt, kommer dette på toppen. Det er ingen tvil om at det meste av dette skyldes Russlands brutale invasjon av Ukraina. Likevel forventer mange at staten gjør en innsats for at ikke hele regningen sendes til de med lave og vanlige inntekter. Mange andre land har innført tiltak. Sverige har, som Norge, innført en begrenset strømstøtte. På toppen av dette har de gjort tiltak mot mye dyrere drivstoff. New Zealand har kuttet halve prisen på kollektivtransport og redusert drivstoffutgiftene. EU har sendt nye regler for statsstøtte på høring. Det er ingen naturlov at Norge skal vente på alle andre.

Hva skal til for at regjeringen innfører tiltak som treffer husholdningene under dette prissjokket?»

Marie Sneve Martinussen (R) [16:47:45]: Prissjokket er ikke lenger noen nyhet. Det har for lengst gjort seg bemerket i folks lommebøker, og mange brukte nok påsken over kalkulatoren for å finne ut hvordan de neste månedene skulle gå i hop. Alt blir dyrere, og NRK har gjort et anslag der det er snakk om ekstrakostnader på over 40 000 kr for en vanlig familie. Da finansministeren la fram sitt statsbudsjett før jul, forventet man en prisvekst på 1,3 pst. i år. Nå er det nyeste anslaget 3,3 pst. I tillegg ser matvareprisene ut til å øke enda mer enn det, og det forventes sommerrekorder på strømprisen.

Jeg skal ikke kritisere finansministeren for ikke å ha forutsett framtiden, men hva man gjør med den nye situasjonen, står ministeren ansvarlig for. De siste månedene har regjeringen gjentatt til det kjedsommelige at de er bekymret, og at de følger situasjonen nøye, men det hjelper nøyaktig 0,0 pst. for dem som nå sitter og leter etter steder å kutte for å få hjulene til å gå rundt. Hvis planen har vært å vente og håpe på at det går over, så er dette tidspunktet i filmen til å innse at det ikke går over, det er alvor. Vi kom nettopp ut av en pandemi som har økt forskjellene. De rikeste økte formuene i snitt med 50 mill. kr hver, mens det er de med vanlige og lave inntekter som har vært arbeidsledige.

Regjeringen har flere ganger lagt vekt på at norske familier i gjennomsnitt har spart 100 000 kr gjennom koronaen og nå har en buffer å bruke, men i gjennomsnitt vil både barnebarna og besteforeldrene være 42 år gamle. Gjennomsnitt fungerer ikke på denne måten, det blir en klasseblind måte å se på økonomi på. Noen har gått solid i minus, andre solid i pluss, og jeg er redd for at priskrisen får samme effekt som alle kriser, at de øker forskjellene.

I motsetning til Norge har en del andre land innført tiltak. Sverige har som Norge innført en strømstøtte, men på toppen av det gjort tiltak mot dyrere drivstoff og kommet med en stor pakke for billigere kollektivtransport. New Zealand har kuttet halve prisen på kollektivtransport og redusert drivstoffutgiftene, og Danmark har denne uken innført noe som EU har pekt på, men som Norge har avviklet, nemlig støtte til varmepumper,

som faktisk har en effekt for folks strømforbruk og strømregning.

Jeg er spesielt overrasket over at Rødts forslag om å redusere matmomsen har vært som å snakke for døve ører hos statsråden. Her kunne jeg kommet med en egen begrunnelse for hvorfor dette er et godt grep, men jeg velger heller å sitere hva Senterpartiet skrev i sitt alternative budsjett i fjor. Da foreslo de selv å bruke 3 mrd. kr på å redusere matmomsen. De skrev:

> «For en barnefamilie vil denne avgiftslettelsen alene kunne utgjøre ca. 3000 kr i reduserte kostnader til mat og drikke i året. Det vil utgjøre en betydelig forskjell i et stramt familiebudsjett. Spesielt er denne lettelsen viktig i dagens situasjon (...)», der mange har hatt perioder med lav inntekt på grunn av permittering.

Dette er veldig gode ord fra Senterpartiet, som sikret et historisk godt valg for partiet, og nå spørs det om man ikke burde levere på det som folk har stemt på.

Inflasjon må være et av de mest googlede ordene på norsk google.com for tiden. Finansministeren skal være opptatt av inflasjon, og det er jeg også, men jeg synes det blir for slapt å avvise ethvert tiltak i møte med priskrisen med ferdigskrevne talepunkter om inflasjon. Å kutte i avgiftene, som Rødt har foreslått, kutter prisene og reduserer dermed den målte prisveksten helt direkte. Hvis man er bekymret for press i økonomien, har Rødt mange forslag til hvordan man kan nedskalere investeringer i f.eks. olje og store motorveiprosjekter, og ikke minst kan man jo øke skattene til dem som har mer enn nok, og som faktisk har fått mer gjennom koronaen. Da henter man inn penger med den ene hånden og deler ut med den andre, uten at summen forandrer seg, uten at presset i økonomien endres. Det er ikke noe magisk med de pengene som Rødt foreslår å bruke som gjør at de skaper mer inflasjon enn de pengene som brukes til f.eks. motorveiprosjekter.

Det er alvor nå. For hvert intervju der både finansministeren, statsministeren og andre i regjeringspartiene avviser å gjøre noe, har prisene økt enda mer. Man har avvist å gjøre noe i den krisepakken som har blitt lagt fram for regjeringen, og man er veldig vag på om man har tenkt å gjøre noe i revidert budsjett. Derfor spør jeg: Hva skal til for at regjeringen innfører tiltak som treffer husholdningene under dette prissjokket?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [16:52:40]: Takk for interpellasjonen om et veldig viktig tema – for hele temaet for de som sitter på Stortinget, og vi som er i regjering, er hvordan vi skal gjøre livet til folk bedre og tryggere. Vi ser nå at det går godt i norsk økonomi, og det at vi kan si det etter de tre krisene vi har vært igjennom, både koronakrisen, den utrolige uroen i råvaremarkedene, og nå, med den forferdelige krigen som vi er vitne til, og som også berører oss, både direkte og indirekte, er ikke noen selvfølge.

Aktiviteten er veldig høy, den økonomiske veksten er sterk, og noe av det aller beste for mange er at ledigheten er svært lav. Men det som også treffer oss, er at mange bedrifter har utfordringer med å få tak i folk. Vi må bare håpe og tro at vi kan få yrkesdeltakelsen ytterligere opp, og vi har en positiv utvikling der.

Høye råvarepriser gjør at eksportinntektene våre øker kraftig, men for enkeltpersoner og enkeltbedrifter kan det skape stor uro og også usikkerhet. Det vi ser, er at den økonomiske stillingen blant husholdningene i stort er veldig god. Man kan alltid se unntak fra det, men det store bildet er at den er god. Det er også ventet at norske husholdninger vil få mer å rutte med når denne krisen er over, når vi ser det over tid, enn da vi gikk inn i krisen. Målsettingen er jo at folk over tid skal kunne få det litt bedre, og det er det som også ser ut til kan skje, selv i den turbulente tiden vi nå er inne i, og med bakgrunn i det lønnsoppgjøret vi er inne i.

Så er det viktig for regjeringen å gjøre noen politiske prioriteringer. I statsbudsjettet for 2022 reduserte vi inntektsskatten for alle med inntekt under 750 000 kr. Også på utgiftssiden reduserte vi maksimumsprisen i barnehage og innførte gratis kjernetid til førsteklassinger, og vi gjorde ting på avgiftssiden som hjelper det brede lag av befolkningen.

Vi har gjennom vinteren opplevd svært høye strømpriser i Sør-Norge. I likhet med i landene rundt oss har strømutgiftene økt kraftig. Vi har gjort mange tiltak for å avdempe dem, og der mener jeg at representanten kom med litt misvisende påstander i sitt innlegg, for hun løftet fram at noen land hadde satset på varmepumper, at det liksom var det store tiltaket. Vi har også gitt økt støtte til enøktiltak gjennom Enova, og vi mener det er mer langsiktige tiltak, men det var desidert ikke det viktigste tiltaket. Vi har økt rammetilskuddene til kommunene for å gi økt sosialhjelp her og nå, for sosialhjelpsmottakere er en gruppe som typisk har større utfordringer, vi har gjort ting med bostøtten for dem som har lave inntekter, og ikke minst har vi innført en ny sikringsordning for strøm, som hjelper det brede lag av befolkningen. I tillegg har vi redusert elavgiften. En reduksjon av elavgiften er jo ikke et midlertidig tiltak, det er et varig tiltak.

I sum ligger det an til at man vil bruke i overkant av 22 mrd. kr på ulike strømtiltak i 2022 for å avdempe de enorme prissvingningene og de høye prisene man har sett innenfor strømmarkedet.

Vi jobber også med en varig endring, i tillegg til elavgift, ved at regjeringen jobber med å lage et nytt fastprissystem og en endring av grunnrentebeskatningen for

vannkraftproduksjon som gjør at det blir lettere å tilby lavere fastpriser enn det man har vært vant til nå, sånn at personer blir mindre avhengig av de daglige markedssvingningene, som skaper veldig sårbarhet.

Det er veldig mange ulike elementer man kunne vært innom, men oppsummert er norsk økonomi inne i en voldsom høykonjunktur, samtidig som vi har all denne uroen. Det er i denne tiden vi skal styre båten, og det som er hele målsettingen til Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering, er at vi skal styre båten på den måten at en person som har 500 000–600 000 kr i inntekt, der kanskje ektefellen også har 400 000–600 000 kr i inntekt, skal oppleve at når dette er over, hvis en pendler, hvis en har barn i barnehagen, og hvis en skal få hverdagen til å gå i hop, skal man merke at det er en regjering som gjør tiltak for å avhjelpe den situasjonen vi nå er i.

Et av de viktigste tiltakene i år som har mest påvirkning på folks privatøkonomi, er det man har gjort på strøm. Så ser vi f.eks. at drivstoffprisene kan være ekstra utfordrende, ikke minst for en del mindre næringsdrivende som har høyt drivstofforbruk, og også for dem som pendler langt. Derfor er det viktig at vi f.eks. har styrket pendlerfradraget såpass kraftig som vi har gjort, sånn at mange av dem som faktisk pendler langt, vil oppleve at skatte- og avgiftstrykket i sum vil gå ned i 2022 sammenlignet med 2021.

Marie Sneve Martinussen (R) [16:57:57]: Jeg hører en finansminister som i det store og hele er ganske fornøyd med utviklingen i norsk økonomi. Jeg må si jeg synes målsettingen til regjeringen så klart er veldig god, men målsettinger flytter ingen fjell alene – man må gjøre noe for å oppnå disse målsettingene.

Det er sant at en del makroindikatorer for norsk økonomi går i positiv retning, og det er veldig bra, men her kommer dette gjennomsnittsargumentet inn. Det hjelper veldig lite for dem som er langtidsledige, for dem som nå har falt ut av dagpengesystemet, og for sosialhjelpsmottakerne, som har fått en reelt lavere sosialhjelpsstønad i år enn i fjor, fordi prisene øker mer enn man har trodd. Det hjelper lite for dem at noen andre har det bra, og det hjelper lite for dem som f.eks. har høye drivstoffutgifter, at noen andre har fått økt sparing gjennom korona, eller at noen andre kommer i jobb.

Jeg hører en finansminister som egentlig ikke ser ut til å ha noen plan om å gjøre noe med denne priskrisen nå, og det er det denne interpellasjonen handler om å prøve å få et svar på. Vi kan godt snakke om langsiktige skatteeffekter og det man kanskje kan se i bakspeilet om to–tre år, men akkurat nå, de siste månedene, har det vært et prissjokk over veldig kort tid. Veldig høye prisstigninger har møtt både familier og faktisk også næringsliv, og da spesielt små og mellomstore bedrifter som f.eks. har inngåtte kontrakter, som gjør at de nå må ta hele drivstoffkostnaden på sin egen kappe. Det kan gå ut over arbeidsplasser.

Jeg er også veldig bekymret for en slags spiraleffekt her, altså det at strømprisen og drivstoffprisen til næringslivet er så høy og man ikke gjør noe med det overfor næringslivet. Hvis man da er bundet av en kontrakt der man ikke kan øke prisene, vil det true arbeidsplassene. Det er alvorlig. Hvis man ikke er bundet av en kontrakt som gjør at man ikke kan sette opp prisene, setter man opp prisene – det er helt sikkert: Alt fra frisøren til kinoen til lastebilselskapet kommer til å sette opp prisene. Da mener jeg at vi ser på en prisstigning som er langt høyere enn den man nå legger til grunn.

Jeg minner om at for et halvt år siden trodde man at prisene i år skulle stige med 1,3 pst. Nå ligger det an til 3,3 pst. Da det tekniske beregningsutvalg la fram sine anslag for prisstigning for et par måneder siden, hadde man helt andre anslag for matvareprisen. Det handler så klart også om at krigen i Ukraina har vært langvarig, og vi kan også kanskje forvente at det er lenge før det er en normalisering av matvareproduksjonen i verden.

Jeg ønsker nok en gang et svar på om det i det hele tatt kommer noe, for det jeg hørte i svaret fra finansministeren, var at det går godt, og at det egentlig ikke er planer om å gjøre noe nå – kanskje på lengre sikt, men ikke noe nå.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [17:01:04]: Da tror jeg ikke representanten egentlig valgte å høre etter, for når det gjelder bl.a. det vi gjør på strøm, som var det ene jeg snakket om, kan man definere det å sette av noen og 20 milliarder til tiltak som ikke å gjøre noe, men det er selvfølgelig å gjøre noe når man øker bostøtten, gir ekstra penger til kommunene for å gi dem mulighet til å gi mer sosialhjelp, innfører en ny sikringsordning, setter ned elavgiften, for å nevne noen av tiltakene som går på strøm. At man jobber med å endre skattesystemet, som gjør at man kan frikoble seg mer fra dag til dag-markedet med fastpriskontrakter, er å gjøre noe. Det er ganske mye.

Når jeg sier at det går godt i norsk økonomi, for det gjør det i stort, er vi selvfølgelig bekymret for de enkelte som rammes. Det er derfor man setter i verk de tiltakene, og det er derfor det er så viktig at man også tar skatte- og avgiftsgrep. At man hele tiden tenker på dem med lave og middels inntekter, er også gjøre noe. Når alle med inntekt under 750 000 kr får lavere skatt, så gjør man noe. Det er også noen som får høyere skatt – de som har de høyeste inntektene – fordi man ønsker en omfordeling. Vi har en praktisk politikk for å utvikle alle deler

av Norge, for at det også skal være mulig å bo der det er lange reiseavstander, ved at vi øker pendlerfradraget. En som f.eks. pendler fra Hamar til Oslo, for å ta et eksempel jeg kjenner godt, får økt fradraget med over 20 000 kr. Det er et stort grep for dem som er avhengig av transport. Det kommer selvfølgelig litt etterskuddsvis, for det kommer til skatteoppgjøret for i år, så man merker det ikke konkret, men det vil bedre kjøpekraften.

Vi setter ned barnehageprisene, og selvfølgelig hjelper det småbarnsfamiliene når barnehageprisene går ned. Det gjør ting litt enklere. Vi innfører gratis SFO for førsteklassingene, for vi vet at ofte er det mange av småbarnsfamiliene med minst barn, som også har høyest gjeld – og det avhjelper situasjonen.

Det som også er skummelt – når vi ser at en gruppe som er mest sårbar for renteøkninger, er f.eks. småbarnsfamilier, som har mye gjeld – er hvis man tar grep som gjør at renten går for raskt opp. Alle skjønner at renten vil gå opp etter en sånn periode som vi har vært igjennom nå, og Norges Bank har varslet det over tid, men vi må ikke ta grep som gjør at renten går ytterligere opp, for bare én månedskostnad med ett ekstra rentepoeng er på over 2 000 kr ekstra for en vanlig norsk småbarnsfamilie.

Hele poenget med økonomisk politikk, med det å være her, er at summen av de tiltakene vi gjør, skal gjøre hverdagen til folk bedre. Vi må sørge for at vi selv i en så urolig tid styrer på en måte som gjør at vi får ned ledigheten, får flere i arbeid, og at de som er i arbeid, skal oppleve at kjøpekraften over tid holder seg oppe – og at man går opp, ikke ned.

Det er bra at Rødt ikke får gjennomslag for sine nye syn på olje- og gasspolitikken, for noe av grunnen til at vi kan gjøre dette, er takket være at vi har en superlønnsom olje- og gassnæring.

Lise Christoffersen (A) [17:04:26]: Takk til interpellanten for at hun reiser spørsmål som mange er opptatt av for tida. Det er ikke vanskelig å forstå vanlige folks bekymring. Først kom covid-19, med nedstenging i to runder, permitteringer og tapt inntekt for mange – blant både vanlig ansatte, frilansere og selvstendige, der noen bransjer var mer utsatt enn andre.

Så kom de økte strømprisene, deretter den katastrofale krigen i Ukraina, som først og fremst rammer Ukraina og innbyggerne der, men som også får konsekvenser for resten av Europa og resten av verden. Stikkord er matmangel og økte matvarepriser, mangel på råvarer og økte råvarepriser, herunder på drivstoff, men sistnevnte var faktisk dyrere for 20 år siden.

Arbeiderpartiet har hele tida, helt fra de første krisepakkene i forbindelse med pandemien – under forrige regjering og under ny regjering – bidratt til å gi krisepakkene en innretning med vekt på en rettferdig sosial profil. Vi vet at kriser bidrar til å øke forskjellene mellom folk. Reduserte forskjeller er et mål for dagens rød-grønne regjering, både under normale forhold og i ekstraordinære tider.

Sammen med SV har vi fått på plass treffsikre støtteordninger til de husstandene som rammes hardest av de økte strømprisene, til frivillig sektor og til landbruket. Vi har gått imot makspris, som ville gitt mest til dem som har mest fra før. Vi har utvidet bostøtteordningen, som treffer dem med minst.

Den 3. mai skal Stortinget behandle en krisepakke i forbindelse med krigen i Ukraina. Det gjelder nødvendige bevilgninger som ikke kan vente til RNB, og som skal gjøre at vi kan ta imot flyktningene fra Ukraina på en skikkelig måte, forbedringer i militær og sivil beredskap, og støtte til bedrifter som opplever et betydelig omsetningsfall som følge av våre felles sanksjoner mot Russland.

Mer vil måtte komme, både av humanitær hjelp og bidrag til gjenreisning når den forferdelige krigen i Ukraina en gang er over. La oss alle håpe det blir snart, men den får altså konsekvenser.

For to dager siden lanserte IMF en ny og oppdatert rapport om verdensøkonomien. Krigen i Ukraina gjør at forventningene om ny økonomisk vekst etter pandemien må reduseres. Inflasjonen ventes å øke mer enn først antatt, mest i utviklingsøkonomier.

Vi er bedre stilt enn mange andre. Det skyldes bl.a. at vi har en velferdsstat med folketrygd og sosial stønad – og en oljeformue, som også tilhører framtidige generasjoner. Det er ingen selvfølge, men resultatet av framsynte politiske vedtak. Det akter vi å fortsette med.

Derfor er jeg litt forundret over inngangen til denne interpellasjonen fra Rødt. Jeg sliter med å få tak i hva som legges i «husholdningene». En husholdning er vel ikke lik en husholdning? De fleste av oss klarer seg foreløpig bra med den støtten vi allerede har fått og får. Ledigheten er lav. Økonomien går bra. Lønnsoppgjøret for frontfagene er basert på reallønnsøkning.

Det som også forundrer meg, er at Rødt, uten forankring i helhetlige budsjettvurderinger, er innstilt på så kraftig økt oljepengebruk som det kan se ut som her. Det verste vi nå kan gjøre, er jo å bruke så mye penger at renta øker mer. Da kan vinninga fort gå opp i spinninga, og hvem har dårligst rygg til å bære økte renteutgifter? Det vet vi. Det er ikke dem som har mest.

Havner vi der, har vi brukt det vi måtte ha av handlingsrom, samtidig som det ligger store og viktige velferdssaker foran oss. Pensjonsutvalget skal bl.a. vurdere hva som er et rimelig nivå på minstepensjonen i framtida. På et tidspunkt kommer ny og mer rettferdig AFP, og det jobbes med forbedringer i ordninger med arbeids-

avklaringspenger. Alt dette er til dem som har aller minst.

Rettferdig fordeling handler om mer enn oss selv. Høye priser på gjødsel truer også matproduksjonen i fattige land. En ny stor hungersnød kan være under oppseiling, og Verdens matvarefond mangler allerede penger. Da mener Arbeiderpartiet at vi ikke bare kan beklage og si at handlingsrommet dessverre var brukt opp på oss selv her hjemme. Vi må se ting i sammenheng, og vi må evne også å se litt utenfor våre egne grenser.

Heidi Nordby Lunde (H) [17:09:17]: Vi står i en litt underlig posisjon i disse dager. Samtidig som det går veldig godt i norsk økonomi, med høy aktivitet, lav ledighet og sterk økonomisk vekst, vet vi at det er mange som sliter på grunn av nettopp høyere priser på strøm, bensin og mat.

Inflasjonen er tilbake og dermed også høyere renter. Dette henger sammen og kan bli mer utfordrende framover. Derfor er jeg enig med forrige taler om at vi ikke nå kan vedta ting som begrenser handlingsrommet, og si at vi var mer opptatt av det som skjedde akkurat nå, i stedet for å tenke litt langsiktig.

Økende rente er egentlig et sunnhetstegn, for det betyr at økonomien ikke lenger er avhengig av den stimulansen lav rente gir, men når mange land nå opplever sterk økonomisk vekst og aktivitet og vi samtidig har mangel på råvarer og produksjon, som følge av både pandemien og nå krig, drives prisene opp. Prisveksten som følger av mangel på varer, fører til inflasjon. Vi betaler mye uten å få mer igjen. Da setter sentralbanken opp renten for å bremse etterspørselen.

Grunnen til at jeg sier dette, er at det kan være vanskelig å forstå hvorfor et land som Norge, der økonomien går godt og pengene renner inn på noen områder, ikke bør fortsette å stimulere økonomien gjennom mange nye statlige støttepakker. Det opprettholder en etterspørsel etter varer det allerede er mangel på. Dermed kan vi havne i en vond spiral av prisøkninger, stimulans, inflasjon og økende rente.

Ettersom mange av tiltakene som etterlyses av bl.a. Rødt, er å opprettholde kjøpekraften på varer det allerede er mangel på, vil økende priser eller uendret etterspørsel etter mangelvarer kanskje føre til rasjonering, noe man er vant til i land som styres etter Rødts prinsipper.

Kortsiktige, dårlige beslutninger nå kan gjøre langsiktig skade for vanlige folk, næringsliv og norsk økonomi. Høyre har også vært for at de ekstraordinære strøminntektene skal gå tilbake til vanlige folk og målrettes mot dem som trenger det mest, bl.a. gjennom bostøtten, til dem som fortsatt er ledige, permitterte eller på arbeidsavklaringspenger.

Ved kriser og ekstraordinære hendelser som gir plutselige utslag, skal vi selvsagt se på om det er mulig å dempe effekten midlertidig eller til krisen er løst. Men Stortinget kan ikke i affekt vedta saker som kan gjøre vondt verre for dem som allerede sliter med høye utgifter, som f.eks. under den første krisepakken under pandemien, der partiene kjempet inn politiske kjepphester som ikke hadde noe å gjøre med å bekjempe effektene av en global, dødelig pandemi – som å framskynde et fullskalaprosjekt for karbonfangst og -lagring eller mer penger til rassikring og bredbånd i distriktene. Det var helt legitime saker, men de var hverken målrettede eller treffsikre for å hindre død som følge av pandemien eller at bedrifter gikk konkurs.

Vi hørte i en tidligere sak at Fremskrittspartiet ønsket å sørge for et moderat lønnsoppgjør gjennom å ri sine kjepphester – med forslag om å redusere veibruksavgiften på bensin og diesel, noe de er for uansett om det er krise eller ikke, å redusere merverdiavgiften på mat, noe de er for uansett om det er krise eller ikke, og andre skatte- og avgiftslettelser som vil medvirke til å styrke kjøpekraften, noe de er for uansett krise eller ikke. Noe av dette kan sikkert også Høyre være for i en større sammenheng og etter en større utredning. Allerede nå er det forslag om å hastebehandle å fjerne drivstoffavgiftene, fjerne veibruksavgifter, halvere priser på kollektivtrafikk osv.

Hvis det ikke nå føres en ansvarlig økonomisk politikk og prioriteres i våre budsjetter, sendes regningen til vanlige folk gjennom renteøkninger, og da må de prioritere i sitt budsjett. En renteøkning på ett prosentpoeng betyr merutgifter på rundt 40 000 kr for en familie med 4 mill. kr i lån, og det kommer på toppen av at de skal håndtere alle de økte kostnadene staten ikke kommer til å kunne kompensere for.

Uansvarlig politikk kan føre til et større prissjokk som rammer flere, og føre til nettopp den sjokkspiralen som Rødt også var bekymret for. Dette vil kreve virkelig politisk lederskap, ansvarlighet og langsiktighet. Gode intensjoner er ikke nok dersom det langsiktige resultatet betyr dårligere kår for alle.

Høyre ønsker å være et konstruktivt, ansvarlig parti også i opposisjon. Vi går gjerne i dialog om nødvendige tiltak, uten politiske eller ideologiske kjepphester, dersom de når dem som trenger det mest, og ikke fører til en nedadgående spiral i norsk økonomi som går ut over oss alle.

Derfor har Høyre også sagt at vi til tross for manglende inndekning gir vår støtte til regjeringens forslag om krisepakke i forbindelse med krigen i Ukraina – for å unngå nettopp politisk spill og ideologiske kjepphester. Vi må anta at regjeringen selv mener deres forslag er ansvarlig og tilstrekkelig, og vi håper også at de kommer til

å si ja til støtten og sørger for å samle et bredt flertall bak dette.

Marie Sneve Martinussen (R) [17:14:30]: Takk for en viktig debatt, selv om jeg egentlig ikke blir særlig klokere. Statsråden har en veldig flott skryteliste over gode ting som er gjort, som ble gjort i statsbudsjettet for 2022 og vedtatt før jul, noe som jo egentlig viste hvor mye man kan gjøre når man begynner å reversere de borgerlige skattekuttene. Da har man råd til en masse god politikk. Men det var altså før dette prissjokket traff, og jeg mener at det å peke på ting man vedtok i fjor, ikke er svaret på det prissjokket som har kommet etterpå.

Når det gjelder strøm, er det egentlig ganske lite imponerende at man klarer å betale tilbake deler av den ekstrainntekten staten har, og at innslagspunktet er 70 øre, når det er ca. dobbelt så mye som den gjennomsnittlige strømprisen. Det skulle på en måte bare mangle. At man da også har litt til bostøtte og til andre som så klart sårt trenger støtte, er veldig fint.

Det Rødt har etterlyst, og som jeg etterlyser i denne interpellasjonen, er om man har tenkt å gjøre noe mer når prisene har økt mer. Det føler jeg at jeg ikke får noe godt svar på. Det er veldig lett å skyte ned andres forslag, vanskeligere å komme med egne gode forslag. Det er der jeg egentlig stiller spørsmålet tilbake til statsråden og resten av regjeringen om hva man skal gjøre.

Representanten Christoffersen spør helt riktig – hvem er husholdningene? Noen husholdninger i Norge er kjemperike og har god råd til økte priser på det meste, andre er fattige. Finnes det en måte vi kunne målrettet dette på for å hjelpe dem som trenger det, og ta fra de rike, f.eks. ved en omfordelende skattepolitikk der de husholdningene som har god råd, får økt skatt, samtidig som vi enten reduserer skatten, kutter avgifter, øker barnetrygden, øker velferden eller finansierer tannhelse – hva som helst som gir flere goder til alle og spesielt dem som har dårlig råd?

Det er jo det det handler om, å prøve å løse denne priskrisen for folk. Det handler om at fellesskapet skal stille opp for dem som har dårlig råd, ikke om bare å peke på alt man ikke kan gjøre. Det er derfor denne interpellasjonen er stilt, ikke knyttet til et forslag Rødt har stilt, men som et åpent spørsmål om hvor grensen går, og hva man skal gjøre.

Nå kommer revidert budsjett snart. Jeg tror mange er spent på om det ligger noen tiltak der, eller om man mener at det man gjorde før priskrisen rammet, er nok, og at man egentlig ikke har tenkt å gjøre noe mer. Det håper jeg statsråden kan prøve å svare på i sitt siste innlegg.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [17:17:15]: Takk for debatten. Det har vært litt temperatur innimellom også. Det er ikke alltid debattanter er så interessert i å høre på hverandre. Heller ikke Rødts representant her virker å være så veldig interessert i å høre på hva som faktisk blir sagt.

Det sies f.eks. at det ikke gjøres noen ting nå, men ett eksempel er at man fortsatt har en sikringsordning i april. Det var noe man kastet seg rundt og endret raskt da man så hva som var i ferd med å skje i Ukraina og med den forferdelige krigen som var der. En av de indirekte konsekvensene var at man så prognosene for strømprisene, man merket at strømprisene kom til å gå opp igjen og komme på et mye høyere nivå enn man så før krigen i Ukraina brøt ut. Derfor har man en sikringsordning nå. Det er egentlig ingen som ønsker det – å ha et marked som er så ekstremt i ubalanse som det vi nå ser, ikke minst på grunn av de voldsomme gassprisene – men da gjorde man det. Så valgte man også å øke til 90 pst. på slutten av året, for det er da vi bruker mest strøm.

Det var akkurat som tanken var da vi reduserte elavgiften. Man reduserer elavgiften i de månedene strømforbruket er høyest, og det skal være en varig endring. I tillegg jobber vi med en varig endring når det gjelder fastprisavtaler på strøm, for vi mener at det for mange blir for brutalt å være avhengig av dag-til-dag-spotmarkedet. Vi frikobler folk som vil det, mer fra dag-til-dagbørs til langsiktige fastprisavtaler med en mye lavere pris enn man er vant til nå. Forhåpentligvis vil det markedet fungere på en måte som gjør at flere som ikke ønsker å være så børssensitive som mange er nå, slipper det. Det gir mer trygghet, mer forutsigbarhet og lavere pris.

Så er det det med inflasjon, representanten sa at man har googlet det. Problemet med sånne svingninger er at de også treffer veldig urettferdig. Heldigvis har vi i Norge mye lavere prisvekst enn man har i veldig mange andre land. I f.eks. USA er den, ifølge de siste tallene jeg har lest, på 8,5 pst. – en voldsom inflasjon. I EU er den, ifølge de siste tallene jeg har lest, på 7,5 pst. I Norge ligger vi vesentlig lavere. Det er veldig viktig når vi nå kjører den økonomiske politikken, at vi ikke gjør grep som gjør at prisene bare øker ytterligere. Det er noe av utfordringen. Hvis vi bare legger inn masse penger på et område der det egentlig ikke er flere folk til å gjøre jobben, vil prisene og kostnadene bare gå ytterligere opp, og det rammer sosialt skjevt.

Derfor er stabilitet viktig når det gjelder både at rentene ikke går for fort opp, og at inflasjonen ikke øker for mye. For den typen svingninger rammer skjevt, og de rammer ofte dem som har minst, mest. Hele målet med politikken til Senterparti–Arbeiderparti-regjeringen er at de som har minst, skal få det bedre, ikke dårligere. Da er trygg økonomisk styring noe av svaret på det, uansett hvor kjedelig det kan høres ut. Når det gjelder skatte- og avgiftsgrepene vi tar, f.eks. når vi gir avgiftslettelser, er

tanken at de skal komme på områder som alle er avhengige av, f.eks. strøm.

Presidenten: Med det er interpellasjonsdebatten i sak nr. 13 avsluttet.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 17.21.

Svanemerket trykksak, 2041 0654